

Univerzita Karlova  
Pedagogická fakulta  
Katedra Hudební výchovy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Tradice sborového zpěvu v Karlových Varech se zaměřením  
na Karlovarský pěvecký sbor

Choir tradition in Karlovy Vary with the focusing  
on Karlovy Vary choir

Bc. Jan Rezek, DiS.

Vedoucí práce: prof. PhDr. Stanislav Pecháček, Ph.D.

Studijní program: Učitelství pro střední školy

Studijní obor: N HV-SBO (7504T219, 7504T226)

2018

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Tradice sborového zpěvu v Karlových Varech se zaměřením na Karlovarský pěvecký sbor* vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha, 18. dubna 2018

A handwritten signature in purple ink, consisting of a stylized first name followed by a surname, written in a cursive script.

## ABSTRAKT

Tato práce pojednává o sborové tradici ve městě Karlovy Vary. Mapuje hudební a společenský život ve městě od 19. století až po současnost, včetně některých významných hudebních osobností. Dále se zaměřuje na všechna významná sborová tělesa, která byla, či stále jsou, aktivní a která měla svůj význam pro kulturní život města. Důraz je kladen především na Karlovarský pěvecký sbor, který je v současnosti nejdéle působícím pěveckým tělesem ve městě, včetně všech sbormistrů, kteří se podíleli na chodu a uměleckém vedení sboru a včetně pamětí nejstarších členů sboru, ať již emeritních nebo stále aktivních. V závěru práce je uveden repertoár sboru a obrazová příloha.

## KLÍČOVÁ SLOVA

Karlovy Vary, Karlovarský pěvecký sbor, Karlovarský symfonický orchestr, pěvecké sbory, A. Dvořák, J. Hercl, J. Štrunc, M. Bok

## ABSTRACT

This thesis is focused on choral traditions in the city of Karlovy Vary. It maps music and social life in the city from the 19th century to the present, including some of the major personalities in music. It also concentrates on all the important choir bodies that were or still are active and which were important for the cultural life of the city. Emphasis is placed primarily on the Karlovy Vary Choir, the longest-performing choir in the city, including all choirmasters who participated in the running and artistic leadership of the choir. Memories of the oldest members of the choir, emeritus or still active, are also incorporated. At the end of the thesis, the repertoire of the choir and the pictorial attachment are presented.

## KEYWORDS

Karlovy Vary, Karlovy Vary Choir, Karlovy Vary Symphony Orchestra, chores, A. Dvořák, J. Hercl, J. Štrunc, M. Bok

## **Obsah**

<b>1. Úvod</b> .....	3
<b>2. Město Karlovy Vary</b> .....	4
2.1. Historie města .....	5
2.2. Hudební historie města .....	7
2.2.1. Karlovarský symfonický orchestr .....	9
2.2.2. Koncertní místa .....	12
2.2.3. Nejvýznamnější hudební osobnosti / návštěvníci města .....	14
2.3. Současný hudební život .....	19
2.3.1. Hudební festivaly .....	20
2.3.2. Mezinárodní pěvecké centrum / soutěž Antonína Dvořáka .....	21
<b>3. Pěvecké sbory v Karlových Varech</b> .....	23
3.1. Sřtět živilů německé a české národnosti na Karlovarsku .....	23
3.2. Zaniklé pěvecké sbory .....	26
3.2.1. Mužský sbor Hudebního spolku .....	27
3.2.2. Karlovarský Hlahol .....	30
3.2.3. Karlovarský rozhlasový sbor .....	35
3.2.4. Chrámový sbor kostela sv. Máří Magdaleny .....	36
3.3. Dětské a studentské pěvecké sbory .....	36
3.3.1. Sbory ZŠ a ZUŠ, Karlovy Vary - Rybáře .....	39
3.3.2. Karlovarský dětský sbor ZUŠ A. Dvořáka .....	40
3.3.3. Karlovarský dívčí sbor Střední pedagogické školy .....	42
3.3.4. Sbor Prvního českého gymnázia v Karlových Varech .....	45

3.4.	Současné pěvecké sbory dospělých .....	48
3.4.1.	Collegium Vocale Karlovy Vary .....	48
3.4.2.	Pěvecký sbor Paleta, Karlovy Vary .....	49
3.4.3.	Schola cantorum, Stará Role.....	50
<b>4.</b>	<b>Karlovarský pěvecký sbor</b> .....	<b>52</b>
4.1.	Založení a první roky sboru .....	52
4.2.	Historický vývoj Karlovarského pěveckého sboru.....	55
4.3.	Sbormistři Karlovarského pěveckého sboru .....	77
4.4.	Rozhovory se členy sboru.....	93
4.5.	Repertoáru Karlovarského pěveckého sboru .....	96
<b>5.</b>	<b>Závěr</b> .....	<b>101</b>
<b>6.</b>	<b>Seznam použitých informačních zdrojů</b> .....	<b>102</b>
<b>7.</b>	<b>Obrazová příloha</b>	

## 1. Úvod

V roce 2016 slavil Karlovarský pěvecký sbor 55 let od svého založení Josefem Herclem, sbormistrem a zároveň dirigentem Karlovarského symfonického orchestru v jedné osobě. S přípravami na slavnostní koncert a společné setkání současných i emeritních členů sboru se začalo již rok dopředu. V tento čas příprav jsem se též rozhodoval, jaké téma zvolit pro svou diplomovou práci. Jelikož jsem sbormistrem Karlovarského pěveckého sboru, byl jsem i jedním z organizátorů tohoto významného okamžiku. Bylo nutné připravit podklady pro moderátory večera, do nichž se čerpalo z historických pramenů, především z kronik sboru. Jak jsem prolistovával postupně starší a starší roky, objevoval jsem spoustu zajímavé historie. O Karlovarském pěveckém sboru vzniklo již několik publikací, studenti zmiňovali sbor i v mnohých absolventských pracích. Jednalo se však o díla, která byla psána „zvenku“, neboli lidmi, kteří sami nebyli členy pěveckého sboru. Proto jsem se rozhodl pro osobní výpověď na dané téma v rámci své diplomové práce.

Karlovy Vary jsou krajské město, avšak v porovnání s ostatními krajskými městy je zdaleka nejmenší. Přesto existuje ve městě vícero pěveckých uskupení, více či méně aktivních. Karlovy Vary mají velmi bohatou historii, jejíž součástí je i jeden z nejstarších středoevropských stálých symfonických orchestrů. Karlovarský symfonický orchestr je téměř dvakrát starší než Česká filharmonie. Navíc poloha Karlových Varů je na území bývalých Sudet, tedy oblasti, kde se velmi významně měnila skladba obyvatelstva, což mělo významný vliv i na poli kulturním. Z historických pramenů víme, že byly lázně navštěvovány mnohými světově známými hudebními osobnostmi, ale i jinými velikány z oboru kultury (básníky, spisovateli, malíři, herci aj.), politiky, sportovci či aristokraty. Ti všichni jezdili do lázní na zotavení či za odpočinkem a kulturní život jim měl tento pobyt zpříjemnit.

Budu se tedy v této práci zajímat o stručnou historii města, osobnosti z hudební oblasti, které město navštívily. Budu se snažit zmapovat veškerý „sborový život“, který ve městě buď byl anebo stále ještě je. Budu klást větší pozornost a důraz na Karlovarský pěvecký sbor, kde se zaměřím i na jednotlivé sbormistry. Materiálem, ze kterého budu čerpat, budou především sborové kroniky, popřípadě publikace, které ve spojení s kulturním životem města vznikly.

## 2. Město Karlovy Vary

Karlovy Vary jsou krajským a statutárním městem Karlovarského kraje, nejmenšího a nejzápadnějšího území mezi čtrnácti kraji České republiky. Svoji rozlohou 3 314 km<sup>2</sup> a katastrální výměrou 5 308ha kraj zaujímá 4,25% území státu. Jeho součástí jsou tři okresy chebský, karlovarský a sokolovský. Sousedí s Ústeckým a Plzeňským krajem a tvoří státní hranici s Německem. Podle údajů Českého statistického úřadu k 1. 1. 2018 žije v Karlových Varech 44 676 obyvatel, jejich počet stále klesá na rozdíl od stoupajícího počtu obyvatel celého kraje.<sup>1</sup> Podíl cizinců k počtu obyvatel je poměrně vysoký, pohybuje se kolem sedmi procent, po Praze je to nejvyšší podíl v ČR. Nejpočetnější skupinou cizinců jsou Vietnamci, následují Němci, Rusové a Ukrajinci. Před druhou světovou válkou zde žila převážná většina německého obyvatelstva, které bylo na základě Benešových dekretů vysídleno. V téže době měly Karlovy Vary jednu z nejvýznamnějších židovských komunit v tehdejší Československu, ovšem většina židovského obyvatelstva zahynula během holocaustu.

Karlovy Vary leží v západních Čechách na soutoku řek Ohře a Teplá. Jedná se o jedno z nejvýznamnějších měst tzv. lázeňského trojúhelníku, jehož vrcholy tvoří Karlovy Vary, Mariánské Lázně a Františkovy Lázně. Je v něm největší koncentrace léčivých pramenů na světě a právě díky nim patří k nejnavštěvovanějším českým lázeňským městům. Vedle lázeňství je město známo rozvinutým sklářským a keramickým průmyslem, právě tak jako průmyslem potravinářským a nápojovým. Keramický průmysl využívá přírodního bohatství, především ložisek kaolínů k výrobě porcelánu. Keramický průmysl reprezentují známé porcelánky jako např. Dvory-G. Benedikt Dvory, Moritz-Zdekauer Stará Role, porcelánka Karla Knolla v Rybářích, porcelánka bratří Schwalbů aj., z nichž některé jsou dosud v provozu. Mezi nejznámějšími představiteli sklářství je firma Moser a její luxusní české křišťálové sklo. Potravinářský průmysl využívá minerálních pramenů k výrobě minerálních vod. Mezi nejznámější potravinářské produkty (a značky) patří Karlovarská Becherovka, Karlovarské minerální vody, Karlovarské oplatky. Dalšími rozvinutými odvětvími jsou strojírenství, elektrotechnika, textilní a polygrafický průmysl. S průmyslem lázeňským je spojena běžná i zdravotní turistika, která se stále rozvíjí a láká zahraniční klientelu.

---

<sup>1</sup> V roce 2013 to bylo 46 559 osob.



## 2.1. Historie města

Historii města lze sledovat zpětně do 14. století, kdy vzniklo první stálé osídlení soustředěné do oblasti údajného pramene - v lokalitě mezi dnešními městy Loket a Karlovy Vary, nazvané Horké lázně u Lokte. Tamní krajina a klimatické podmínky nebyly vhodné pro pěstování plodin, a tím k umožnění počátků zemědělství, což znamenalo jisté omezení pro rozvoj osídlení. Přesné datum založení města není známo. Je spojeno se jménem Karla IV.,<sup>2</sup> který zde v roce 1350 nechal postavit první domy sloužící lázeňským účelům, aby tak mohla být využita síla termálních pramenů, které zřejmě důvěřoval. Od druhé poloviny 14. století jsou známy mnohé mezníky, které do rozvoje a rozkvětu města významně přispěly. Dne 14. srpna 1370 povýšil císař Karel IV. původní osadu na město a propůjčil Karlovým Varům tzv. loketské městské právo.<sup>3</sup> Dne 6. července 1401 potvrdil král Václav IV. Karlovým Varům všechny městské výsady a privilegia.<sup>4</sup>

V 16. století nastal velký stavební ruch s postavením stovek domů, který pokračoval do století sedmnáctého. Ovšem do úspěšného rozvoje stavitelství zasáhly dvě katastrofy: v roce 1582 se prohnala městem povodeň a v roce 1604 ničivý požár. Následný rychlý růst přerušila třicetiletá válka,<sup>5</sup> kvůli které poklesl počet obyvatel a také lázeňských hostů. Koncem 17. století se začalo město znovu zdárně rozvíjet. Císař Josef I. v prosinci 1707 potvrdil Karlovým Varům všechna městská privilegia a výslovně je jmenoval svobodným královským městem. Dne 23. května 1759 město opět hořelo. Dne 24. listopadu 1890 postihla lázně největší povodeň v historii Karlových Varů, která způsobila městu obrovské škody. Přes tyto ztráty začal posléze nový velký stavební ruch a s ním rozkvět lázní i města. Před první světovou válkou dosahovaly Karlovy Vary nejvyššího počtu lázeňských hostů ve své historii.<sup>6</sup>

První světová válka 1914-1918 tento rozvoj zastavila. Postupně se ho dařilo obnovit po vzniku Československa, v období první republiky. Karlovy Vary se staly známým

---

<sup>2</sup> Karlovy Vary navštívil opakovaně v letech 1370, 1374 a 1376.

<sup>3</sup> Privilegium s výsadami královského města podle vzoru nedalekého města Lokte.

<sup>4</sup> Privilegium o klidu ve městě a zákazu nošení zbraní na jeho území zdůraznilo mimořádné postavení lázeňského centra.

<sup>5</sup> Probíhala v letech 1618-1648.

<sup>6</sup> Např. v roce 1911 se tu léčilo 70 935 osob.

a hojně navštěvovaným lázeňským městem.<sup>7</sup> Díky převaze německého obyvatelstva a mnoha dalším okolnostem docházelo k velmi složité politické situaci, která ovšem rozvoji města nepříspěla. V roce 1919 se v Karlových Varech konaly velké demonstrace německých obyvatel, které byly potlačeny. Došlo ke střetům demonstrantů s českými vojáky a při nich i k několika úmrtím. Němci se pokusili vytvořit autonomní provincii nazvanou Deutsch-Böhmen ve snaze uhájit své navyklé národnostní, hospodářské a politické pozice na sebeurčení německého etnika. Později se objevily snahy o odtržení Karlových Varů po správní stránce od nově vzniklého Československa. To vše se odráželo v kulturním životě města, který v roce 1935 ovládla německá městská rada a začala uplatňovat rasové zákony, potlačovat pokrokové a hlavně české vlivy ve společnosti i v kultuře.

V době nástupu nacismu hrály Karlovy Vary velmi negativní roli. Staly se centrem Sudetoněmecké strany<sup>8</sup> a s ní celé řady politických aktivit a událostí, které měly ve svých důsledcích vést k rozpadu Československa. Zvláště závažné bylo zformulování tzv. Osmi karlovarských požadavků, které požadovaly vytvoření ohraničeného německého území, jeho samosprávu, uznání německé národní skupiny v ČSR<sup>9</sup> za právnickou osobu a svobodu pro nacistickou propagandu. V říjnu 1938, po návštěvě říšského vůdce Adolfa Hitlera, byly Karlovy Vary obsazeny německým vojskem a jako součást tzv. Sudetské župy,<sup>10</sup> připojeny k tzv. „třetí říši“.

Nová situace nastala po roce 1945, kdy bylo třeba obnovit a konsolidovat veškerý chod města a život v něm. Odsun německého obyvatelstva a následné osidlování českými občany a jejich rodinami přineslo mnoho obtížných úkolů ve všech oblastech života města i mimo lázeňství. Pro tehdejší obyvatele byly zvláště naléhavé změny a úpravy ve školství, zdravotnictví, tělovýchově, v kulturním a společenském životě. Rozvoj města neustal ani v následujících čtyřiceti letech po roce 1948, i když v mnohých oblastech se v něm odrazily charakteristické rysy socialistického hospodářství a řízení společnosti.

---

<sup>7</sup> Pobýval zde celkem osmkrát i prezident Tomáš Garrigue Masaryk. Na hotelu Sawoy-Westend, kde se nejčastěji ubytovával, je dnes umístěna pamětní deska.

<sup>8</sup> Vůdcem karlovarské Sudetoněmecké strany byl knihkupec K. H. Frank, který se stal později druhým nejmocnějším mužem ve straně i v říši.

<sup>9</sup> Československá republika.

<sup>10</sup> Říšská župa Sudety (něm. Reichsgau Sudetenland) byl správní útvar nacistického Německa v letech 1939-1945 na území Sudet.

V současné době po roce 1989 se lázně a samotné město dále rozvíjejí a zvyšuje se mezinárodní prestiž Karlových Varů jako lázeňského, turistického i kulturně společenského centra. Nicméně i v této „posametové“ době nebylo vše jednoduché a musely se řešit aktuální problémy - správa majetku a jeho oprava, turistický ruch, vybudování nových pracovišť samosprávy města (později i úřadů krajských orgánů), popřípadě rušení těch nepotřebných. Město bylo a je stále velmi oblíbenou destinací ruského obyvatelstva, které zde začalo ve velkém skupovat majetek. Díky ruským investicím se podařilo z velké části centrum města opravit, avšak mělo to i negativní dopad v podobě jeho vysídlování a postupnému úpadku živé kultury v centru. Dalším faktorem, který přispěl k „vylidnění“ centra, bylo rapidní zdražování služeb. Negativní dopad na kulturu ve městě měl i způsob chování jednoho politického vedení města, které podporovalo především sport, zrušilo stálý divadelní soubor<sup>11</sup> a dokonce velmi významně uvažovalo i o ukončení činnosti samotného Karlovarského symfonického orchestru. Byla předkládána alternativa v podobě spojení všech orchestrů v kraji v jeden jediný. Iniciativu se naštěstí nepodařilo prosadit a orchestr zůstal zachován. Současné vedení magistrátu se snaží o nápravy předešlých nešťastných rozhodnutí. Za poslední roky se postupně obnovuje herecký soubor městského divadla a město se snaží dotacemi podporovat smysluplné kulturní akce. Navíc vydává každý měsíc Radniční listy, kde obyvatele informuje o veškeré známé a dostupné kultuře ve městě a jeho blízkém okolí.

## **2.2. Hudební historie města**

Karlovy Vary proslulé svými přírodními léčivými zdroji se v průběhu let staly světově uznávanými lázněmi. Ve 20. století byly nazývány „salómem Evropy“ či dokonce „křižovatkou světa“. Se stoupajícím počtem návštěvníků, hospodářským růstem a rušným společenským životem úměrně rostl i život umělecký, především hudební. Hudba byla ideálním, každému srozumitelným, harmonickým fenoménem, který vhodně světovost lázní doplňoval. Avšak hudba zde měla své místo i v dobách mnohem starších. „Muzicírování“ mělo na Karlovarsku starou tradici. Různé malé i větší kapely hrály na mnoha místech při nejrůznějších příležitostech a pěstovala se tak i hudební kultura obyvatelstva včetně hudební výchovy mládeže. Jak zmiňuje Jaromír Kříž: „*Už v 17. století byla zavedena do škol povinná hudební výchova praktikovaná*

---

<sup>11</sup> Do divadla začaly jezdit pouze hostující divadelní soubory z jiných měst.

*pozoruhodným způsobem: každý den ve dvanáct hodin přicházeli žáci do školy k čtvrt hodinové modlitbě, po níž následovala až do jedné hodiny hudební výchova.*<sup>12</sup>

Počátky rozvíjejícího se bohatého hudebního života jsou datovány do 19. století, kdy zde vznikala německá hudební tělesa s velkým repertoárem různých žánrů (i klasické hudby). Velkou popularitu měla Kurmusikkapelle Johanna Schmidta.<sup>13</sup> Podobně populární bylo i Schindlerovo harfové trio (harfa, housle, flétna), založené v roce 1810, které udrželo svoji činnost po více než šedesát let, neboť členství v něm bylo předáváno z otce na syna. Další známou byla kapela Josefa Danze a kvartet jeho syna Wilhelma. Roku 1836 bylo založeno vokální kvarteto Hlawatschek / Forster / Mannl / Zumstande. Všechna tato tělesa a mnohá další provozovala svoji hudební činnost na tanečních zábavách v různých hotelích, kavárnách, nebo i v přírodním prostředí parků a kolonád.

Pozitivní roli na hudebním poli sehrál také tzv. Hudební spolek, jehož mimořádným podnikem bylo nastudování Haydnova oratoria Stvoření světa.<sup>14</sup> V průběhu let přijížděli do Karlových Varů mnozí známí hudebníci - skladatelé i interpreti - nejen jako lázeňští hosté, ale i jako umělci koncertní. Často připomínaná jsou např. vystoupení bratří Pixisů (houslisty a pianisty) v roce 1808, společný koncert Ludwiga van Beethovena<sup>15</sup> s houslistou Pianni Battistou Polledrem v roce 1812 nebo koncert pianisty Ignaze Moschelesa se zpěvačkou Angelicou Catalani.

Ve druhé polovině 19. století nastal též rozvoj české hudby (po jejím vymanění se z německého vlivu), který souvisel s celkovým rozmachem české společnosti v oné době. Hledání národní identity v oblasti politické, společenské i hospodářské se odrazilo na poli kulturním. Po celé zemi začaly vznikat různé české hudební (pěvecké) spolky, rostlo úsilí o vytvoření profesionální základny pro divadelní a koncertní činnost, byly položeny základy hudebního školství, začala se rozvíjet nakladatelská a publikační činnost. Česká hudební tvorba začala být známa v zahraničí,

---

<sup>12</sup> Cit. podle: Karlovarský symfonický orchestr 1935-1945-1975, KSO 1974, str. 13

<sup>13</sup> Johann Schmidt byl houslistou i houslařem (na jeho housle hrál údajně Nicollo Paganini při své návštěvě lázní v srpnu roku 1828) a působil též jako učitel hudby.

<sup>14</sup> Johannes Rupper vytvořil orchestr z místních hudebníků, který oratorium uvedl roku 1801 (tři roky po vídeňské premiéře).

<sup>15</sup> Podrobněji v kapitole 2.2.3. *Nejvýznamnější hudební osobnosti / návštěvníci města.*

došla svého uznání v evropském i světovém kontextu. Mezinárodní věhlas byl spojen s trojicí jmen Smetana - Dvořák - Janáček.

### 2.2.1. Karlovarský symfonický orchestr

Karlovarský symfonický orchestr (dále KSO) je nejstarším orchestrem na území České republiky a jedním z nejstarších v Evropě. Jeho počátek je spojen se jménem houslisty a dirigenta **Josefa Labitzkého**<sup>16</sup> (1802-1881), který začal svoji hudební kariéru jako první houslista mariánskolázeňského orchestru pod vedením dirigenta Josefa Schurwanna z Mnichova. Od svých dvaceti let žil v Karlových Varech, kde se uplatnil jako sezónní hudebník. V roce 1835 přijal nabízenou pozici dirigenta<sup>17</sup> Karlovarského lázeňského orchestru a v této funkci působil až do roku 1868. Věnoval se i skladatelské činnosti se zaměřením na taneční skladby - valčíky, polky, kvapíky, pochody a čtverylky. Zvláště jeho valčíky byly oblíbené v mnoha evropských zemích, díky nim byl Labitzký nazýván „valčíkovým králem“ než toto označení přešlo na Johanna Strausse. Celkem vytvořil více než 300 různých skladeb, které byly opakovaně vydávány ve významných evropských hudebních vydavatelstvích. S orchestrem podnikl několik úspěšných zahraničních turné (do Petrohradu, Varšavy, Londýna, Vídně) a všude získával vysoká ocenění. V roce 1875 se stal dirigentem tohoto hudebního tělesa syn Josefa **August Labitzký**, který jej proměnil ve stálý symfonický orchestr s všestranným repertoárem.

S KSO bylo v průběhu let spojeno mnoho významných osobností. Byl to např. houslista a dirigent **Robert Manzer** (1877-1942), který se podstatným způsobem zasloužil také o rozvoj české kultury v tomto kraji. Pocházel z hudebnické rodiny a již v mládí byl velmi nadaným houslistou. Housle studoval na Pražské konzervatoři ve třídě Otakara Ševčíka a skladbu u Antonína Dvořáka. Byl též velmi aktivním hudebním organizátorem a vedle činnosti v orchestru ročně odehrál několik desítek koncertů se svým smyčcovým kvartetem. V KSO působil od roku 1911, více než třicet let. Spolu se světovými skladbami zde uváděl českou a slovanskou hudbu, prakticky až do nástupu nacistického režimu. Díky Robertu Manzerovi KSO navázal důležité kontakty s významnými osobnostmi tehdejší evropské hudby, např. s Pablem Casalsem a Richardem Straussem.

---

<sup>16</sup> Jméno je často psáno jako Labický.

<sup>17</sup> V mnoha literárních pramenech bývá uváděn jako zakladatel Karlovarského symfonického orchestru.

S KSO spolupracovali (někteří z nich dodnes spoluúčinkují) významní domácí i zahraniční umělci. Jejich úplný výčet by šel za hranice této práce, a tak zmiňuji jména v literatuře nejčastěji uváděných osobností. Mezi hostujícími dirigenty to byl nedávno zesnulý Jiří Bělohlávek (1946-2017), Zdeněk Košler (1928-1995), Libor Pešek (\*1933), ze zahraničních pak Charles Mackerras (1925-2010) nebo Aram Chačaturjan (1903-1978) atd.

Významný dirigent **Václav Neumann** (1920-1995), po krátkém působení v České filharmonii přišel do Karlových Varů v roce 1951 a stál v čele KSO do roku 1954. Za jeho působení se orchestr rozrostl o další hudebníky, došlo také k obohacení repertoáru především tím, že do jeho programu zařazoval náročné skladby, které se lišily od běžného lázeňského provozu. Hodnotné a veřejností pozitivně přijímané byly jeho besedy o skladbách uváděné před koncertem nebo přímo při něm.<sup>18</sup>

Po odchodu Neumanna se stal dirigentem KSO **Vladimír Matěj** (1920-2005), který zde působil až do svého odchodu do Švédska v roce 1968. Jeho desetileté působení značně poznamenávalo a měnilo profil KSO.<sup>19</sup> Rád uváděl novinky, které vyžadovaly vysilující přípravu orchestru. Toto úsilí se však příliš nesetkávalo se zájmem posluchačů. K rozporům docházelo i v orchestru pro jeho časté hostování v zahraničí, a tím způsobené střídání dirigentů.

Dalším významným dirigentem byl **Josef Hercl** (1928-2005), nejprve studoval na Pražské konzervatoři obor varhany, poté na AMU dirigování u prof. Aloise Klímy. V KSO působil od roku 1959. Jeho jméno je úžeji spojeno se založením smíšeného Karlovarského pěveckého sboru a pražského svatojakubského sboru zvaného též Cantores Pragenses.<sup>20</sup> Dirigent **Radomil Eliška** (\*1931) řídil KSO po dvě desetiletí 1969-1990 a dosáhl významného zvýšení jeho interpretační úrovně. S KSO podnikl mnoho koncertních zájezdů do zahraničí a nahrál řadu gramofonových desek a rozhlasových snímků. Na jejich odkaz navázal v letech 1991-1998 Angličan **Douglas Bostock** (\*1955), který s orchestrem realizoval četné nahrávky na CD. V letech 2004

---

<sup>18</sup> Svoji náročností vzbudil nevoli některých hráčů, a zvláště nadřízených orgánů státní i politické moci. V roce 1954 došlo k rozdělení orchestru na dvě tělesa: Krajský symfonický orchestr Karlovy Vary a Mariánskolázeňský orchestr. V té době Neumann odešel do Brna.

<sup>19</sup> Již v roce jeho nástupu (1959) se uskutečnil 1. ročník Dvořákova karlovarského podzimu.

<sup>20</sup> Podrobněji v kapitole 4.3. *Sbormistři KPS*.

až 2009 zde působil jako šéfdirigent **Jiří Stárek** (1923-2011). Od července 2011 do června 2015 zastával pozici šéfdirigenta orchestru Francouz **Martin Lebel** (1964).

Od sezóny 2015/2016 je šéfdirigentem orchestru **Jan Kučera** (\*1977). Svoji dirigentskou dráhu začal jako asistent šéfdirigenta Symfonického orchestru Českého rozhlasu. Na absolventském koncertu v roce 2002 provedl tři vlastní symfonické básně na motivy českých spisovatelů - básníků Kundery, Hrabala a Koláře. Na Pražském jaru 2007 získal čestné uznání. Pravidelně hostuje u předních českých orchestrů, podniká zahraniční turné, natáčí pro rozhlas aj. Také jeho skladatelská činnost je rozsáhlá – tvoří ji kompozice symfonické i komorní, kantátové i písňové.<sup>21</sup> Věnuje se tvorbě současných autorů, provedl nebo natočil více než sto jejich symfonických skladeb. U příležitosti českého předsednictví Evropské Unie 2009 natočil s FOK pro Supraphon hymny 27 členských států EU. V Národním divadle v Praze nastudoval dvě krátké opery Dmitrije Šostakoviče Antiformalistický jarmark / Orango a ve světové premiéře svoji komickou operu Rudá Marie.

V současné době KSO pořádá kromě letních proměnných koncertů též pravidelné abonentní cykly a realizuje četné mimořádné projekty. K těm patřily např. projekt Nosferatu - symfonie za šera,<sup>22</sup> multižánrový koncert Proměny se skupinou Čechomor, nebo koncert s maďarskou skupinou OMEGA. Tyto koncerty provedené v Letním kině se těší vysoké návštěvnosti. Tradiční je spolupráce s Karlovarským Jazzfestem a prestižní Pěveckou soutěží Antonína Dvořáka. Od roku 1992 pořádá KSO hudební festival Beethovenovy dny. V roce 2018 se uskuteční již 60. ročník jednoho z nejstarších hudebních festivalů v Evropě - Dvořákův karlovarský podzim. Sezóna 2017/2018 je pro orchestr již 183. koncertní sezónou. Repertoár KSO obsahuje základní díla klasické a romantické literatury a vybraná díla hudby 20. století. Vedle symfonických koncertů pořádá KSO komorní, kolonádní, mimořádné, multižánrové a audiovizuální koncerty. V jeho programech je bohatě zastoupena česká tvorba, tradičně především Dvořákovými vrcholnými symfoniemi nebo Smetanovou Mou vlastní. V programech koncertů je přirozeně i hudba vhodná pro populární koncert pod širým nebem, operní tvorba a většina proslulých instrumentálních koncertů.

---

<sup>21</sup> Na svém kontě má více než třicet scénických hudeb k inscenacím různých divadelních scén.

<sup>22</sup> Autorem je současný hudební skladatel, klavírista a pedagog Karel Šimandl.

### 2.2.2. Koncertní místa

Koncerty se odehrávají v různých částech města, ovšem vyhovující a významu orchestru odpovídající prostor stále chybí. Mezi známé sály,<sup>23</sup> kde se koncerty KSO uskutečňovaly, patří Slavnostní sál Grandhotelu Pupp, Parkhotel Richmond, Městské divadlo, prostory Lázní I a Lázní III či kostely sv. Máří Magdaleny, sv. Anny v Sedleci atd. Oblíbeným místem, kde se odehrávaly a stále odehrávají koncerty, je i Zítkova kolonáda. Za dob působení dirigenta J. Hercla se přesunuly koncerty na čas do Vřídelní kolonády. Naléhavost řešení problému vhodného sálu pro orchestr dala vzniknout spolku nazvanému „Koncertní sál pro Karlovy Vary“ a v poslední době stejně pojmenované občanské iniciativě. Jejich hlavním úsilím je vybudování koncertního sálu pro cca 600 posluchačů s potřebným zázemím pro hráče i orchestr.

Předním představitelem, aktivistou a mluvčím vzniklého spolku je podnikatel Václav Kubík. Není profesionálním hudebníkem, pracuje v oblasti byznysu, k symfonické hudbě má vřelý vztah. Ve svém interview pro Karlovarský deník ze dne 27. května 2017 řekl: *„V Karlovarském kraji nemá žádné jiné uskupení lidí takovou hodnotu a potenciál jako KSO (...) Hraje v něm mnoho lidí, kteří by mohli okamžitě hrát kdekoliv po Evropě a budou patřit k top hráčům (...) Orchester by mohl hrát díla, která vyžadují větší obsazení. To dnes není možné, na stávající pódia se velké obsazení orchestru prostě nevejde. KSO si zaslouží dobré prostředí, aby těleso bylo dlouhodobě úspěšné.“*<sup>24</sup> Redaktorem týdeníku byl vyzván ke shrnutí argumentů, mezi kterými uvedl, že iniciativa byla podpořena více než dvěma tisíci občanů, většinou pocházejícími z Karlových Varů a zdejšího kraje. Vedle nich podporu vyslovili významní hudební umělci jako dirigent Vladimír Válek, houslista Václav Hudeček, hornista Radek Baborák, pěvkyně Dagmar Pecková, herec a moderátor Marek Eben. Iniciativa nepočítá se zcela nově postaveným koncertním sálem, hledá prostor v některé stávající budově, který by měl potřebné parametry symfonického sálu. Za vhodný považuje např. budovu Lázní I (Císařské lázně), kde by v její vnitřní dvoraně byla

---

<sup>23</sup> I když se jedná o architektonicky vynikající stavby, po stránce akustické nejsou vždy plně vyhovující. Mnohé sály nemají ani dostatečný prostor pro počet hráčů velkého orchestru.

<sup>24</sup> Cit. podle: Redakce. *Iniciativa Koncertní sál pro Karlovy Vary chce důstojné zázemí pro symfoniky* [online] Dostupné z WWW [https://karlovarsky.denik.cz/kultura\\_region/iniciativa-koncertni-sal-pro-karlovy-vary-chce-dustojne-zazemi-pro-symfoniky-20170528.html](https://karlovarsky.denik.cz/kultura_region/iniciativa-koncertni-sal-pro-karlovy-vary-chce-dustojne-zazemi-pro-symfoniky-20170528.html)



vestavba koncertního sálu možná.<sup>25</sup> Ideou by bylo vybudování tzv. domu umělců, kde by mohl orchestr plnohodnotně sídlit a fungovat ve vyhovujících podmínkách.<sup>26</sup> Zároveň by zde bylo více sálů a prostory na různé výstavy, tedy by bylo možné uspořádat paralelně i vícero akcí. Druhým a zároveň nejnovějším návrhem pro vybudování koncertního sálu je prostor Městské tržnice. Tento návrh považuje za ideální sám ředitel KSO Petr Polívka i náměstek primátora Jiří Klsák. Podle něho hraje pro toto řešení reprezentativnost objektu tržnice, její umístění ve frekventované části města, i fakt, že úpravy interiérů by nebyly finančně příliš náročné. Další uvažovanou variantou byl jeden ze sálů lázeňského hotelu Thermal. Tyto sály jsou však v současnosti akusticky velmi nevyhovující,<sup>27</sup> i zde by se muselo přistoupit k rozsáhlým stavebním úpravám. Navíc ani zde není vybudované žádné adekvátní zázemí pro orchestr. Jako člen kulturní komise města Karlovy Vary jsem se setkal i s návrhem výstavby zcela nového reprezentativního sálu tzv. „na zelené louce“. Tento návrh by byl finančně velmi náročný a největším problémem by bylo místo pro novou budovu sálu, protože město v současnosti nedisponuje v centru žádnými pozemky, které by mohly k tomuto účelu posloužit. Jiná lokalita prakticky nepřichází v úvahu vzhledem k návaznosti na lázeňské centrum, hotely a jejich hosty. Financování je ostatně alfou i omegou všech variant. Město se díky stavbě jiného zařízení<sup>28</sup> dostalo do svízelné finanční situace, takže musí v současnosti velmi zvažovat veškeré investice. Dalším současným problémem, který musí zastupitelstvo města řešit, je několik měsíců trvající akutní stav prostoru kolonády kolem karlovarského Vřídla.<sup>29</sup> Současná budova je v havarijním stavu a je nutné rozhodnout, jak se bude postupovat dále. I zde existují dvě varianty, a to rekonstrukce současné budovy případně její demolice a stavba nového objektu.

---

<sup>25</sup> Tento návrh je však v rozporu s představami památkářů.

<sup>26</sup> Pro lepší představu uvedme místo pražského Rudolfiny, kde jsou nejen potřebné koncertní sály, ale i místnosti pro zázemí hráčů, tzv. ladírny

<sup>27</sup> Jedná se původně o kinosály a sály pro konference

<sup>28</sup> Financování stavby nové multifunkční sportovní haly stálo město více než miliardu Kč.

<sup>29</sup> Situace je o to složitější, že se nejedná jen o samotnou stavbu, ale i vývěr a následný rozvod vřídelní vody.

### **2.2.3. Nejvýznamnější hudební osobnosti / návštěvníci města**

Díky slavné mnohasetleté lázeňské tradici se mohou Karlovy Vary pyšnit bohatou škálou návštěvníků z řad evropské aristokracie, ale i kulturní elity dané doby. Lázeňská společnost se zde scházela již od počátku 18. století. Mezi tvůrčí osobnosti, které si oblíbily město Karlovy Vary, patřilo mnoho slavných spisovatelů, hudebníků i vědců. Někteří se přijeli do lázní léčit, jiní si vybrali město jako vhodné místo pro setkání se se svými vlivnými přáteli či byli součástí doprovodné skupiny aristokratů. Slavní návštěvníci jsou velkou chloubou města a je tomu tak i nyní, kdy se do Karlových Varů sjíždí mnoho výrazných osobností na Mezinárodní filmový festival. V této kapitole se budu dále věnovat již jen hudebním osobnostem.

#### **Johann Sebastian Bach**

Slavný barokní skladatel navštívil město hned dvakrát a vždy to bylo díky jeho příteli a zaměstnavateli v jedné osobě, knížeti Leopoldovi z Anhalt-Köthenu. Kníže se vydal do lázní léčit poprvé roku 1718 a Bach, i když se mu ve stejný měsíc narodil syn, musel knížete doprovázet. Za odměnu se stal kníže kmotrem Bachova syna Leopolda Augusta. Druhá Bachova cesta roku 1720 ovšem nebyla již tak příznivá. Odcestoval s knížetem na dvouměsíční lázeňský pobyt a během něj mu v Köthenu zemřela jeho první žena Marie Barbara. Tvrdí se, že během svého druhého pobytu se kníže Leopold seznámil s markrabětem Christianem z Brandenburgu, pro kterého později Bach napsal šest koncertů *Concerts avec plusieurs instrument*<sup>30</sup> a my je známe jakožto slavné Braniborské koncerty.

#### **Ludwig van Beethoven**

I tento skladatel navštívil lázně dvakrát, ovšem na rozdíl od Bacha přicestoval dobrovolně a sám. Poprvé přijel do vřídelního města na dvanáct dnů roku 1812 z Teplíc, kde se léčil. Tato návštěva byla krátká a jsou tři různé domněnky, za jakým účelem původně mistr do města vycestoval. Vrcholem jeho pobytu se nakonec díky shodě náhod stal koncert, který sám mistr uspořádal. Byl to dobročinný koncert, který impulzivně vznikl jako reakce na tragický požár lázní Baden u Vídně. K hudebnímu vystoupení Beethoven přizval jako spoluhráče houslistu Giovanniho Batistu Polledra,

---

<sup>30</sup> Katalogové číslo BWV 1046-1051, koncerty byly dokončeny roku 1791 v Köthenu.

který v lázních zrovna pobýval. Koncert se uskutečnil v plně obsazeném Českém sále<sup>31</sup> dne 6. srpna 1812. Již v září se Beethoven vrací znovu do Karlových varů a tentokrát dochází k jeho památnému setkání s básníkem Goethem. Mezi díla, která Beethoven napsal v Karlových Varech, můžeme řadit drobné skladby (Král Štěpán, Ruiny athénské, píseň Milované), ale především zde vznikla převážná část Sedmé symfonie, Osmá symfonie, Sonáta pro klavír a housle G dur, Předehra C dur a pravděpodobně i první náčrtky slavné Deváté symfonie.<sup>32</sup>

### **Nicolo Paganini**

Houslový virtuóz pobýval v Karlových Varech skoro dva měsíce roku 1828 a snažil se zde zapomenout nejen na chronické plicní potíže, bolesti zubů, ale i rodinné starosti. Přijel se svým sekretářem Antoniem Cacciou z Lugana a podle dochovaných pramenů se nevěnoval pouze odpočinku, ale ve městě zahrál lázeňské společnosti u Vřídla dokonce dva koncerty. Tyto koncerty nejen že potěšily hudbymilovné hosty, ale Paganinimu přinesly i značnou sumu peněz. Pochvalné ódy na oba koncerty můžeme nalézt nejen v městské kronice z té doby, ale dokonce i ve vídeňských novinách.

### **Fryderyk Chopin**

Slavný polský rodák, skladatel a klavírista období romantismu navštívil Karlovy Vary roku 1835. Lázeňská léčba ale v jeho případě nebyla prvořadá, nejvíce se těšil na setkání se svými rodiči po pětiletém odloučení. Chopin přicestoval z Paříže a oba rodiče z Varšavy. V lázních se seznámil s mnoha přáteli z Polska, kterým při soukromých příležitostech i několikrát zahrál, vybudoval si zde přátelský vztah s hraběcí rodinou Thunů z Děčína, ale především zde poznal svoji snoubenku Marii Wodzinskou. Svatba Fryderykovi s Marií bohužel nebyla dívčíným otcem povolena, ale jako památku na oba můžeme obdivovat portrét Chopina, který Marie namalovala.

### **Franz Xaver Mozart**

Jeden ze synů Wolfganga Amadea Mozarta pobýval v lázních dvakrát. Poprvé to bylo roku 1835, kdy přijel na návštěvu za svou mecenášskou a milenkou v jedné osobě

---

<sup>31</sup> Dnešní slavnostní sál Grandhotelu Pupp.

<sup>32</sup> I když Beethoven použil pro svoji poslední symfonii text Schillerovy básně a památníky obou velikánů nalezneme v Karlových Varech blízko u sebe, tito dva velikáni se ve městě bohužel nepotkali. Schiller navštívil lázně již roku 1791.

hraběnkou Josephine Cavalcabò. Ta se v lázních léčila společně se svojí dcerou Julií, která byla jeho žačkou. Při této návštěvě se seznámil s hudebníkem Josefem Labitzským. Podruhé se přijel do lázní léčit samotný Xaver v doprovodu svého studenta Ernsta Pauera. Rakovinu jater měl již v pokročilém stádiu a i přes snahu místních lékařů se nepodařilo Mozarta vyléčit. Poslední dny s ním trávila i jeho milenka Josephina, která přispěchala do lázní, když se dozvěděla, že je to s Xaverem špatné. Ten 29. července 1844 ve městě umírá a o tři dny později mu byl vystrojen pohřeb v kapli Ondřejského kostela. Josephina na své náklady dala sloužit zádušní mše ve městech Salzburku, Vídni a Lvově, kde na památku zaznělo i slavné dílo Xaverova otce Requiem. To poslední, co mohla pro mrtvého přítele ještě udělat, bylo zhotovení náhrobku, který byl vysvěcen 28. srpna 1845 a nese jméno Wolfgang Amadeus Mozart. Toto oslovení užila schválně, protože po smrti Xaverova otce mu jeho maminka ráda říkala Wolfgangu a i samotná hraběnka ho tak často důvěrně oslovovala. Náhrobek s tímto jménem je jediný svého druhu, protože otec Wolfgang Amadeus Mozart byl pohřben roku 1791 v hromadném hrobě bez náhrobku. Roku 1911 byl Ondřejský hřbitov přejmenován na Mozartův park, poté roku 1956 byl Mozartův hrob exhumován a ostatky přeneseny na Drahovický hřbitov. V roce 1996 byl náhrobek opět přemístěn do parku, který byl nově upraven. Zatím poslední stěhování se konalo roku 2014, kdy vandalové náhrobek poškodili a ten byl následně restaurován a opětovně usazen.

### **Ferenc Liszt**

Tento maďarský skladatel, klavírista a dirigent se pro návštěvu lázní rozhodl z čisté lásky, nebyla to láska k léčebné kúře, ale ke kněžně Karolíně Sayn-Wittgensteinové, která zde pobývala. Jejich láska nebyla šťastná, i když intervenovali na papeže i cara, aby zrušil Karolínino první manželství, nakonec se to nepodařilo a k jejich vytouženému sňatku nedošlo. Pobyt roku 1853 v lázeňském městě tedy pro ně znamenal možnost milostných dostaveníček. Ferenc byl v té době na vrcholu své umělecké kariéry, proto byl velmi brzy obklopen hudbymilovnými hosty a jinými umělci a byl žádán o koncertování. V domě Bílý lev, kde Liszt se svojí milenkou bydlel, bylo nakonec pořádáno nespočet soukromých hudebních večírků, při kterých maestro hrál na klavír a oslňoval společnost svojí virtuositou. Z té doby máme několik dopisů, vyprávějících o uchvacující hře a v grafické sbírce Krajského muzea můžeme nahlédnout i na skladatelův portrét, který nakreslil karlovarský malíř Georg Kordik.

## **Richard Wagner**

Jeho dvě cesty do Karlových Varů byly krátké a jejich důvod byl pracovní a poznávací. První cestu podnikl v roce 1835 za účelem vyhledání nových pěveckých talentů pro svůj divadelní orchestr v Magdeburgu. Cesta byla úspěšná a Wagner angažoval basistu Gräfa, ten ho ovšem později při práci v Německu zklamal. Druhou návštěvu absolvoval skladatel roku 1875 se svou rodinou, manželkou Cosimou a synem Siegfriedem. Na společné cestě navštívili několik českých měst (Cheb, Teplice, Ústí n. Labem, Praha) a traduje se, že došlo dokonce k rozhovoru slavného skladatele s některými členy karlovarského lázeňského orchestru. Večerní koncert Wagnerova rodina bohužel již nestihla, ale i tak na skladatele karlovarští muzikanti nezanevřeli a lázeňský orchestr často uváděl jeho díla. Oproti jiným velkým městům se Wagnerova hudba prosadila v Karlových Varech velmi brzy a mezi oblíbený repertoár patřily zejména přehry z oper Lohengrin, Rienzi a Tannhäuser.

## **Antonín Dvořák**

Génus české hudby, na kterého lázeňské město vzpomíná asi nejvíce. Seznamovacím rokem se pro obyvatele města i pro samotného Dvořáka stal rok 1879, kdy nejprve v květnu byl uveden na zahájení lázeňské sezóny Dvořákův Slavnostní pochod C dur (jen devět dnů po pražské premiéře) a záhy 22. srpna se hrála Smyčcová serenáda E dur za účasti samotného skladatele. Dvořák tehdy poprvé osobně navštívil lázeňské město na pozvání svého přítele Aloise Janetschka.<sup>33</sup> Od té doby Karlovy Vary navštěvoval často, uvádí se roky 1881, 1882, 1885, 1894 a 1895. Nejvýznamnější hudební událostí historie Karlových Varů bylo uvedení Dvořákovy symfonie Z Nového světa v Poštovním dvoře dne 20. července 1894, jednalo se o kontinentální premiéru díla. Karlovarský orchestr symfonii premiéroval pod taktovkou Augusta Labitzkého.<sup>34</sup> Dvořákova památka v Karlových Varech je stále živá, připomínají nám ho pamětní desky, busta, pomník, názvy sadů, hotelu, ulice, koncertního sálu, základní umělecké školy a od roku 1959 pak každoroční festival Dvořákův karlovarský podzim a Mezinárodní pěvecká soutěž Antonína Dvořáka od roku 1966.

---

<sup>33</sup> Skladatel, učitel hudby, zakladatel hudební školy v Karlových Varech, regenschori v kostele sv. Maří Magdaleny v Karlových Varech.

<sup>34</sup> Hudební ředitel orchestru.

### **Clara Schumannová**

Mezi slavné hosty patří jistě i manželka Roberta Schumanna, německá skladatelka a klavíristka. Ta pobývala v lázních v letech 1867, 1868 a 1871 a věnovala se poctivě léčení, blahodárnému pití karlovarských pramenů a procházkám. Na případné koncertování tedy nedošlo, protože se snažila především odpočívat, jak je patrné z její korespondence.

### **Johannes Brahms**

Roku 1896 se již starý skladatel Brahms vydal na doporučení svého lékaře na ozdravný pobyt do Karlových Varů, ovšem sám po celou dobu netušil, že má již nevléčitelnou jaterní nemoc. Pravou diagnózu mu zamlčeli a místo toho mu namluvili, že má žloutenku. Brahms byl vzorným pacientem a kromě léčby si našel čas i na hudbu. Několikrát navštívil koncerty orchestru Augusta Labitzského v Poštovním dvoře a zažil i úspěch při uvádění svých vlastních skladeb. Do Karlových Varů se plánoval vrátit na jaře dalšího roku, ale to už bohužel nestihl, protože 3. dubna 1897 zemřel.

### **Leoš Janáček**

Roku 1913 navštívil lázně další z českých hudebních velikánů. Na doporučení lékaře Jana Hnátka se vydal léčit svoji neurastenii (potíže nosohltanu a průdušek) a chronický zánět kloubů. Na pobyt v lázních se moc netěšil, protože byl zvyklý jezdit do Luhačovic či na jih k Jaderskému moři a navíc měl averzi vůči německému prostředí Karlových Varů. Jeho pobyt trval jen tři týdny a sám Janáček byl v léčbě velmi nedisciplinovaný, jak se můžeme dočíst ze vzpomínek manželky jeho tamního ošetřujícího lékaře. Z dalších pramenů se dozvídáme, že Janáček nezanevřel na karlovarský pramen a každý rok v květnu absolvoval domácí karlovarskou kúru.<sup>35</sup>

### **Zdeněk Fibich**

Další z mužů, kteří se ocitli v Karlových Varech díky své milence. U Fibicha to byla láska nemanželská, ale snad o to více opěťovaná. Jeho osudovou ženou byla Anežka Schulzová, která do lázní doprovázela svého otce. Pobyt roku 1895 byl krátký (necelý týden), ale pro oba velmi intenzivní a dokonce ze strany Fibicha i umělecky plodný. Můžeme tedy čerpat informace o pobytu a prožitcích Fibicha přímo z jeho hudby. Skladby, které jsou obrazem Karlových Varů a milostných dnů v nich strávených, tvoří

---

<sup>35</sup> Vstával v šest hodin, vypil karlovarskou vodu, a pak se vydal na svou pravidelnou ranní procházku.

II. řadu Fibichova klavírního cyklu *Nálady, dojmy a upomínky / Novela*.<sup>36</sup> I když byl pobyt v lázních šťastný, už si ho Fibich s Anežkou nikdy nezopakoval. Jejich lásce nebylo přáno a skončila vlastně velmi tragicky. Fibich se odstěhoval od své rodiny do mládeneckého bytu a s Anežkou se dál v Praze setkával, mimomanželský poměr ale nebyl tolerován a znamenal pro Fibicha i společenskou újmu. Rok po jeho smrti, kdy podlehl zápalu plic a srdeční slabosti, umírá i právoplatná manželka Betty a pár let po ní si dobrovolně sáhne na život i Anežka, která ztratila Fibichovou smrtí jediný smysl svého života.

### **Aram Chačaturjan**

Častým návštěvníkem lázní byl i tento arménský skladatel, klavírista a dirigent. Po dvacet let od roku 1945 navštěvoval pravidelně Karlovy Vary.<sup>37</sup> Nejen, že získal čestné občanství města Karlovy Vary, ale zanechal zde i hudební stopy. KSO často uváděl jeho díla a 15. září roku 1955 můžeme zaznamenat i jeho první dirigentské vystoupení<sup>38</sup> v Československu právě se zmíněným orchestrem.

### **2.3. Současný hudební život**

Současný život Karlových Varů se už netočí pouze kolem pramenů a lázeňství. Tradiční karlovarská lázeňská léčba je sice stále největším lákadlem, ale návštěvníci vyhledávají město i z mnoha různých jiných důvodů. Pořádají se zde sportovní klání, mezinárodní konference, hudební festivaly, umělecké výstavy, setkání evropské šlechty a především Mezinárodní filmový festival, který patří k nejnavštěvovanějším akcím celého roku. Během festivalu město ožívá a je přeplněno slavnými hosty i turisty ze všech koutů světa.

Město Karlovy Vary můžeme nazvat letním sídlem, už od pradávna se lázeňská sezóna otevírala v květnu a uzavírala se se sychravými podzimními dny. Léto je totiž nejpříznivější pro procházky v parcích, lesích a po kolonádách, hosty láká k posezení v četných kavárnách a restauracích s venkovními zahrádkami a k návštěvám kulturních akcí. Proto se každý rok slaví tzv. „Zahájení lázeňské sezóny“. Tato tradice je velmi

---

<sup>36</sup> Je to 33 drobných skladeb, které jsou rozděleny do 7 částí (předmluva, úvod, 4 – zaznamenávající 4 dny plné lázeňské lásky a doslov). Pro ilustraci uvedu i několik názvů ... U vřídla, Snídaně u Puppa, Jízda v kočáře, Vycházka k sv. Linhartu, Večer v městském parku, První shledání, Procházka.

<sup>37</sup> Léčil si zde žlučové kameny (lázně navštěvoval i po operativním odstranění kamenů).

<sup>38</sup> Aram Chačaturjan provedl s orchestrem *Smuteční poému* a *Koncert pro housle* a orchestr se sólistou B. Bělčíkem a suitu z *Maškarády* a *Gajané*.

stará a tento rok to bude již 661. sezóna. Asi nejlákavější částí bohatého programu je historický průvod s Karlem IV. a jeho družinou, který jako zakladatel města přijíždí symbolicky zahájit oslavy, trvající celý víkend. Každoročně je žehnáno pramenům, aby nadále navracely návštěvníkům Karlových Varů zdraví. V rámci slavností se koná řemeslný jarmark, probíhá mnoho koncertů,<sup>39</sup> různých jiných kulturních vystoupení, otevírají se speciální výstavy, návštěvníci mají možnost zapůjčení gotických kostýmů, mohou ochutnat dobroty z Food festivalu či si na Porcelánových slavnostech prohlédnout další karlovarskou chloubu.

### **2.3.1. Hudební festivaly**

#### **Dvořákův karlovarský podzim**

Patří k jednomu z nejstarších evropských festivalů klasické hudby. Pravidelně se koná každý podzim již od roku 1959 ve spolupráci s KSO. Koncerty probíhají po celé září, které bylo vybráno záměrně k uctění památky narození Antonína Dvořáka.<sup>40</sup> Hlavním programem jsou díla Antonína Dvořáka, ale orchestr rád připomíná i další skladatele z období romantismu.

#### **Beethovenovy dny**

Skoro třicetiletý festival, který se pořádá od roku 1992, si každý rok v srpnu připomíná slavného návštěvníka Karlových Varů Ludwiga van Beethovena a jeho benefiční koncert pro město Baden, který v lázních uspořádal. Festival opět pořádá KSO, který uvádí díla Beethovenova.

#### **Jazzfest Karlovy Vary**

Tento festival patří k těm, které mají na Karlovarsku také dlouhou tradici. Byl založen v roce 1984<sup>41</sup> a postupně si získal renomé nejvyhledávanějšího jazzového festivalu v České republice. Jeho hudební produkce se neomezuje pouze na jazz, ale přesahuje i do oblasti swingu, blues, gospelu či se nebojí například fúze s hudbou symfonickou. Tradiční součástí festivalu jsou i koncerty na Vřídelní kolonádě, která tak ožívá svoji

---

<sup>39</sup> V sobotu 5. května 2018 bude sloužena slavnostní mše v kostele sv. Máří Magdaleny, na které zazní za doprovodu svatojakubského orchestru Mozartova Missa solemnis v podání Karlovarského pěveckého sboru a sólistů, pod vedením dirigenta Jana Rezka. Sbor bude možné slyšet i při žehnání pramenů.

<sup>40</sup> Narodil se 8. září 1841 v Nelahozevsi.

<sup>41</sup> Tradice založena již roku 1962, kdy se konal festival poprvé pod názvem „Přehlídka jazzové hudby“, poté byl na dvacet let zakázán a jazz se udržoval jen v programu K-Klubu a Letních koncertů pod zámeckou věží.



ztracenou minulostí. Koncerty se konají v měsíci říjnu a to nejen v Karlových Varech, ale i v Sokolově.

### **Mladé pódium**

Festival vážné hudby, který se v Karlových Varech konal v letech 1973-2015. Zaměřoval se na interprety a skladatele mladé generace.<sup>42</sup> V současné době probíhá tento festival v Praze, Brně a Ostravě.

### **Karlovarský folklórní festival**

Jeho první ročník se konal v roce 1996 a od té doby se festival velmi rozrostl, stal se mezinárodním a jeho koncerty probíhají po celém karlovarském kraji v rozmezí jednoho týdne. Tento festival si klade za cíl chránit a oživovat zvyky, tance a lidovou hudbu Karlovarska. Hlavním iniciátorem festivalu je karlovarský Soubor písní a tanců Dyleň. Ředitelem festivalu je člen souboru Dyleň Lubor Hanka.

#### **2.3.2. Mezinárodní pěvecké centrum / soutěž Antonína Dvořáka**

V šedesátých letech byla velice příznivá doba pro vznik soutěže. Silná pěvecká oddělení konzervatoří a vysokých uměleckých škol v Praze, Brně, Ostravě a v Bratislavě se stále předháněla o to, kdo má nejlepší posluchače. Ovšem příležitostí pro konfrontaci (tedy koncertů, divadelních představení či dnes populárních výměnných pobytů studentů) bylo pramálo. A tak jednou došlo k zajímavé schůzce v kavárně Elefant, které se účastnil Alois Ježek<sup>43</sup> (tehdy čerstvý absolvent Pražské konzervatoře), bývalá rektorka Akademie múzických umění v Praze Marie Budíková-Jeremiášová a současná tajemnice sekretariátu Mezinárodní pěvecké soutěže Marie Drlíková. Tuto schůzku inicioval prof. Karel Leiss (v té době vedoucí pěveckého oddělení Pražské konzervatoře). Kdesi nad kávou byla poprvé vyslovena myšlenka založit pěveckou soutěž pro mladé pěvce, posluchače konzervatoří a vysokých hudebních škol. Poté následovalo mnoho dalších setkání, plných úsilí zdárně realizovat tuto myšlenku. Snahy byly úspěšné, a tak se podařilo v září 1966 uvést první ročník soutěže. Jak mi v jednom osobním rozhovoru řekl ředitel soutěže Alois Ježek: „*Cílem soutěže bylo vytvořit nové podmínky, prospěšné zejména mladým pěvcům, kterým se takto dával*

---

<sup>42</sup> Do 35 let věku.

<sup>43</sup> Současný ředitel Mezinárodního pěveckého centra A. Dvořáka.

*prostor pro komunikaci, výměně zkušeností, k poučení z příkladů druhých, s možností předvést se, předzpívat a upozornit na sebe.“*

V průběhu let se stávala soutěž stále populárnější a měnila se i její struktura. Tak například v prvních letech soutěžili ženy i muži v jedné kategorii. Od roku 1972 známe kategorie dvě

- kategorie A – pro mladší účastníky do 23 let
- kategorie B – pro starší účastníky od 23 let (muži i ženy stále soutěží spolu)

Od počátku 90. let výrazně stouply umělecké nároky a soutěžní úkoly se dále rozšířily. Na základě toho se soutěžící začali v jednotlivých kategoriích dělit ještě na muže a ženy a k původně dvoukolové soutěži přibýlo třetí kolo s povinností zazpívat árii s doprovodem orchestru. Roku 1996 se poprvé objevuje kategorie Píseň s mimořádným důrazem na písňovou tvorbu Antonína Dvořáka. V průběhu let se mění i spodní věkový limit hlavní soutěže, v mladší kategorii se objevuje název Junior (do 24 let věku) a horní věkový limit pro druhou kategorii s názvem Opera je 35 let. Tato horní věková hranice je stejná i pro Píseň.

Počínaje rokem 2001 vyhlašuje tuto soutěž Mezinárodní pěvecké centrum Antonína Dvořáka, o.p.s. (dále jen MPCAD). Zakladateli MPCAD byli pěvec Peter Dvorský, Antonín Dvořák<sup>44</sup> a dirigent Libor Pešek. Dne 6. února 2001 společně podepsali zakladatelskou listinu nacházející se u Krajského soudu v Plzni. Činnost MPCAD se v průběhu let ještě více rozšiřovala. V současnosti pořádá pěvecké centrum mistrovské pěvecké kurzy, jarní koncerty v Galerii umění, adventní koncerty v Grandhotelu Pupp a dětskou soutěž v sólovém zpěvu Karlovarský skřivánek.

Nejvýznamnějšími laureáty soutěže v její historii byli pěvci Magdaléna Hajóssyová (ročník soutěže 1966), Edita Gruberová (ročník soutěže 1967), Gabriela Beňačková (ročník soutěže 1969), Ivan Kusnjer (ročníky soutěží 1973 a 1975), Dagmar Pecková (ročník soutěže 1982), Lívia Ághová (ročník soutěže 1984), Yvona Škvárová (ročník soutěže 1985), Eva Urbanová (ročník soutěže 1990), Martina Janková (ročník soutěže 1991) či Magdalena Kožená (ročník soutěže 1991 a 1992).

---

<sup>44</sup> Vnuk slavného skladatele (1929-2017)

### 3. Pěvecké sbory v Karlových Varech

#### 3.1. Střet živlů německé a české národnosti na Karlovarsku

Podíl obyvatel české a německé národnosti pro období 19. a první polovinu 20. století nelze přesně definovat. Historikové ve svých pracích se mezi sebou poměrně hodně rozcházejí<sup>45</sup> a důvodů těchto neshod je více. Jako zásadní je fakt, že při sčítání obyvatel za Rakouska Uherska se neuváděla národnost, ale jazyk. Toto je asi také důvodem, že v Karlových Varech i v Sudetech se mluví zejména o Čechách a Němcích, ale žily zde i další národnostní menšiny, hlavně Židé. Země historicky české byly součástí Rakouska a později Rakouska-Uherska, nebyly německé. Národnost německy mluvících obyvatel nebyla v té době pro statistiky prioritou. Dalším faktorem je kolísání počtu obyvatel hlavně německého živlu, způsobené oběťmi první, ale i druhé světové války. V předcházejících stoletích se na kolísavosti podílely významně i epidemie, kdy úbytky většinové populace byly logicky větší, než její několikaprocentní části.

Z různých údajů lze zodpovědně říci, že v roce 1910 žilo na Karlovarsku 0,3% Čechů, v roce 1921 2,4% a v roce 1930 4,3% obyvatel hlásících se k české národnosti. Tento nárůst v období 1. republiky byl dán „tzv. politikou počest'ování Sudet“.<sup>46</sup> Státní i samosprávní úředníci museli skládat zkoušky z českého jazyka, rušilo se velké množství německých škol a nastupovali česky hovořící učitelé. Další důvod přírůstku Čechů byla nutnost žáků při přijímání do škol (hlavně středních) skládat přijímací zkoušku z češtiny, pro německy mluvící děti prakticky nepřekonatelný problém. Proto se výrazně snižovala populace mladých lidí německy mluvících. V 19. století pravděpodobně nebyl vztah národností tolik vyhrocen, zejména v sousedském soužití, ve spolkové činnosti však již vznikalo podhoubí nesvárů.

Rozrůstající se průmysl, živnosti, částečně i zemědělství potřebovaly schopné a svědomité pracovníky jako prioritní podmínku, národnostní a náboženské příslušnosti nebyly podstatné do roku 1918. Tato skutečnost byla jedním z podstatných důvodů nárůstu obyvatel na Karlovarsku. Nárůstem počtu obyvatel se vytvořila i jejich potřeba společenského a kulturního života. Koncem 19. století se společnost začínala polarizovat. Radikální obrat nastal po první světové válce. Sudetští Němci byli přesvědčeni, že jejich bydliště je také jejich vlastní. Logicky tuto vlast považovali

---

<sup>45</sup> Až o 20%

<sup>46</sup> Podrobněji je uvedeno níže.

za Německo, protože byli Němci, a vše co tam bylo, bylo dílem jejich rukou a důvtipu, „byla to jejich vlast“. Češi oproti tomu chápali Sudety jako historicky nedělitelnou součást českého království a s tím související nárok na rozhodování, ovlivňování života. Uvažování Němců bylo uváděno v pochybnost českým a následně i československým státoprávním postojem a i nepravdivými vývody E. Beneše na mírové konferenci. Pocit „zcižování území starousedlíků“ vznikal i radikálním zaváděním nápisů, jež musely být na prvním místě v češtině. Ještě větší rozhořčení působily excesy českých nacionalistů při ničení pomníků a jiných památek, které místní obyvatelstvo, obecní představenstva, či spolky kdysi vlastním nákladem zřídily a které se pojily s jejich historií.

Pod vlivem národně-obrozeneckého hnutí od 80. let 19. století vznikaly v Čechách spolky a jednoty, které považovaly za svoji povinnost importovat se i do německy mluvících oblastí. Příkladem jsou Ústřední matice školská, Národní jednota pro jihozápadní Moravu a také pro východní Moravu, Národní jednota severočeská, Národní jednota pošumavská, Národní jednota slezská, Česká národní rada a další. Už za Rakouska-Uherska vyvíjely aktivity o počestění německy osídlených oblastí. Po roce 1918 se jejich snahy změnily v mocenský přístup. Příkladem některých přístupů je zakládání českých škol i tam, kde nebyl počet žáků na samostatnou školu a rušení škol německých. Děti z německých rodin byly výhodami a dary lákány do českých škol. Významným mocenským jednáním bylo i dosazování českého úřednictva,<sup>47</sup> dosazování českých dělníků, ovlivňování Pozemkového úřadu k prodeji nemovitého majetku přednostně Čechům, povinný národnostní klíč pro zaměstnance soukromých firem, snaha ovlivňovat volby ve prospěch získání většiny, nátlak na úřady ke striktnímu dodržování jazykového zákona.<sup>48</sup> Tato fakta jsou uvedena pro objektivní posouzení sociální situace pohraničí. Do druhé poloviny 19. století nejsou v historických pramenech doloženy střety českého a německého živilu v Karlových Varech. Známé jsou konflikty ze závěrečné čtvrtiny 19. století, kdy se ve městě mluvilo převážně německy.

---

<sup>47</sup> Viz počty obyvatel.

<sup>48</sup> Propouštění německých úředníků a násilné dosazení českých úředníků tam, kde se domnívali, že se počestřování neprosazuje.

V šedesátých letech 19. století se hrstka česky mluvících občanů trvale usadila ve Varech a mnoho let se snažila o založení vlasteneckého spolku, což se povedlo až v roce 1881, kdy díky iniciativě návštěvníků Karlových Varů došlo k založení Slovanské besedy. K oslavě založení byl uspořádán koncert, na kterém byla v Karlových Varech poprvé uvedena symfonická báseň Bedřicha Smetany Vltava. Provedení řídil August Labitzký a do repertoáru lázeňského orchestru ji nastudoval pouhých pět let od její premiéry v Praze. Starostou spolku se stal MUDr. Emanuel Engel.<sup>49</sup> Spolek se scházel dvakrát týdně. Při různých příležitostech pořádal akademie a koncerty. Pro návštěvníky byla k dispozici poměrně rozsáhlá knihovna, pořízená většinou z darů. Spolek sídlil v pronajatých prostorách. Slovanská beseda roku 1901 k 20. výročí založení spolku uspořádala „Slovanský koncert“. Repertoár se nepodařilo dohledat. Lze předpokládat, že byla produkována i sbírka slovanských písní Josefa Labitzkého.

Existence spolku a hlavně jeho činnost však byla trnem v oku karlovarským německy mluvícím občanům. Útočili především na sídlo spolku a pronajímatelé se báli dále spolku pronajímat prostory. Proto okolo roku 1900 MUDr. Engel koupil parcelu,<sup>50</sup> dal vypracovat projekt a postavil spolkový dům Beseda. Slavnostní otevření, samozřejmě s kulturní vložkou, se konalo dne 13. března 1904, dům měl hotelové pokoje, restauraci a pivnici. Dne 24. května 1908 se v Besedě uskutečnil velký mítink české menšiny. Na protest proti Čechům a jako nesouhlas s jejich činností v sudetském území svolávali německy mluvící aktivisté protestní shromáždění před budovu Besedy. Úřady zakázaly obě akce. Češi přes zákaz pokračovali v jednání a venku pokračovala německá demonstrace.<sup>51</sup> Místodržitelství rada Egon von Jordam úředně rozpustil další jednání českého spolku. Příští den se demonstrace Němců opakovaly a muselo být nasazeno četnictvo. Dne 26. května 1908 se sešli předsedové německých spolků a vydali společné prohlášení a výzvu všem obyvatelům města k ukončení násilností a demonstrací v zájmu lázeňského města. Na půl roku se situace uklidnila. V říjnu téhož roku, jako odezva na nacionální dění v Praze, došlo v Karlových Varech 18. a 19. října ke sročení výtržníků před Besedou a zdemolování restaurace a prvního patra domu.

---

<sup>49</sup> Benešovský, pražský a od roku 1892 i karlovarský lékař. Byl poslancem říšské rady a předsedou mladočeského klubu v říšské radě.

<sup>50</sup> Roh dnešní Jaltské a Engelovy ulice.

<sup>51</sup> Němci začali házet kamení a vytloukali okna restaurace.

To jí ale nestačilo, táhla i před obydlí předních osobností Slovanské besedy. Úřady poté vydaly zákaz jakéhokoliv shromažďování.

Spolek Slovanská Beseda působil v Karlových Varech až do obsazení Sudet Hitlerem a pravděpodobně v důsledku vystěhování českého obyvatelstva ukončil činnost. Po roce 1945 nebyla činnost spolku obnovena. V závěrečných letech první republiky byla existence česky mluvících obyvatel v Karlových Varech velmi svízelná, v obchodech česky mluvící odmítali obsloužit, na ulici po nich házeli pukavce.<sup>52</sup>

Dalo by se ale říci, že ve městě Karlovy Vary platilo a stále platí známé rčení „*Hudba sblízuje národy*“ - z materiálů Hudebního spolku i z Karlovarského lázeňského orchestru nejsou zřejmé vnitřní národnostní třenice, šikana a další.

### **3.2. Zaniklé pěvecké sbory**

V 18. století a hlavně v 19. století v návaznosti na radikální společenské změny především v Evropě a Severní Americe se měnil i charakter života lidí a jejich postojů. Výrazně sílilo národnostní cítění. Bylo rušeno nevolnictví, prodej otroků byl zakázán, docházelo ke sjednocování států (např. Itálie, Německo, Spojené království Velké Británie a Irsko), války v Evropě (Napoleonské, Prusko - Rakouská, povstání v Polsku, Řecku, Děkabristů, koloniální...). Rok 1848 byl rokem protestů a bouří. Rychlý hospodářský růst a převratné vědecké objevy. V Praze se konal Všeslovanský sjezd, v Athénách první Olympijské hry. V Čechách bylo vyrobeno první plzeňské pivo a postaveno Národní divadlo. Toto století se dá nazvat i stoletím zakládání spolků.

V Karlových Varech se začala pravidelně scházet skupina mladých mužů a nacvičovala budoucí hudební produkce. Tuto činnost je možné datovat roky 1836 a 1837. Pravděpodobně se jim dařilo, protože se k nim připojovali další zájemci, kterým se líbilo jejich nadšení. Vedlo to k oficiálnímu založení "Hudebního spolku"<sup>53</sup> dne 1. prosince 1842. Zřejmě jejich úsilí nebylo zbytečné, protože za necelý měsíc po založení spolku měli první koncert z děl Beethovena, Mozarta, Haydna a Händela. Premiéra se konala ve Vřídelním sále dne 26. prosince 1842, sbor měl 40 zpěváků. Sbormistrem byl Josef Labitzký, který byl současně i dirigentem Karlovarského lázeňského orchestru. Prostředí světových lázní s množstvím návštěvníků bylo podnětné

---

<sup>52</sup> Zkažená páchnoucí vejce.

<sup>53</sup> Musikverein

pro rozvoj spolku a jeho aktivit. Počet členů vzrůstal, do spolku se zapojily i ženy a mimo zpěv se začal věnovat i instrumentální produkci. Vznikl smíšený pěvecký sbor. Organizování přibývajících aktivit Hudebního spolku (nyní již instrumentálních i vokálních) bylo stále náročnější.

### **3.2.1. Mužský sbor Hudebního spolku**

V Karlových Varech byl aktivní i spolek divadelních amatérů Theater-Dilletatten-Verein, který se scházel vedle budovy divadla v hotelu Zlatý štít. Těchto schůzek se zúčastňovali i zpěváci z Hudebního spolku a řešili jednak uměleckou problematiku, ale i organizační věci, budoucí plány. Obě skupiny se bezesporu velmi dobře znaly. Na jednu schůzku organizátoři pozvali karlovarskou uměnilovnou mládež. Aktivní zpěváci Frotz Knoll a Max Rudolf vyzvali mladé k založení čistě mužského pěveckého sboru. Přihlásilo se 28 adeptů. Tato schůzka se konala 13. března 1859. Hned následující den 14. března v restauraci Zum Haberer proběhla ustavující schůzka a bylo zvoleno vedení spolku: sbormistrem jednohlasně Fritz Knoll, pokladníkem Heinrich Mattoni a knihovníkem - správcem notového materiálu Heinrich Killmann. Dále se zakládající členové dohodli na třech základních pravidlech:

- Sbor ponese název Mužský sbor Hudebního spolku. Výbor Hudebního spolku bude o tom ihned informován.
- Každý člen spolku bude podle svých možností přispívat finančně na nutné výdaje spolku.
- Bude se přispívat do fondu Hudebního spolku částkou na zapůjčování piana ke zkouškám.

Na návrh Theobalda Hofmanna se dohodli na pravidlu, že každému členu spolku zadarmo zazpívají při svatbě, nebo pohřbu. Pěvecký sbor byl pravděpodobně velice životaschopný a aktivní, protože 26. července 1861 bylo svoláno plenární zasedání všech členů sboru, kde byla deklarována nezávislost na Hudebním spolku. Současně bylo zvoleno vedení: reprezentant (jednatel) Heinrich Mattoni, tajemník Theobald Hofmann, pokladník Gustav Knoll, archivář Heinrich Killmann, umělecký ředitel Frotz Knoll. I nadále spolek uváděl svoje založení k roku 1859, kdy vznikl pod hlavičkou Hudebního spolku.

Ve Státním archivu Karlovy Vary jsou uloženy stanovy spolku, platné ve dvacátých a třicátých letech 19. století. Mohly být ovlivněny situací po vzniku první republiky a klíčovím nacionálním cítěním sudetských Němců. Z doby před první světovou válkou nebyla v archivu nalezena stopa po předurčení pouze pro německou národnost. Spolek byl členem (možná součástí) Pěveckého svazu sudetských Němců,<sup>54</sup> ústředí sídlilo v Ústí nad Labem. Členem se mohl stát každý bezúhonný Němec, byl přístupný ženám a dívkám od šestnácti let (navzdory názvu) a mužům od osmnácti let. Členská základna sestávala z pěvců, přispívajících členů a čestných členů. Posláním bylo pěstovat a podporovat německý zpěv a německou hudbu a tím u členů spolku upevňovat národní vědomí. Činnost spolku byla vymezena na tyto oblasti:

- pravidelné zkoušky
- pěvecká, divadelní a instrumentální představení
- zájezdy a účast na pěveckých soutěžích
- působení na slavnostech a jejich podpora finančními příspěvky
- opatrování hudebních nástrojů a notového materiálu
- vydávání spolkových novin a jiných tiskovin

Rozhodovací pravomoc mělo hlavní shromáždění, svolávané jednou do roka. Běžnou problematiku řešilo představenstvo na pravidelných jednáních. Skládalo se z prvního a druhého předsedy, dvou sbormistrů, tajemníka, pokladníka, správce notového archivu, správce majetku a dalších čtyř volených přisedlících. Pět členů spolku tvořilo rozhodčí sbor, který řešil spory a sporné otázky. Každý člen vedení měl svého náhradníka. Z tohoto výčtu vyplývá, že se ve 20. století nejednalo pouze o skupinku nadšenců pro hudbu a zpěv, ale o těleso řízené s německou důkladností.

Aktivity spolku byly velmi bohaté. Účastnil se nejrůznějších oslav - svatby, pohřby, narozeniny, společenská výročí, dobročinné akce. Pořádal vlastní samostatná vystoupení a koncerty. Účastnil se pěveckých soutěží a festivalů v Čechách i v zahraničí. Pravděpodobně největší akce byla účast na pátém ročníku slavností Německého pěveckého svazu ve Stuttgartu roku 1896. Součástí zájezdu byla potom návštěva Alp a bavorských zámků.

---

<sup>54</sup> Sängerbund der Sudetendeutschen



Dochované archiválie končí rokem 1933. Další činnost spolku, respektive jeho vystoupení je zmíněno v tisku v roce 1934 ke slavnosti 75. výročí spolku.<sup>55</sup> Podle svědectví pamětníka<sup>56</sup> je pravděpodobné, že spolek působil do roku 1938. V roce 1939 měl spolek oslavit osmdesát let trvání, ale v žádných materiálech z tohoto roku nebylo nic dohledáno. Tím není doloženo, že spolek zanikl. Nástupem invazivní ideologie mohlo dojít k přejmenování spolku, protože v novinách té doby je zmiňován Karlovarský národní sbor<sup>57</sup> v popisu akcí s výhradně ideologickým rázem. O podobném případě jsou zmínky i v případě smíšeného pěveckého spolku v Rybářích, který se přejmenoval v Německý národní sbor.<sup>58</sup> Na tyto změny dohlížel po záboru Sudet Úřad komisaře pro zastavení činnosti organizací.<sup>59</sup> Archiv je uložen ve Státním archivu v Plzni.

Archivní materiály Mužského pěveckého spolku, resp. Hudebního spolku, se dochovaly díky skutečnosti, že v roce 1945 byly pravděpodobně nalezeny neznámým jasnozřivým člověkem a přeneseny do spisovny Karlovarského symfonického orchestru. Odtud byly v sedmdesátých letech 19. století předány Státnímu archivu. Převážně jsou tvořeny partiturami pro sborový zpěv, některé jsou včetně partitur pro orchestrální doprovod. Poskytují dokonalý pohled do tehdejší produkce převážně mužských pěveckých sborů. Současně je z nich i dobře patrný charakter sborového zpěvu od poslední třetiny 19. století do konce první třetiny 20. století v oblasti Sudet, dá se ale říci, že i celého prostředí německé střední Evropy. Archivní materiály mohou sloužit jako studijní materiál, vzhledem k úplnosti i ke koncertnímu použití. O příslušnosti k Hudebnímu spolku svědčí orazítkované partitury razítkem spolku. Díky tomu se v materiálech našly noty „Pochodu karlovarského Sängerbundu“, dalšího pěveckého spolku, jenž v Karlových Varech působil od roku 1884. Část archivního souboru tvoří torza zápisů výročních schůzí, výroční zprávy, stanovy spolku.

---

<sup>55</sup> Článek Karla Franikena stručně mapující historii spolku. FRANIKEN Karl: Deutsche Tages-Zeitung, Karlsbader Badeblatt, 22. dubna 1934, č. 94

<sup>56</sup> WIEGEL, Wilhelm: Der Karlsbader Männergesangsverein (KMGV). Karlsbader Zeitung, duben 1988, č. 4, s. 79–80

<sup>57</sup> Karlsbader Volkschor

<sup>58</sup> Deutscher Volkschor

<sup>59</sup> Stillhalterkomisär für Organisationen

### 3.2.2. Karlovarský Hlahol

Kulturní život v Sudetech i v Karlových Varech po ukončení druhé světové války (zejména v období osídlování Sudet novým obyvatelstvem) nebyl lehký. V Karlových Varech chyběli pokračovatelé tradic a vše se začínalo budovat nanovo. Oživil se Karlovarský symfonický orchestr a současně byly snahy o založení pěveckého sboru. V archivních materiálech nejsou uloženy oficiální dokumenty, ovšem vznik pěveckého sboru Hlahol lze vysledovat z krátkých zpráv v dobovém tisku. Pokusy o založení sboru byly potřikrát marné, sbor nevznikl. Noviny Hraničář 26. října 1946 uveřejnily výzvu Adolfa Ambrože<sup>60</sup> k obnově českého zpěvu v Karlových Varech. Odvolává se v ní na své vzpomínky z Terezína z roku 1941, ve kterém se nesmělo zpívat.<sup>61</sup>

Teprve v lednu 1947 ředitelé Ambrož a David za pomocné kampaně tisku sehnali dostatek přihlášek a v únoru se mohlo začít zkoušet. Jako zkušebnu propůjčila obecná škola na tehdejších Trumanově nábřeží dvě učebny. Zkoušelo se každou středu od dvaceti do dvaadvaceti hodin. První hodinu muži s panem Ambrožem a ženy s panem Davidem, druhou hodinu společně smíšený sbor. V té době měl sbor 62 pěvců a stále docházely další přihlášky. Byly vypracovány stanovy spolku, které musely být schváleny ZNV<sup>62</sup> a byl vybrán název Karlovarský Hlahol. Současně se připravovala valná hromada, aby byl sbor oficiálně založen. Vznikl smíšený pěvecký sbor, ale již od počátku se počítalo také se ženským i mužským pěveckým sborem. Datum založení není přesně známo, první zmínka je v novinách Budovatel z 18. dubna 1947, která popisuje valnou hromadu, řízenou Adolfem Ambrožem za přítomnosti odborného učitele Oldřicha Moce.<sup>63</sup> Zakládajícím členem bylo i Družstvo Osvobození, které převzalo v roce 1948 nad sborem patronát z důvodu větší podpory sboru. Sbor se ustanovil jako samostatný spolek, přihlásil se za člena Pěvecké obce československé<sup>64</sup> a přijal její stanovy. Starostou spolku se stal Stanislav Starý - celní ředitel, místostarostou Josef Singer - rada ČSD, jednatelem Jaroslav Šolc - knihkupec,

---

<sup>60</sup> V kapitole 3.3. *Dětské a studentské pěvecké sbory* je uveden Jiří Ambrož, ředitel „základní školy“ v Rybářích a sbormistr řady dětských sborů. Z dostupných materiálů nevyplýnul případný vztah s Adolfem Ambrožem, přestože je to velmi pravděpodobné.

<sup>61</sup> I přesto se po večerce sesedávali do kruhu a potichounku zpívali. Končili hymnou Kde domov můj, kterou prakticky nikdy nedozpívaly pro pláč.

<sup>62</sup> Zemský národní výbor.

<sup>63</sup> Zástupce Místní rady osvětové. Ta předala sboru i finanční dar 1.000,- korun.

<sup>64</sup> Jako místostarosta Pěvecké obce československé se sídlem v Praze je v tisku uveden Adolf Ambrož.

sbormistrem Adolf Ambrož - ředitel měšťanské školy, zástupcem sbormistra Karel David - řídící učitel.

V době založení měl sbor za sebou již veřejná vystoupení. Následně měl v programu koncert při květnovém svěcení pramenů,<sup>65</sup> na kterém hrál i KSO a vojenská hudba. Dále vystupoval na sjezdu československých legionářů se slavnostním předáním a rozvinutím legionářského praporu či na zahájení přednášky generála Bohuslava Ečera. Sbor pilně zkoušel na podzimní celovečerní samostatný koncert. Svobodné slovo z 28. května 1947 se zmiňuje o vyspělém smíšeném sboru a také mužském sboru, který se dobře uvedl prakticky za měsíc po ustavující valné hromadě spolku. V roce 1947 vystoupil Hlahol celkem sedmnáctkrát při různých oslavných příležitostech, což je v průměru dvě vystoupení měsíčně a do června 1948 ještě osmkrát. Mimo to měl dva samostatné koncerty. Poměrně často koncertoval i s jinými tělesy.

Svobodné slovo ze dne 29. července 1948 zdůrazňuje význam Karlovarského Hlaholu pro pěstování zpěvu i mimo město Karlovy Vary. Hlahol vystoupil v Mariánských Lázních společně s mariánskolázeňským pěveckým spolkem Vrutický. Cílem bylo povzbuzení mariánskolázeňských, kteří zápasili s ještě většími obtížemi než Hlahol. Záměr se podařil a vystoupení mělo obrovský úspěch. Pěvci se dohodli na další spolupráci. Podobně Hlahol navázal styky s nejdeckým sborem Křička. Aktivně konal vše možné pro oživení pěveckých spolků ve městech a v místech, kde byly před válkou. Na toto téma měl sbormistr Ambrož i vystoupení v rozhlasových stanicích Praha, Plzeň, Ostrava a Brno. Opakovaně v tisku vybízel k zájmu obyvatel o českou píseň,<sup>66</sup> k účasti na koncertech a také aktivní práci v Hlaholu. Velkou podporu měl Karlovarský Hlahol, respektive sbormistr Ambrož, v přízni hudebních skladatelů J. B. Foerstra, J. Jindřicha, J. Křičky, O. Hilmery a J. Pravečka, se kterými udržoval styky a kteří ho povzbuzovali. Ambrož vedle sbormistrovství a práce pedagoga ještě pátral po notových materiálech v soukromých hudebních archivech, na kostelních kůrech a v archivech zaniklých těles. Prostřednictvím tisku se obracel na širokou veřejnost se žádostí, aby se neničily německé knihovny.<sup>67</sup> Sbor se potýkal s jedním velkým problémem, neměl klavír na zkoušky. Sbormistr Ambrož o klavír opakovaně žádal, ovšem bez výsledku, přestože

---

<sup>65</sup> Tradiční zahájení lázeňské sezony.

<sup>66</sup> Často zmiňoval Smetanovu kantátu Česká píseň.

<sup>67</sup> Noviny Svobodné Slovo ze dne 13. listopadu 1947.

klavírů bylo dostatek z konfiskací majetku odsunutých obyvatel. Sbor bohužel nebyl jednou z priorit pro veřejnou správu. Repertoár sboru byl převážně z oblasti vážné hudby a byl velice bohatý. Nejvíce se zaměřoval na české skladatele<sup>68</sup> - Bendl, Smetana, Foerster, Janáček, Křižíkovský aj., nevyhýbal se však i cizím klasikům.

Pro ilustraci je možno uvést některé koncerty:

20. července 1947 v Karlovarském divadle a následně na louce u přírodního kina při příležitosti stavby pomníku B. Smetany. Koncert byl z díla B. Smetany. Účinkoval Hlahol, zpěvohra divadla, Karlovarský symfonický orchestr, sólisté Lessmanová, Lexová, Jedlička, Harmach, Skopal. Celkem vystupovalo 100 pěvkyně a pěvců. Nastudoval A. Ambrož, dirigoval šéfdirigent KSO Josef Bartl. Na programu byly árie z oper Dalibor, Čertova stěna, Tajemství, Braniboři v Čechách, Hubička, dále Večerní písně a neopomenutelná Česká píseň. Program byl doplněn Smetanovými symfonickými skladbami. Koncert se vydařil, tisk nadšeně vychválil výkon mladého sboru: „*sbor překvapil čistotou přednesu, jasnou vokalizací a barvitou dynamikou*“ a také zkritizoval představitele města, inteligence a další společenské vrstvy za neúčast.

V Grandhotelu Střelnice<sup>69</sup> dne 9. června 1948 uspořádal Hlahol Večer sborového zpěvu - smíšeného, ale i ženského a mužského sboru.<sup>70</sup> Na programu byl B. Smetana, A. Dvořák, O. Zich, J. Praveček, J. Jindřich, B. Pokorný, Fr. Pícha, Fr. Vránek a J. Malát. Podobný koncert upořádal Hlahol dne 15. října 1948 v Hroznětíně na oslavu 125. výročí narození Bedřicha Smetany.

K 25. výročí úmrtí V. I. Lenina Hlahol koncertoval v Lokti dne 20. ledna 1949.

Mimo tyto velké koncerty sbor vystupoval i při různých příležitostech a oslavách, přestože to nebyly akce vážné hudby. Jak bylo někdy náročné spolupracovat s různými pořadateli, dosvědčuje krátká zpráva v novinách: *"Zarážející je, že pořadatelé mají mnohdy neomalené jednání. Pětkrát se stalo, že Hlahol byl žádán o účinkování na různých akcích a bezprostředně před akcí mu bylo řečeno, že akce je zajištěna jinými účinkujícími."*

---

<sup>68</sup> Obliba v provádění českých skladatelů byla dána celkovou atmosférou dané doby, ale také nadšením sbormistra Ambrože pro české písně.

<sup>69</sup> Nynější hotel Ambassador se sálem Orpheum.

<sup>70</sup> Koncert byl zopakován dne 13. července 1948 v Mariánských lázních společně s mariánskolázeňským pěveckým sborem Vrutický v Městském divadle.

Na přelomu čtyřicátých a padesátých let politická moc postupně začala likvidovat „dědictví minulosti“ ve všech oblastech života a vytvářela si kontrolu nad všemi činnostmi společnosti. Toto se nevyhnulo ani Hlaholu. Článek v Lidových novinách z 15. února 1949 píše o problémech pěveckých sborů. Spolky, zejména ty, které si držely apolitičnost, se dostaly do krize a bylo jim třeba dát nový smysl. Zkrácená citace: *"Sbory bude nutno přičlenit k takovým organizacím, kde je čilý ruch zajištěn při práci politické, sportovní, výchovné. Někde bude nutno prostě spolky likvidovat, nebo sbor založit jinde - SČM<sup>71</sup>, ROH<sup>72</sup>, (...) nebo přímo v KSČ<sup>73</sup>, aby se starý měšťácký duch nepřenesl do nových organizací. (...) bude nutné navázat užší spojení se skladateli (...) aby pro ně napsal sbor. Právě tak skladatelé v duchu svého pětiletého plánu hledají soubory, pro které by mohli psát (...)."* Současně i spolková organizace zájmových činností byla obtížně kontrolovatelná. Vytvářela se „jednotná kultura“, jejíž dopad se nevyhnul ani Pěvecké obci české. Na neděli 17. června 1951 byl svolán Řádný pěvecký sněm s programem její likvidace. Karlovarský Hlahol se na programech v Karlových Varech začal uvádět jako Pěvecký sbor ROH Jednotného národního výboru a jako takový s angažovanou kulturou. To vydrželo přibližně čtyři roky, potom byl uváděn stále častěji zase jako Karlovarský Hlahol. Je to názorná ukázka toho, jak militantní ideologie dokáže zničit pracně vybudované dílo.

Další velký koncert se konal v Grandhotelu Pupp 28. května 1949 jako společné vystoupení Pražského a Karlovarského Hlaholu na oslavu 125. narozenin Bedřicha Smetany. Repertoár byl ryze smetanovský, opět zakončený Českou písní, a po bouřlivém závěrečném potlesku musely sbory opakovaně přidávat. Druhý den dopoledne celý program zopakovaly na kolonádě. Mužský sbor Hlaholu uspořádal 12. července 1949 koncert varhanní a vokální hudby v kostele sv. Máří Magdalény. Na programu byl Bach, Händel, Brahms, Schubert, Boellmann, Dvořák, Haydn, Mozart, Giordani, Gounod a Smetana. Na varhany hrál Ota Čermák, sóla zpívala operní pěvkyně Věra Borská. Již 15. července 1949 referuje Svobodné slovo o koncertu v Mariánských Lázních na kolonádě k oslavě B. Smetany. Účinkovalo 500 pěvců z šestnácti pěveckých sborů. Koncertu se zúčastnil i skladatel Jindřich Jindřich.

---

<sup>71</sup> Svaz české mládeže.

<sup>72</sup> Revoluční odborové hnutí.

<sup>73</sup> Komunistická strana Československa.

Dne 2. března 1950 v Grandhotelu Pupp uspořádal Hlahol s varhaníkem Otou Čermákem koncert na oslavu devadesátých narozenin J. B. Foerstra z písňové tvorby mistra. Sbormistry byli Adolf Ambrož a Miroslav Baloun. Opakování koncertu proběhlo dne 10. června v Městském divadle v Chomutově, kdy společně s Hlaholem zpíval spolek Smetana z Žatce a pěvecký sbor Louny.

Gigantický byl koncert 22. října 1950 v závodním klubu ROH-ŠKODA (Slovanská beseda), pořádaný IV. pěveckou župou Plzeň k 50. výročí prvního vítězství českého sborového zpěvu v cizině.<sup>74</sup> Účinkovalo 550 pěvců, sbory - Karlovarský Hlahol, Čerchovan Domažlice, Šumavan Klatovy, Smetana Nepomuk, Skála Přeštice, Záboj Rokycany, Rozkvět Třemošná, Dělnický pěvecký spolek Tymákov, Plzeňský Hlahol, Smetana Plzeň, Hřímálý Plzeň, Škoda Plzeň, Pěvecký sbor západočeského učitelstva, 1. Dělnický pěvecký spolek Plzeň. Příjemnou zajímavostí je, že Karlovarský Hlahol byl na programu uveden na prvním místě. Koncert pravděpodobně organizoval A. Ambrož, který měl i úvodní proslov. Na programu byla díla českých skladatelů. Za povšimnutí stojí, že na tomto koncertu z Karlovarska vystupoval pouze Karlovarský Hlahol.

V následujícím období se na programech Karlovarského Hlaholu začíná méně uvádět sbormistr A. Ambrož, který je v květnu 1951 Valnou hromadou jmenován čestným sbormistrem. Pravidelně diriguje M. Baloun a nastupuje E. Klečatský, J. Šefl<sup>75</sup> a občasně i varhaník O. Čermák. Dne 11. června 1951 Hlahol uspořádal vzpomínkový večer In memoriam J. B. Foerstra v Grandhotelu Pupp ze skladatelova díla. V tomto období na bližší neurčeném koncertu sbor uvedl i směs lidových písní v úpravě Otakara Jeremiáše a zazněla i píseň Bejvávalo, dobře. Uvedení této písně bylo považováno za politickou provokaci a záhy se tak sbormistři Ambrož a Baloun dočkali nechtěného ukončení své práce u sboru z moci úřední. Na programech postupně ubývá českých skladatelů a častěji se objevují Dunajevskij, Alexandrov a jeho kantáta o Stalinovi, Rimskij-Korsakov, Čajkovskij či Tausinger (Kantáta o Gottwaldovi, Internacionála, Kdož sú boží bojovníci).

---

<sup>74</sup> Takzvaný Pařížský odbor plzeňského Hlaholu reprezentoval české sborové písně na světové výstavě v Paříži a následně i v Bruselu roku 1900.

<sup>75</sup> Šéfdirigent Karlovarského symfonického orchestru.

Dne 20. září 1951 byl v Puppě Dvořákův koncert KSO a Pěveckého sboru ROH JNV v Karlových Varech. Tisk Karlovarské slovo z 23. září napsal: „*Slabou stránkou večera byly ženský, mužský a smíšený sbor v podání padesátičlenného pěveckého (...), který se představil jako amatérsky nejistý celek. Po pečlivé přípravě však z něj vyrostl pěvecké těleso.*“ Pravděpodobně na sbor negativně zapůsobily organizační změny, jinak si nelze vysvětlit výpadek výkonnosti. V březnu 1952 uvedl sbor s KSO a dirigentem Václavem Neumannem operu Prodaná nevěsta v Karlových Varech, Jáchymově a Sokolově. Sóla zpívali operní pěvci I. Žídek, J. Zvolánek, A. Jakšová, M. Musilová, J. Bár, M. Němcová, K. Sekyra a K. Kalaš. Negativní ohlasy v tisku nebyly. Pravděpodobně v této době postupně končila „zlatá éra Karlovarského Hlaholu“ a jeho velkých aktivit. Dále sbor vystupoval na oslavách MDŽ, oslavě Z. Nejedlého, s vojenskou hudbou, pionýrskými sbory či zpíval v lázeňských domech. V letech 1954-1959 vedli Karlovarský Hlahol dirigenti KSO Jan Šefl a René Kubínský, poté delší dobu Jaroslav Gotthard. Koncerty byly samostatné nebo s KSO, ale frekvence slábla. Na těchto koncertech byly uváděny opět známé klasické sborové zpěvy, kantáty či operní árie se sólisty. Někteří členové sboru se uplatnili při nastudování oper Prodaná nevěsta, V studni nebo ve scénické hře Radúz a Mahulena. Ve sboru zůstávalo stále okolo padesáti pěvců, ale nezúčastňovali se pravidelně zkoušek. To se negativně odrazilo na výsledcích vystoupení. Po odchodu sbormistra Gottharda do důchodu ztratil sbor kontakt s KSO a tím i s veřejnými vystoupeními. Postupně přestal pracovat a rozpadl se.

### **3.2.3. Karlovarský rozhlasový sbor**

Jednalo se o pěvecký sbor z Karlových Varů, ve kterém byly soustředěny všechny zpívající děti z města. Sbor byl založen dne 5. září 1968, děti byly vybrány pomocí talentových zkoušek a celkový počet úspěšných nových sboristů čítal 90 členů. Sbor působil dále i v 70. letech, kdy se na jeho vedení podíleli sbormistři Václav Zeman, Jiří Štrunc a Miroslav Baloun. Sbor měl vysokou pěveckou úroveň a byl vzorovým tělesem k nahrávání nejrůznějších písní a partů vhodných pro dětské sbory. Sbor opravdu hodně písní pro tehdejší Československý rozhlas nahrál, avšak musel jezdit tyto písně nahrávat do rozhlasu v Plzni. Tento sbor bohužel nevedl žádnou kroniku, takže nelze doložit fakta relevantním podkladem, udané informace jsem získal jen z rozhovorů s pamětníky.

### 3.2.4. Chrámový sbor kostela sv. Máří Magdaleny

Tento sbor, ač patří mezi nejstarší sbory v Karlových Varech, nemá žádnou svoji kroniku. Farní kroniky, které jsou při kostele sv. Máří Magdaleny, se sice zmiňují o provozování hudby během bohoslužeb, avšak není v nich již více popsáno - kdo zpíval ani co se zpívalo. O fungování sboru zjišťuji vše jen na základě velmi útržkovitých informací. Nepodařilo se mi dohledat, kdy přesně pravidelná činnost sboru začala. V kronikách je alespoň zmínka o Aloisi Janetschekovi, regenschorim na přelomu 19. a 20. století. Dle dobových zápisů se jednalo o velmi šikovného muzikanta a vlivnou osobu v Karlových Varech.<sup>76</sup> Z dostupných písemností je také možné zjistit, že hráči KSO měli povinnost hrát při mši na kůru v Máří Magdaléně. Z toho se lze domnívat, že zde doprovázeli sbor zpívající mši. Kostel byl a nyní opět je ve správě řádu Křížovníků s červenou hvězdou, který už tehdy patřil k bohatým řádům, takže měl prostředky na provoz sboru a orchestru pro slavné mše. Další důležité jméno významného hudebníka můžeme doložit už jen díky žijícím pamětníkům. Tím byl František Preisler, varhaník u sv. Máří Magdalény, který k některým významnějším bohoslužbám brávil sbor složený z amatérských zpěváků z řad věřících. S vedením sboru a jeho dirigováním během bohoslužeb mu pomáhala jeho manželka Vlasta Preislerová. Toto trvalo od 70. let až do konce 20. století. Poté svoji činnost Preisler ukončil pro vysoký věk a špatné zdraví.<sup>77</sup> Chrámový sbor zanikl s odchodem sbormistra Preislera.

### 3.3. Dětské a studentské pěvecké sbory

Dětský sborový zpěv v Karlových Varech byl a stále je systematicky pěstován na velmi dobré úrovni. Podle dochovaných materiálů byl ve městě dětský sbor již koncem 19. a počátkem 20. století.

#### **Karlovy Vary - Rybáře**

Z historických pramenů se dočítáme o škole, která se nacházela ve čtvrti Rybáře. Osada Rybáře byla původně samostatnou obcí se slovanským osídlením na soutoku řek Ohře a Rolavy. Nejstarší dochovaná zmínka je z roku 1290, a patřila do farnosti kostela v dnes již zaniklé Oboře (kostel svatého Linharta). Je o několik desítek let starší,

---

<sup>76</sup> Městská rada se jej například dotazovala ohledně výběru nového ředitele KSO po Augustu Labitzkém, s nímž měl vřelé přátelství

<sup>77</sup> Měl problém s nohama, které jsou pro hru varhaníka stejně důležité jako ruce.



než Karlovy Vary. Obyvatelstvo bylo velmi chudé a jejich život byl nezáviděníhodný. Mimo chudé obživy obyvatelé trpěli vojenským pleněním, drancováním a požáry. Zdrojem obživy bylo rybaření. Tento stav trval až do poloviny 19. století, kdy žilo v obci cca 200 obyvatel. Obec patřila do Karlových Varů a střídavě byla samostatnou obcí. Změna nastala velkým rozvojem lázeňství v Karlových Varech a s tím souvisejícím rozvojem dopravy,<sup>78</sup> druhým faktorem byl nástup industrializace. Město Vary sevřené v údolí řeky Teplé a hlavně lázně se světovou proslulostí nemohlo pustit do svého území výstavbu továren, a tak Rybáře přitahovaly podnikatele všech odvětví<sup>79</sup> a roku 1897 byly povýšeny dekretem císaře na město. Obec se rychle rozvíjela díky své samosprávě, které záleželo na prosperitě, rozkvětu a na spokojenosti obyvatel. Počet obyvatel se zvedl na 8.000, v dalších letech dosáhl 12.000. S tím souvisela i nutnost rozvoje školství a kulturního vyžití. Na přelomu 19. a 20. století začalo psaní kroniky místní školy.

Z dochovaných materiálů se dočteme o kulturních produkcích dětí při slavnostních příležitostech (návštěvy významných osobností, výročí císaře a císařovny, sté výročí úmrtí Friedricha Schillera, vysvěcení nového kostela, církevní slavnosti apod.). Obdobná situace byla i po 1. světové válce. Velice negativně ovlivnila kulturní život hospodářská krize, kdy se mnoho žáků nemohlo účastnit vyučování ze sociálních důvodů. Prioritně byla řešena pomoc potřebným. Z této doby se nedochovalo svědectví o systematické sborové činnosti školního sboru. V Karlových Varech v té době dominovaly registrované sbory, činnost školního sboru se nepodařilo dohledat. Druhá světová válka znamenala pro Karlovy Vary naprostý rozvrat kulturního i sociálního života. Soužití obyvatel různých národností, do té doby pokojné, se změnilo většinou v nenávistné, mnoho mužů (i učitelů) odešlo na frontu a padlo. Ideologické zájmy převládly nad kulturními. Odsuny starousedlíků a živelné osídlování novým obyvatelstvem zpřetrhalo tradice, vztah k městu a tradičním hodnotám. Mimo to byly Karlovy Vary značně poškozeny dubnovými leteckými nálety na ustupující německou armádu. Škola v Rybářích (jedna z největších) byla po tomto bombardování bez oken.

---

<sup>78</sup> Výstavba silnic do Lokte, Chebu a Johanngeorgenstadtu, železnice Cheb - Praha, stavba dnešního Chebského mostu.

<sup>79</sup> Porcelánky, pivovar, servis hornického zařízení, potravinářství, stavební dvory, truhlárny a další se 9. června 1866 odtrhly od Karlových Varů.

Přesto byla 10. září 1946 zahájena výuka, dne 28. října se slavil vznik republiky a 6. listopadu vzpomínka výročí VŘSR. Obdobně zpěv sboru zazníval i na oslavách narozenin T. G. Masaryka,<sup>80</sup> narozenin J. A. Komenského,<sup>81</sup> na Květnou neděli při Oslavě míru a 9. května během oslav Dne vítězství. Ve školním roce 1946/47 škola odstranila škody po válce, ovšem po odsunu posledního zbytku německého obyvatelstva výrazně klesl počet žáků. I nadále se ale pokračovalo v oslavách všech tehdy významných dnů a hlavní kulturní program zajišťoval školní sbor. Mimo to se uskutečnila mikulášská a vánoční besídka. Zpívaly se koledy, na programu se účastnil i Svaz osvobozených politických vězňů. Dále děti vystoupily se sborovým zpěvem v Dělnickém domě během „Týdnu dětské radosti“. Dětský sbor vystoupil i na Svátek matek v zahradě hotelu Pupp. Podobně pokračovala činnost sboru i ve školním roce 1947/48. V tomto roce byl nejvýznamnější vánoční koncert<sup>82</sup> v sále Grandhotelu Pupp, část programu dokonce vysílal Český rozhlas. Tento koncert inspiroval ředitele KSO Jana Šefla k provedení díla Otakara Jeremiáše Směs národních písní se školním sborem. Vystoupilo 200 dětí a pro velký úspěch se koncert několikrát reprízoval. Pásmo dirigoval ředitel školy Jiří Ambrož.<sup>83</sup> Mimo školní sbor v Rybářích, ve škole v Drahovicích a dalších karlovarských školách vedl pěvecké sbory jako kroužky zájmové činnosti. Ve školním roce 1948/49 se pan ředitel Ambrož se svým pěveckým sborem zúčastnil Soutěže tvořivosti mládeže, umístili se na prvním místě. Mimo to připravil dva koncerty dětského pěveckého sboru,<sup>84</sup> zejména koncert vánoční. Připravil pásmo českých a slovenských písní k oslavě vzájemnosti Čechů a Slováků. Dne 30. května 1950 odešel ve svých šedesáti letech do důchodu, přestože mohl být ve funkci ještě dalších pět let. Podle jeho vlastních slov „*odcházím z moci úřední*“. Jeho odejitím z moci úřední došlo k přetržení systematické a velmi kvalitní sborové činnosti na několik desetiletí.

Nová doba přinesla nové vzdělávací cíle. Hlavním úkolem byla výchova socialistického člověka a vymýcení křesťanské etiky. Ve školních kronikách nalezneme zprávy

---

<sup>80</sup> Narozen dne 6. března 1850.

<sup>81</sup> Narozen dne 28. března 1592.

<sup>82</sup> Na varhany hrál Ota Čermák, na výpomoc sboru byla pozvána škola Drahovice.

<sup>83</sup> Narodil se roku 1890, vyučoval na Českobudějovicku. Jako aktivní Sokol a aktivista v Národní jednotě pošumavské byl od r. 1941 v Buchenvaldu a dalších koncentračních táborech. Vrátil se dne 24. května 1945 a nastoupil do vylidněných Karlových Varů. Do funkce ředitele školy byl jmenován 1. dubna 1946.

<sup>84</sup> K rybářskému sboru sehnal i děti ze školy Dukelských hrdinů, školy U pošty a drahovické školy.

o pionýrském hnutí, polytechnické výchově, vlastenecké mládeži, úspěších v branné výchově, sběru druhotných surovin, celostátních spartakiádách, úmrtí Stalina a Gottwalda – tryzny pořádané školou, Závodu míru – výzdoba trati školou, výuce množin a mičurinské úspěchy, odznacích BPOV<sup>85</sup> atd. Estetická se soustředila pouze na výchovné koncerty.

### **3.3.1. Sbory ZŠ a ZUŠ, Karlovy Vary - Rybáře**

Od poloviny osmdesátých let 19. století nastoupil v Rybářích učitel Jiří Zeman a začal připravovat pravidelné školní akademie. Vedení školy pro ně však nemělo pochopení, a proto raději odešel na jinou školu. Vrátil se v roce devadesát jako zástupce ředitele. Roku 1991 se stal ředitelem učitel matematiky Jindřich Volf. Byl aktivním muzikantem a nadšencem pro hudbu. Karlovarské školy byly zaměřeny na rozšířenou výuku přírodovědeckých předmětů, sportovní a jazykové. Ředitel Volf měl ideu školy s estetickou a hudební výchovou, jako přípravou na studium na uměleckých a pedagogických středních školách. Původně spolupracoval se Základní uměleckou školou<sup>86</sup> Antonína Dvořáka Karlovy Vary - byla to podmínka pro rozšířenou výuku estetických předmětů. Tato spolupráce však nebyla ideální, mnohdy narážela na sobecké nepochopení partnerské ZUŠ. Z těchto důvodů ředitel přistoupil k založení vlastní hudební školy, a tak se název školy změnil na ZŠ a ZUŠ Karlovy Vary.<sup>87</sup> Tím byl vytvořen základ kvalitní a hlavně obětavé výuky. Mimo to získal i umělce z KSO, divadla, divizní posádkové hudby apod. Učební plán umožňoval vybranému předmětu týdenní dotaci šest až osm hodin v součinnosti se ZUŠ. Jiří Zeman od roku 1993 obnovil školní akademie.<sup>88</sup> Pro velký úspěch a hlavně návštěvnost se brzy přestěhovaly do Velkého sálu hotelu Thermal, který byl vždy vyprodáný.

V roce 1995 škola zorganizovala soutěž ve zpěvu Karlovarský skřivánek, která se stala celostátní se statutem soutěží Ministerstva školství. V současnosti je velmi přínosná i spolupráce s Mezinárodním pěveckým centrem Antonína Dvořáka, které má ve škole své sídlo. V roce 1999 školní orchestr a pěvecké sbory školy nastudovaly Českou mši vánoční J. J. Ryby pod vedením Miloše Boka. Sólisté byli operní pěvci z Prahy.

---

<sup>85</sup> Zkratka „Bud' připraven k práci a obraně vlasti“.

<sup>86</sup> Dále uváděno jako ZUŠ.

<sup>87</sup> Dokonce část dobrých pedagogů z původní ZUŠ přešla na tuto nově vzniklou školu.

<sup>88</sup> První byla uspořádána ve Vřídelní kolonádě.

Uskutečnily se tři koncerty, v sanatoriu Richmond, na hradě Loket a v Kraslicích. V říjnu 2001 byl uspořádán koncert pro manželky premiérů Visegrádské čtyřky. Na vánoce byla zopakována mše J. J. Ryby, tentokrát v sále Grandhotelu Pupp. Školní sbory se výrazně prosadily. Vystoupily na koncertu Uměleckého sdružení Elgar v Lichtenštejském paláci v Praze. S Kühnovým dětským sborem nastudovaly slavnostní koncert v katedrále sv. Bartoloměje v Plzni k desetiletému výročí diecéze. V následujících letech se sbory školy pravidelně účastnily přehlídek pěveckých sborů, většinou se umístily ve zlatém pásmu, výjimkou nebyla zvláštní ocenění poroty za hlasový projev, výslovnost, nastudování skladby apod. Tradiční zůstávají vánoční koncerty a Rybova mše. Pravidelná je spolupráce s partnerskými školami v německých městech Hofu a Katrineholmu, se sborem Permoník z Ostravy, s Choreou Nova z Nové Role či se ZUŠ Poprad. Ve škole jsou děti do sborů organizovány podle věku. Pro nejmenší je Přípravný pěvecký sbor, následují Rolnička, Zvoneček, Zvonek. Ryze pánský je Chlapecký sbor. Často sbory jezdí koncertovat do Německa a Švédska. Současnými sbormistryněmi jsou Miroslava Lendělová a Karolína Kučerová.

### **3.3.2. Karlovarský dětský sbor ZUŠ A. Dvořáka**

Vznik hudební školy v Karlových Varech má počátek v rozhodnutí Místní správní komise ze dne 6. března 1946 o zřízení hudební školy, se sídlem v budově reálného gymnázia.<sup>89</sup> Pedagogickou činností pověřila členy KSO pod vedením Josefa Bartla, dozor vykonával kulturní referent B. Čermák. Dobový tisk uložený ve Státním archivu Karlovy Vary se zmiňuje o konkurzu na ředitele, obstarání starších klavírů<sup>90</sup> a také o záměru zřízení pobočky hudební školy v Drahovicích.<sup>91</sup> Dále se tisk zmiňuje o bezplatných kurzech hudební výchovy v Lázních III., vedených symfonikem Josefem Bartlem. Tento počín byl zakončen koncertem absolventů kurzu v Lázních III., na kterém byly uvedeny Dvořákovy Slovanské tance.

Podle statutu Ministerstva školství, věd a umění došlo roku 1947 k založení řádné hudební školy. Přihlásilo se 200 žáků a ředitelem se stal Václav Majer. Pedagogický sbor měl 10 učitelů. V roce 1948 bylo ustanoveno Sdružení rodičů a přátel školy, které

---

<sup>89</sup> V dnešní Svahové ulici.

<sup>90</sup> Pravděpodobně z domácností odsunutého obyvatelstva.

<sup>91</sup> Tento záměr je z února 1947.

škole velmi pomáhalo v rozvoji. V roce 1951 byla škola zestátněna,<sup>92</sup> neměla stabilní podmínky, velice často se stěhovala, ředitelé školy se střídali prakticky každý rok. Výuka trpěla i častou výměnou učitelů i žáků, díky fluktuaci obyvatel. V roce 1956 se stal dlouhodobým ředitelem školy<sup>93</sup> Zdeněk Pachovský, který byl velkým znalcem hudby, zejména její historie. Škola se stabilizovala, využila toho, co se za uplynulé desetiletí podařilo vybudovat a velice rychle se stala významnou složkou kultury nejen Karlových Varů, ale i mimo ně. Pořádala koncerty v Praze, Domažlicích, Českých Budějovicích, v Liberci, Teplicích, Brně a Martině. Následně i ve východoněmeckých městech Plavno a Jena. Koncem šedesátých let vyjeli studenti školy i do francouzského města Angers.

V šedesátých letech působil v Karlových Varech na Střední pedagogické škole Jiří Štrunc a významně ovlivňoval hudební život města.<sup>94</sup> Od roku 1986 zúročil své zkušenosti práce s mládeží i na Lidové škole umění<sup>95</sup>, kde vedl výuku sborového zpěvu a založil zde Karlovarský dětský smíšený sbor. Za své přibližně desetileté působení jako sbormistr vytvořil kvalitní těleso, které si získalo velký ohlas na veřejnosti, ale také i úspěchy v soutěžích a přehlídkách. Sbor se zúčastňoval veřejných vystoupení s orchestrem školy, případně měl i samostatné koncerty. Mezi jeho stěžejní úspěchy patří:

- roku 1994 na Národní přehlídce pěveckých sborů v Krásné Lípě - 1. cena
- roku 1996 na Národní přehlídce pěveckých sborů v Novém Jičíně - stříbrné pásmo
- roku 1996 na Mezinárodním festivalu orchestrů a sborů v Neerpeltu - 1. cena

V následujícím období sbormistr Mgr. Jiří Štrunc ukončil své vedení sboru, v současné době nalézáme pomyslného pokračovatele sboru v podobě dívčího ansámblu, který má své sídlo v pobočce ZUŠ Karlovy Vary - detašované pracoviště Stará Role. Sbornistryní je Lada Duspivová. Sboristky jsou výhradně děvčátka předškolního věku a prvního stupně ZŠ. Nazývají se „Berušky“. Vzhledem k věku dívek je práce sbormistryně náročná - příprava materiálů, naučení se textů, znalost not - a proto

---

<sup>92</sup> Podle dnešní terminologie zařazena do rejstříku škol.

<sup>93</sup> Školu vedl až do roku 1987.

<sup>94</sup> Více podrobností v kapitole 4.3. *Sbormistři KPS*.

<sup>95</sup> Pozdější název Základní umělecká škola A. Dvořáka.

i obdivuhodná.<sup>96</sup> I proto jsou rozděleny dívky do dvou oddělení na „Berušky menší a Berušky větší“. Přestože se jedná o malý sbor, věkem i počtem, nezahálí a účastní se různých vystoupení. Lada Duspivová je současně sbormistryní smíšeného pěveckého sboru Paleta.<sup>97</sup> I díky tomu má dětský sbor vytvořený prostor a možnosti k většímu zapojení do veřejných vystoupení a koncertů společně s Paletou. Často se Berušky účastní benefičních a charitativních koncertů, které sbor Paleta organizuje. Například v říjnu 2009 besídka na ZUŠ spolu s Paletou a hned v prosinci téhož roku zase s Paletou Vánoční charitativní koncert v kostele Nanebevstoupení Páně ve Staré Roli. V únoru 2010 koncert v lázeňském sanatoriu Richmond. Dne 9. června 2011 v Galerii umění Karlovy Vary společný koncert Palety a Berušek. Toto je uvedeno pro názornost, že Berušky prakticky okamžitě navázaly na sbor vedený Jiřím Štruncem.

### **3.3.3. Karlovarský dívčí sbor Střední pedagogické školy**

Pedagogická škola v Karlových Varech existuje od roku 1965. Svoji činnost zahájila v moderní novostavbě, vyprojektované pro vzdělávání hlavně pedagožek a i pedagogů předškolního a mimoškolního vzdělávání a výchovy. Stala se spádovou pro poměrně velké území. Doba byla velice příznivá pro tuto školu, protože stát prosazoval výchovu nového člověka od raného mládí, nezátíženého minulými tradicemi a hodnotami. Byla proto velice dobře vybavena. Ve škole je velká posluchárna, odborné učebny pro estetickou výchovu, knihovna, vybavení moderními didaktickými a technickými prostředky, klavíry a dalšími hudebními nástroji. Mimo materiální vybavení státní správa dbala i na kvalitní pedagogický sbor. Svá studia ve Varech začaly druhé a třetí ročníky čtyřletého studia učitelství pro mateřské školy a vychovatelství z přestěhovaných pedagogických škol ze Sušice a Chebu. Do prvních ročníků byli přijati noví žáci do obou oborů. V šedesátých letech minulého století bylo povolání pedagoga prestižní záležitostí, o školu byl velký zájem ze strany žáků a v přijímacím řízení si proto škola mohla vybírat studenty chytré a hlavně talentované. Současně se otevřelo nástavbové studium - první ročník vychovatelství a zároveň bylo otevřeno i studium pro pracující. Škola v průběhu své existence měnila název podle toho, jaké

---

<sup>96</sup> Pro náročnost přípravy, která se nedá zvládnout pouze při zkouškách, je zapotřebí zapojit i rodiče dětí, kteří na webu sboru pravidelně nacházejí úkoly pro práci s dětmi doma.

<sup>97</sup> Podrobněji ve stejné kapitole dále.

obory se otevíraly. Vždy však měla v názvu slovo „pedagogická“.<sup>98</sup> Záměrem školy bylo zaměření na estetické vzdělávání a přípravu absolventů pro vysokoškolské studium pedagogických, i uměleckých oborů. V roce 2005 přibyla Vyšší odborná škola. Díky nadšeným pedagogům škola vyvíjela velké množství aktivit mimo učební osnovy, sportovního i kulturního charakteru. Mimo jiné pravidelně organizovala celonárodní přehlídky pěveckých sborů středních pedagogických škol v celé tehdejší ČSSR.

Na školu nastupuje v době jejího otevření jako pedagog také Jiří Štrunc a ihned zakládá pěvecký sbor. Jiří Štrunc se velice rychle stal výraznou osobností karlovarského hudebního života. Byl nesmírně vitální, s organizačním talentem, výborný muzikant. Vzhledem ke skladbě žáků studujících pedagogiku se jednalo o dívčí sbor a již 12. září 1965<sup>99</sup> se konalo první veřejné vystoupení. To bylo možné proto, že vyšší ročníky přešly ze Sušice a Chebu a tam žákyně samozřejmě měly i pěveckou přípravu. Pěvecký sbor pedagogické školy se v průběhu své existence nazýval Dívčí pěvecký sbor nebo Karlovarský dívčí sbor. V písemných materiálech převažuje název „Karlovarský dívčí sbor“. Štrunc ve velmi krátké době pozvedl dívčí sbor na špičkovou úroveň. Sbor se stal samozřejmou součástí karlovarské kultury, sklízел uznání a přivázel ze soutěží a přehlídek přední ceny. Tato skutečnost je obdivuhodná zejména proto, že každý rok docházelo průměrně z jedné čtvrtiny k obměně členek sboru. Začínalo původních padesát zpěvaček, a postupně se sbor rozrostl na umělecké těleso, v němž zpívalo až sto čtyřicet zpěvaček. Nebylo výjimkou, že někdy to byly celé třídy, které se do sboru přihlásily. Jiří Štrunc ho vedl až do roku 2010. Díky jeho obrovskému entuziasmu ještě dlouho, kdy ostatní si již užívají důchodu. Po něm sbormistrovství převzala Lada Duspivová a i nadále sbor patří k velmi kvalitním sborům v republice.

Za dobu své existence sbor za sebou zanechal nesmazatelnou stopu. Jednak v oblasti kulturního života, ale v nemalé míře i ve formování osobnosti mladého, dospívajícího člověka, který si utváří životní postoje a hledá svoji životní dráhu. Kdyby se měly spočítat všechny zpěvačky, které sborem prošly, bylo by to úctyhodné číslo, určitě trojmístné. Za dobu, kdy sbor vedl Jiří Štrunc, provedl sbor více než 2000 vystoupení

---

<sup>98</sup> Z původní Pedagogické školy se v r. 1976 stala Střední pedagogická škola, ve školním roce 1992/93 už to byla Střední pedagogická a Rodinná škola. Od r. 1997 se název školy opět mění - Střední pedagogická a Rodinná škola a Gymnázium.

<sup>99</sup> V souvislosti s historicky prvním zahájením výuky ve škole.

pro lázeňské hosty, pořádal školní výchovné koncerty, spolupracoval s významnými současnými skladateli a získal mnoho ocenění z pěveckých soutěží.<sup>100</sup> Sbor reprezentoval školu nejen doma, ale také v cizině, odkud si přivážel další významná ocenění.<sup>101</sup>

Uvádím jen ty nejvýznamnější aktivity dívčího sboru.

- květen 1974 - pěvecký komorní sbor navštěvuje Moskvu
- 1980/81 koncertní turné v Moskvě a v Anglii
- 1982/83 sbor vydává svou první gramofonovou desku
- 1984/85 zájezd do Belgie a Maďarska
- 17. února 1988 sbor vystupuje v Obecním domě v Praze, jeho vystoupení natáčí Československá televize a rozhlas
- 1989/90 vystoupení u příležitosti návštěvy prezidenta Václava Havla v Karlových Varech
- 1991/92 úspěšný zájezd do Helsinek
- 1992/93 dívčí sbor letí na koncertní cestu do USA
- 1995/96 čtyři koncerty v Itálii (Pistoria, Pisa, Florencie, Bologna, Lucca)
- 1996/97 zájezd do Luen a Jeny
- 2001/02 vystoupení na Evropských dnech hudby (Plauen, Hof, Pfaffingen)
- 2004/05 švédské turné
- 2006/07 zájezd do Itálie (Bologna, Cremona, Verona) a Německa (Mnichov, Dachau, Regensburg)

---

<sup>100</sup> Národní soutěž dívčích pěveckých sborů - zlaté pásmo, první cena (roky 1979/80, 1983/84, 1988/89). Soutěž Hudební festival středních pedagogických škol v ČR – první cena (1999/2000). Oblastní kolo soutěže Gymnasia cantant Praha – první cena (2001/02). Hudební festival středních pedagogických škol v Krnově (2004/05). Soutěž sborů v Sokolově – stříbrné pásmo (2016/17).

<sup>101</sup> Ve školním roce 1975/76 vítězství na soutěži "Mláďi spieva" v Žilině. Roku 1993/94 dvě ceny na mezinárodní soutěži v Watzenborn – Steenberg v Hessensku, 1994/95 první cena na festivalu na Maltě, 1999/2000 první cena v soutěži L. Voglandischer Meistersinger v Erlachu a Marneukirchenu v SRN.



### 3.3.4. Sbor Prvního českého gymnázia v Karlových Varech

V roce 1991 přišlo za Václavem Zemanem několik kolegů s přáním, že by rádi zpívali ve sboru. Václav Zeman, učitel hudební výchovy a německého jazyka na gymnáziu se jako již zkušený sbormistr s praxí z předchozích let<sup>102</sup> ujal této výzvy a inicioval vznik sboru složeného z pedagogů Prvního českého gymnázia. Začalo společné zkoušení, které ústilo v první vystoupení v rámci předvánočního setkání školy, kde bylo kromě sboru ještě několik dalších koncertních výstupů studentů gymnázia. Tehdy sbor čítal okolo 20 zpěváků. Toto obsazení mělo přibližně rok a půl trvání. Poté se rozhodl sbormistr Zeman rozšířit řady sboristů a přizval do sboru i studenty gymnázia. Rázem narostl počet na 45 členů. Počet dospělých se však rapidně snižoval až na pět pedagogů. Postupně však ukončili své působení ve sboru i oni, a tak od roku 1994 můžeme mluvit již jen o čistě studentském sboru. Hudbymilovných studentů bylo na škole naštěstí dostatek, takže v následujících letech se počet členů pohyboval v rozmezí od 30 do 45. V této době naštěstí pro hudbu ještě nebylo tolik jiných lákadel, které později začaly studenty od této aktivity odvádět pryč.<sup>103</sup>

Od roku 1994 se též ustálil počet tradičních vystoupení sboru, ke kterým přibývaly občas některé mimořádné, které ještě zmíním. Pravidelně se konaly koncerty adventní před Vánoci a druhé pravidelné vystupování bylo v měsíci červnu u příležitosti předávání maturitních vysvědčení. Během let se měnila pouze forma, formálnost prostředí a z něj vyplývající složení posluchačstva. První dva roky adventních koncertů se nesly v duchu školního prostředí, tedy vystoupení pro žáky a pedagogy ve školní jídelně.<sup>104</sup> Avšak ani prostor školní jídelny nebyl schopen pojmout plný počet všech studentů a pedagogů školy, takže se vystoupení muselo konat nadvakrát. Poté usoudilo vedení školy, že by bylo přeci jen ideálnější sehnat prostor, kam by se vešel celý počet žáků a pedagogů školy. Akce se tedy přesunula do kina v Lidovém domě, který se nacházel ve čtvrti Stará Role. Zde se konal koncert opět dva roky po sobě. Jelikož ale prostor kina velmi chátral a navíc se nacházel na zcela opačném konci

---

<sup>102</sup> Již dříve vedl spolu s Jiřím Štruncem Karlovarský rozhlasový sbor a v Sokolově, na místní hudební škole, dětský sbor Zvonek.

<sup>103</sup> Mám na mysli postupné přibývání možností kroužků sportovních ale i uměleckých, rozšíření osobních počítačů aj.

<sup>104</sup> Škola neměla velmi dlouho žádnou aulu či jiné reprezentativní místo, proto se tyto akce přesouvaly do míst s největší možnou kapacitou, tedy buď do školní jídelny, nebo do velké tělocvičny. Toto se změnilo v roce 2015, kdy byla dostavena přístavba, v rámci níž získala škola i novou aulu.

města,<sup>105</sup> opět přišla myšlenka nalezení nového možného prostoru. Další rok se vánoční koncert přesunul do prostor sálu Lázní III, tedy místa, kde pravidelně koncertoval i KSO. Došlo ještě k jedné významné změně, již se nejednalo o dopolední akademii,<sup>106</sup> ale o večerní koncert otevřený široké veřejnosti. Škola se tak začala prezentovat směrem ven, především rodičům studentů gymnázia. Zrodila se tak tradice vánočních koncertů karlovarského gymnázia.<sup>107</sup> Sbor byl doprovázen i nově vzniklým smyčcovým orchestrem, složeným též ze žáků školy. Díky tomuto faktu mohla zaznít i část České mše vánoční Jakuba Jana Ryby.<sup>108</sup> Následující rok zvolil Václav Zeman jako hlavní skladbu programu mši od skladatele Josefa Schreiera. Kromě těchto větších děl zpíval sbor též koledy a písně (klasického i populárního žánru). Avšak ani na tomto místě nezůstal sbor déle než dva roky. Přišla další změna a akademie se přesunula do prostor Karlovarského městského divadla. Zázemí divadla a jeho velkorysé jevištní možnosti přinesly vánoční akademii rozšíření o další vystoupení, například taneční, divadelní, hip hopové aj. Pěvecký sbor si ovšem nadále držel pozici zlatého hřebu celého večera. Repertoár se nepříliš změnil, většina písní se opakovala z loňského roku.<sup>109</sup> Sbor se stal chloubou gymnázia.

Druhou pravidelnou akcí se stalo předávání maturitních vysvědčení. To zprvu probíhalo v kongresovém sále lázeňského sanatoria Thermal, ale záhy se přesunulo do lázeňského sanatoria Richmond a jeho slavnostního sálu. Začalo se jednat o velmi významnou společenskou událost, kde sbor plnil uměleckou roli a povznášel již tak slavnostní atmosféru. Sbor úspěšně reprezentoval školu ve městě, a proto se vedení gymnázia nebálo pouštět zpěváky i na zájezdy do zahraničí. Sbor se zúčastňoval výměnných pobytů s partnerskými německými školami.<sup>110</sup> Začal také jezdit i na soutěžní přehlídky gymnaziálních sborů Gymnasia Cantant.

---

<sup>105</sup> Toto bylo nešikovné vzhledem ke konání akce během vyučování a s tím spojené problémy s přepravou tolika žáků městskou hromadnou dopravou.

<sup>106</sup> Setkání celé školy s výstupem studentů různých aktivit - koncert, divadlo, tanec a jiné.

<sup>107</sup> Škola tehdy ještě nenesla svůj současný oficiální název První české gymnázium v Karlových Varech

<sup>108</sup> Jelikož nebyl na škole žádný více schopný zpěvák – tenor, zpívala tenorové sólo zpěvačka.

<sup>109</sup> Přibyla nově pouze píseň „I am a small part of the Word“. Tato píseň podobně jako mše J. Schreiera provázela sbor po následujících letech až do doby, než u sboru skončil V. Zeman.

<sup>110</sup> Jednalo se o gymnázia z partnerských měst Bayreuth a Bernkastel-Kues.

Vše fungovalo až do roku 2003, kdy pomalu začínal ubývat počet členů sboru.<sup>111</sup> Noví členové bohužel v takovém počtu nepřibývali, což se projevilo především v mužských hlasech. Sbormistr Zeman našel dočasné řešení v podobě spolupráce s pedagogickou školou. Studovali zde totiž kromě dívek i chlapci, kteří měli též povinný sborový zpěv, ale na škole byl jen dívčí sbor. Došlo tak k domluvě, že budou studenti docházet do sboru právě na První české gymnázium. V tomto období přichází další významná událost v historii sboru. V roce 2005 navštívuje město Karlovy Vary prezident České republiky Václav Klaus. Navštívuje mimo jiné i První české gymnázium, kde se účastní debaty se studenty. Při této příležitosti vyslechne i se svojí manželkou Lívií pěvecké vystoupení sboru. Toto vystoupení je natolik nadchlo, že se rozhodli pro následné pozvání sboru do Lánského zámku.<sup>112</sup> Sbor byl požádán, aby zde uspořádal koncert v rámci adventu, což byla obrovská pocta. Koncert proběhl v sobotu 16. prosince 2006.

Další zlom přichází v letech 2008/2009. Václav Zeman je již v pokročilém věku, ubývá mu síla a horší se i jeho zdravotní stav. Kvalita sboru v tomto období upadá a nastává i velký úbytek jeho členů. Po poradě s vedením školy nakonec předává Václav Zeman sbormistrovství Janu Rezkovi, bývalému absolventu gymnázia. Je to doba, kdy se zároveň stávám i pedagogem hudební výchovy na gymnáziu. Přichází nová etapa a s ní naštěstí i navýšení zpívajících členů sboru. Prvním významnějším vystoupením je opět vánoční koncert, který se z vícera důvodů (nejvýznamnější byla finanční dostupnost) opět přesouvá a to do kostela Nanebevstoupení Páně v Karlových Varech - Staré Roli. Sbor se tak vrací do míst, kde kdysi začínal svá předvánoční vystoupení. S přesunem do nových prostor přišla změna i v koncepci celého večera. Již se nejednalo o akademii, kde vystupovali studenti v různých oborech, ale z večera se stal plnohodnotný koncert s hlavním programem pěveckého sboru. Nově se dramaturgie večera ujímám jako sbormistr a každým rokem se snažím o sestavení zcela nového programu koncertu. Každý rok se tedy připravují se sborem nové skladby, které zaznívají o Vánocích v premiérovém provedení. Tím koncert získává zcela jinou atmosféru. Novým prvkem se stává i využití varhan při závěrečných koledách, což vřele podporuje celou atmosféru blížících se Vánoc. Koncert získává zcela nové nádechy a

---

<sup>111</sup> Studenti odcházeli po maturitě pryč z Karlových Varů, většinou na vysokoškolská studia a mladí žáci měli jiné priority.

<sup>112</sup> Jedná se po Pražském hradu o další oficiální sídlo českých prezidentů.

obsah, sbor provádí jiný druh písni a skladeb, které v dřívějších prostorech neměly šanci na výraznější vyniknutí, díky kostelní akustice se však toto podařilo. V roce 2013 se obnovuje i tradice v podobě účasti na soutěžní přehlídce Gymnasia Cantant. V současnosti má sbor okolo 30 členů.

### **3.4. Současné pěvecké sbory dospělých**

Sborová tradice dospělých pěvců, jak je tomu patrné již z kapitoly 3.2. *Zaniklé pěvecké sbory*, je velmi významná a mnohaletá. Proto se i v současnosti může Karlovarsko chlubit mnoha ansámby provozujícími sborový zpěv. Jedná se o tělesa, která se zaměřují na různé hudební styly, ale pro všechny zůstává společný cíl, a tím je radost z hudby a zpěvu samotného. Mimo Karlovarský pěvecký sbor, kterému je věnována samostatná kapitola, jsem se rozhodl uvést následující tři významné sbory města Karlovy Vary.

#### **3.4.1. Collegium Vocale Karlovy Vary**

Toto pěvecké sdružení je relativně mladé. Vzniklo v roce 2011, kdy po jednom z výročních setkání a společném zpívání bývalých členek Dívčího pěveckého sboru ze Střední pedagogické školy oslovily ženy Jiřího Štrunce, jestli by se jich opět neujal. Jiří Štrunc byl v té době již dva roky v důchodu a byl čerstvě vyléčen z úrazu zlomeniny krčku v noze. Touto nabídkou byl potěšen a rád se jich ujal. Již nějakou dobu nevedl žádný sbor a bylo znát, že mu tato činnost velmi scházela. Lidé, kteří se pohybovali v jeho okolí, dokonce říkali, že se mu do očí vrátila mladistvá jiskra, kterou tak důvěrně znali z dřívějšíka. Začalo tak nacvičování repertoáru, který všichni znali právě z Dívčího pěveckého sboru. Byly to skladby P. Ebena, A. Tučapského, A. Dvořáka, B. Smetany, J. Suka, B. Martinů, E. Suchoně a dalších. Těleso se brzy zabydlelo na karlovarských pódiiích a uskutečnilo ročně kolem deseti koncertů. Takto zpívali až do roku 2015, kdy v květnu proběhl poslední koncert, který byl Jiřím Štruncem dirigován. Ten byl v té době již vážně nemocen, ale i přesto se stále snažil o svůj vřelý úsměv. Byl jsem osobně přítomen tomuto koncertu a jsem tomu dodnes velmi rád, protože to byla možnost se se sbormistrem vidět. Ovšem bylo již znát, že byl velmi oslaben. Měsíc nato umírá a „jeho sbor“ Collegium Vocale mu plní poslední přání a zpívá mu na pohřbu. Za nějaký čas po této smutné události se ženy sešly a řekly si, že by byla škoda takto skončit. Oslovily tedy vdovu po Jiřím Jarmilu, která ráda souhlasila a sboru se ujala. Na

počest svého zakladatele se sbor přejmenoval z Collegia Vocale Karlovy Vary<sup>113</sup> na nové Collegium Vocale Jiřího Štrunce. Sbor je dodnes aktivní a ročně vystupuje na přibližně deseti až dvanácti koncertech.

### **3.4.2. Pěvecký sbor Paleta, Karlovy Vary**

V úvodu kroniky sboru je uveden jako Pěvecký komorní sbor Paleta. Vznikl v roce 1993 a jeho zakladatelem byl Mgr. Jiří Štrunc ze Střední pedagogické školy v Karlových Varech. Název Paleta vznikl z několika důvodů. Jednak si ho dal sbor podle galerie umění ZŠ a ZUŠ v Karlových Varech, která je pojmenována Duhová paleta. V této galerii bylo původní sídlo sboru, tady se zpěváci scházeli a zkoušeli.<sup>114</sup> Dalším důvodem názvu Paleta byl původní záměr při zakládání sboru a vyjadřuje pestrost zaměření především na starou a duchovní hudbu, spirituály, hudbu současných autorů, ale také lidové písně. Tedy velice široký záběr a pestrý repertoár, jako paleta malíře. Jak vyplývá z názvu, sbor je smíšený, dámy jsou ale v početní převaze. Počet členů sboru se pohyboval v době založení okolo čísla dvacet a věkový průměr v době založení byl okolo třiceti let. Podobně jako zakladatelé Hudebního spolku v Karlových Varech před sto lety, zakládající členové Palety založili sbor pro radost z muziky, příjemnou atmosféru, užitek a pomoc druhým (např. benefiční koncerty). Ne pro slávu, nebo výdělek. Tomuto původnímu záměru zůstal sbor věrný do současné doby.

Do roku 1995 byl sbormistrem Vít Hergesel, vzděláním houslista, učitel na ZUŠ Karlovy Vary. Po něm převzala sbormistrovství Drahomíra Hámová, středoškolská učitelka s aprobací hudební výchovy. Díky tomu se působiště sboru přesunulo do Střední pedagogické školy, která má pro sborovou činnost ideální podmínky. Zkoušky sboru začaly být pravidelné, jednou v týdnu. Hámová vedla sbor do roku 2009, dále však zůstala aktivní a stala se druhou sbormistryní. Činnost sboru byla (a stále je) velice bohatá, přestože členové měli svá zaměstnání, své rodiny a běžné životní povinnosti, sbor nezpíval za honoráře, maximálně za příspěvek na provozní náklady. Zpíval pro radost a dobrou věc. Uskutečnil stovky koncertů, pravidelně se účastnil setkání sborů Unie sborů, festivalů duchovní hudby v Mostě. Opakovaně koncertoval u našich německých sousedů. Nezapomněl ani na své předsevzetí pomáhat a významně se podílel a vlastně stále podílí na záchraně kulturních památek, kde se zaměřuje

---

<sup>113</sup> Takto zněl celý oficiální název sboru.

<sup>114</sup> K dispozici měl sbor galerijní klavír, což byla nutná podmínka pro zkoušky.

na kostel Navštívení Panny Marie ve Skokách u Žlutic.<sup>115</sup> Dále je to kostel sv. Anny v Sedleci v Karlových Varech.<sup>116</sup> Působí zde občanské sdružení na záchranu kostela a sbor Paleta pro něho koná benefiční koncerty. K patnáctému výročí své existence (roku 2009) sbor natočil a vydal svůj první digitální nosič, který nazval „Vánoční čas - vánoční písně zní“. Jednalo se o výběr nejhezčích skladeb, které byly v programech tradičních vánočních koncertů Palety.

Po sbormistryni Hámové se ujala vedení sboru v září 2009 Lada Duspivová<sup>117</sup> a vede sbor do dnešních dnů. Počet členů sboru se přiblížil třiceti zpěvákům. Lada Duspivová je současně sbormistryní dětského sboru Berušky ZUŠ v Karlových Varech<sup>118</sup> a proto dochází v rámci koncertní činnosti k časté spolupráci zmiňovaného sboru s Paletou. Mimo Berušek sbor zpívá i s jinými tělesy, např. se sborem Rosa Coeli, folklorním souborem Dyleň, Karlovarským pěveckým sborem, sborem Chorea Nova, divadélkem Klobrouk, divadélkem Dagmar a dalšími.

### 3.4.3. Schola cantorum, Stará Role

Stará role je původní tvrz ze 13. století, která se později stala samostatným městem a od roku 1976 byla sloučena s Karlovými Vary. Nejstarší budovou je dochovaný kostel z roku 1909, který byl vystaven na místě starší kaple z roku 1823. Právě v tomto kostele se schází ke zpívání Schola cantorum (dále schola), která má velmi zajímavý vznik. První zpívání se nemůže nazvat ani sborovým, protože šlo o zpěv dvou žen Terezy Igazové a varhanice Vity Karliczekové. Tyto dvě dámy se o Vánocích roku 2008 rozhodly, že zpestří půlnoční mši svým zpěvem a provedly některé části z Marhulovy Vánoční mše. Pocítily ale, že zpívat takovou mši ve dvou není ideální, a tak začaly vyvíjet snahu, aby ve Staré Roli vznikla schola.<sup>119</sup> Podařilo se dát dohromady několik zpěváků tak, aby v každém hlasu byl nejméně jeden člověk, v lepším případě dva. Vedení malého sboru se ujala varhanice Vity Karliczeková. Začátky nebyly vůbec snadné, některé skladby byly nad jejich možnostmi a některá provedení se ne zcela

<sup>115</sup> Skoky jsou dnes již neexistující obcí, zbyl krásný barokní kostel, který byl vykraden.

<sup>116</sup> Jedná se rovněž o barokní kostel s dlouholetou poutní tradicí, největší v Karlových Varech, s čistší architekturou než sv. Máří Magdalena u Vřídla. Má vynikající akustiku a původní varhany srovnatelné s varhanami v klášteře Teplá, hrající, ale bohužel ve velmi špatném stavu. V dřívějších dobách zde natáčel Československý rozhlas nahrávky vážné hudby.

<sup>117</sup> V současnosti vede i Karlovarský dívčí sbor Střední pedagogické školy.

<sup>118</sup> Podrobněji v kapitole 3.3.2. *Karlovarský dětský sbor ZUŠ A. Dvořáka*.

<sup>119</sup> Schola je pěvecký sbor podílející se svým převážně jednohlasým zpěvem na liturgii, zejména při významnějších církevních svátcích.

vydařila. Ovšem po několika letech získala Vít varhanické místo v kostele sv. Máří Magdaleny v Karlových Varech a svoji scholu opustila. Vedení se ujal Martin Matuška, který do té doby zpíval v basu. K dnešnímu dni má schola krom dirigenta 12 zpěváků: tři soprány, tři alty, tři tenory a tři basy, takže poměrově je složení jednotlivých hlasů přímo ideální. Co se repertoáru týče, zpívají díla od různých autorů, např. Korejs, Eben, Bříza, Pololánik, Michna, Angelik Mička, Kodály, Vokatá, Schneider Trnavský, Kolařík, písně z Božanova, Franusova či Šteyerova kancionálu. Na repertoáru mají ale i světově známé autory duchovní hudby, jakými jsou J. S. Bach či J. P. da Palestrina. Samozřejmostí je zpěv ordinária během mší svatých a žalmů i ve vícehlasném provedení. Nejvíce se sbor každoročně soustředí na období Velikonoc, kdy svým zpěvem umocňuje ponurost Velkopátečních obřadů<sup>120</sup> nebo podporuje slavnostní atmosféru dnů následujících. Také se schola v čase předvánočním schází k pravidelnému zpěvu rorátů.<sup>121</sup> Dalším oblíbeným prvkem jsou zpěvy z Taizé za doprovodu strunných a dechových nástrojů, které sbor provádí ve večerních hodinách v kostele osvětleném pouze zapálenými svíčkami. Zkoušky scholy probíhají na faře starorolského kostela každé úterý. Regenschori Matuška klade důraz na rozšiřování repertoáru sboru, dle jejich pěveckých schopností, rozvíjí hlasovou techniku a sám sbor doprovází na varhany.

---

<sup>120</sup> Zpívají se pašije a Velkopáteční zpěvy.

<sup>121</sup> „Roráty jsou liturgicko – hudební formou ranní mariánské mše svaté, která se koná v adventní době. Název je odvozen od vstupního zpěvu (Introitus) čtvrté neděle adventní, který začíná slovy: "Rorate coeli desuper" (Rosu dejte shůry). Původ rorátů sahá až do doby vlády Karla IV., jenž zavedl celoroční praxi votivních mší k Panně Marii. K těmto mším se připojila tradice liturgického zpěvu, jež svého vrcholu dosáhla v 16. století.“ cit. Autor neznámý. Co jsou to "roráty"? [online] Dostupné z WWW <https://www.cirkev.cz/archiv/111130-co-jsou-to-roraty>

#### 4. Karlovarský pěvecký sbor

Karlovarský pěvecký sbor (dále KPS) je amatérské těleso, které vzniklo roku 1961, aby obohatilo koncertní program KSO a kulturní dění v lázeňském městě, je již přes padesát let významným hudebním pilířem pro mnoho obyvatel i návštěvníků karlovarského kraje.

##### 4.1. Založení a první roky sboru

Prvního iniciátora myšlenky vznikajícího sboru už dnes nedohledáme, byl to pravděpodobně někdo z odborné poroty konkurzního řízení KSO. Tehdy roku 1961 hledal orchestr druhého dirigenta a našel ho v osobě Josefa Hercla.<sup>122</sup> Josef Hercl ke sborovému zpěvu zaujímal pozitivní postoj a ujal se tedy nelehké práce, založení nového sborového tělesa. K jeho cti musíme dodat, že prozkoumal nejprve historii sborového zpěvu na Karlovarsku a poté přišel se smělým plánem oslovení bývalých členů zaniklého sboru Hlahol<sup>123</sup> a hledání nových členů pomocí inzerátu v novinách.<sup>124</sup>

Historicky první členové nového sboru se dostavili dne 16. ledna 1961 do zkušebny KSO v Lázních III. Bylo to 34 žen a 26 mužů.<sup>125</sup> Po krátkém přezkoušení jednotlivých zájemců v dirigentské kanceláři se domluvil se termín i místo zkoušek (ustanovilo se pondělí v sále Lázní III). Nově založený sbor nese název Karlovarský pěvecký sbor. Sbor byl kmenově přiřčen ke KSO. I když se podařilo obnovit sborovou činnost a mohlo by se zdát, že pan dirigent splnil zadání, které dostal při konkurzu k KSO, nepovažoval náborovou činnost sboru za konečnou. Z kroniky sboru se dozvídáme, že i na dále se v novinách po každém koncertu objevuje kromě kritiky i zmínka, že sbor přijímá stále nové členy. Kulturní a společenské středisko KV spolu s ředitelstvím vydávalo navíc i samostatné inzeráty hledající nové pěvce. Vývoj a směřování KPS bylo v této době ovlivněno především osobností svého sbormistra. Důležitým faktorem ovšem byla i doba, kdy sbor vznikl a nemalou roli sehrál i počet aktivních členů sboru. Nyní tedy půjdu postupně po časové ose sboru a jeho sbormistrům budu věnovat samostatné kapitoly.

---

<sup>122</sup> Více o konkurzu v kapitole 4.3. *Sbormistři KPS*.

<sup>123</sup> Podrobněji v kapitole 3.2.2. *Karlovarský Hlahol*.

<sup>124</sup> S pomocí tehdejšího Kulturního a společenského střediska Karlových Varů nechal Josef Hercl vydat inzerát, kde se píše o založení nového pěveckého uskupení a dobrovolníky vyzývá k účasti na první zkoušce dne 16. ledna 1961.

<sup>125</sup> Mezi nimi i bývalý sbormistr Hlaholu, dirigent Adolf Ambrož.



Jak je již z úvodu zřejmé, první a pravděpodobně i nejvýraznější postavou v dějinách sboru byl Josef Hercl. Mladý dvaatřicetiletý dirigent si svým nadšením a přístupem k novým členům vytvořil ve sboru přátelskou a dobrou tvůrčí atmosféru. Zpěváci si sbormistra velmi oblíbili také z důvodu, že členy sboru Josef Hercl považoval za spolupracovníky - nikdo neměl pocit „podřízeného“. Po prvotní, spíše byrokratické práci, která neodmyslitelně patří ke každému zakládání nového spolku, se mohl brzy pustit do hudební práce se zpěváky. Chvilku novému sboru trvalo, než se seznámil a nacvičil potřebný repertoár, ale již za pár měsíců se mohli všichni těšit ze společného koncertu. Ten se konal se dne 2. června 1961.<sup>126</sup> Sbor se napoprvé představil se vši parádou, a to za doprovodu KSO k zahájení lázeňské sezóny v Lázních III. Z původních šedesáti členů se sbor rozrostl již na 80 zpěváků a zpěvaček. Úspěch koncertu byl ve vyprodaném sále obrovský. Po tomto úspěchu byl KPS zařazen do abonentní řady koncertů s KSO.<sup>127</sup> Ředitelství orchestru si všimlo velkého a kvalitního uměleckého rozvoje sboru, a tak zařadilo do abonentního cyklu koncertů sezóny 1961/1962 koncert nazvaný Večer árií a sborových scén z oper.<sup>128</sup> Dne 8. prosince 1961 měl KPS čest poprvé spolupracovat i s předními sólisty pražského Národního divadla.<sup>129</sup> Tento koncert měl tak mimořádný úspěch, že se dokonce rozhodlo o jeho opakování. Dne 10. prosince 1961 se opět lázněmi linuly slavné melodie známých oper.

Po těchto úspěšných koncertech před karlovarskou veřejností přicházejí další a další zájemci o sborový zpěv. Řady zpívajících členů rostou a již druhý rok od založení má KPS kolem stovky zpěváků. Je zvolena umělecká rada, která má později název pracovní skupina a její členové jsou sbormistru nápomocni při organizační činnosti. Každá hlasová skupina má svého vedoucího. Píše se i kronika,<sup>130</sup> které se rád ujímá Adolf Ambrož.<sup>131</sup> Pod Herclovým vedením vykazuje sbor velmi rychle výrazný pěvecký i umělecký růst, a proto se dirigent rozhodne postoupit od menších sborových forem

---

<sup>126</sup> Na koncertě zazněly národní písně v úpravě Jana Maláta „Zpěvy lidu českého“, dvě budovatelské písně Alexandera Moyzese a Jana Kapra a v druhé části večera operní sbory z tvorby Bedřicha Smetany, Antonína Dvořáka a Viléma Blodka.

<sup>127</sup> Spolupráce s KSO byla pro sbor velmi přínosná, protože poskytovala sboru možnost častého veřejného vystupování.

<sup>128</sup> Operními večery za spoluúčasti pěvců ze stálých divadel chtělo vedení orchestru nahradit chybějící operní scénu v Karlových Varech.

<sup>129</sup> Sólisté koncertu byli Ivo Židek, Libuše Domanínská a Eduard Haken.

<sup>130</sup> Kontinuita mezi činností Hlaholu a Karlovarského pěveckého sboru byla symbolicky potvrzena právě i díky písemnému pokračování té samé kroniky.

<sup>131</sup> Kromě psaní kroniky zároveň zajišťuje opisy a kopie prvních skladeb pro sbor.

a operních sborových scén ke studiu kantát a oratorií.<sup>132</sup> To si ostatně velmi přálo i vedení KSO. Herclovi leží na srdci i kultivovaný zpěv a technická dokonalost jednotlivých hlasových skupin,<sup>133</sup> proto dále rozšiřuje repertoár i o skladby a capella a též písně s doprovodem klavíru. Roku 1962 má sbor již deset koncertních výstupů.

Sbor začíná též vystupovat i mimo Karlovy Vary a dalším místem, kde se roku 1962 představil, byly Mariánské Lázně. V této době dostal sbor také nabídku od kulturního oddělení Státních lázní ke spoluúčinkování na tzv. patientských koncertech.<sup>134</sup> Na těchto koncertech se sbor věnoval především menším vokálně - instrumentálním formám.<sup>135</sup> S tím, jak přibývá počet vystoupení, rozšiřuje se počet zkoušek v týdnu na dvě a dokonce se zavádí i zkoušení sboru o prázdninách. Pondělní zkouška byla stále společná pro všechny členy, ale nové středeční zkoušky jsou dělené. Sbor začíná připravovat samostatné koncerty, ke kterým potřebuje klavírní doprovod. Po několika pokusech vybrat klavíristu v Karlových Varech získává sbor Miladu Semerákovou.<sup>136</sup> Ta přichází z Českých Budějovic se svým manželem, hudebním skladatelem a novým pozounistou KSO. Milada studovala původně taneční oddělení Brněnské konzervatoře a poté i hru na klavír. Hlavní pracovní poměr v Karlových Varech získala na Lidové škole umění, kde vyučovala a byla vynikající korepetitorkou. Se sborem začíná spolupracovat i řada dalších umělců, jsou to převážně pěvečtí sólisté, kteří účinkují nejen na společných koncertech KSO s KPS, ale i na koncertech samotného sboru. Mezi pěvce se řadí opět i sólisté Národního divadla v Praze, ale k jejich výčtu přistoupím později.

---

<sup>132</sup> Vrcholem sezóny 1962/1963 bylo provedení Händelova oratoria Slavnost Alexandrova dne 15. listopadu 1962.

<sup>133</sup> Ve skladbách s jemným či žádným doprovodem mohou pěvci lépe poslouchat sami sebe a doladovat se ke svým kolegům. Nevzniká zde nebezpečné opojení se hlasitým doprovodem a milným pocitem objemnosti vlastního hlasu, který pak z úst často vyjde hlasitě a nekultivovaně.

<sup>134</sup> Patientské koncerty se konaly v koncertní síni Antonína Dvořáka v Lázních III.

<sup>135</sup> Nebyly opomenuty ani oblíbené sbory z oper.

<sup>136</sup> Milada Semeráková spolupracovala se sborem až do roku 1977, kdy se odstěhovala s rodinou do Prahy.

#### 4.2. Historický vývoj Karlovarského pěveckého sboru

S narůstajícím počtem koncertů přicházel Josef Hercl s dramaturgií, která se dá rozdělit na dvě linie. Jedna je zaměřena na společné koncerty s orchestrem a druhá na samostatné sborové koncerty. První z nich obsahuje především velká vokálně instrumentální díla: oratoria, kantáty, mše, operní sbory a další. Druhá je zaměřena především na písňové cykly a skladby a capella. Samostatné sborové koncerty byly určeny především pro lázeňské hosty a konaly se pravidelně každý měsíc v sále Lázní III. Repertoár sboru se s přibývajícími koncerty více a více rozšiřoval.

V květnu 1963 měla premiéru poéma pro tenorové sólo, sbor a orchestr Georgie Sviridova s názvem Na paměť Sergeje Jesenina a na podzim téhož roku sbor premiéroval kantátu Josepha Haydna Bouře. Nutno dodat, že koncerty nenavštěvovali jen lázeňští hosté, ale prakticky na všech byla přítomna i odborná kritika a bohužel ne vždy se vše zcela vydařilo. Například k tomuto koncertu se kritika vyslovila následovně: „*Celý program poctivě připravil a muzikálně řídil Josef Hercl, vděčné uplatnění v něm našel i Karlovarský pěvecký sbor. Při dobré úrovni celého koncertu nelze zamlčet, že dokonalé zvukové jemnosti a frázování přece jen nebylo ještě dosaženo.*“<sup>137</sup> Ač někdy bývala kritika i velmi přísná, nemělo to naštěstí vliv na elán a pracovní nasazení členů sboru. I sám Josef Hercl věděl, že má před sebou amatérské muzikanty a zpěváky, kteří však tuto činnost provozují z lásky ke zpěvu a k hudbě, což je velmi podstatný faktor. I proto rád a často zval ke spolupráci jiné pěvecké sbory. V první řadě musíme jmenovat Svatojakubský sbor, který časem přijal kvůli režimu pojmenování Cantores Pragenses. Tento sbor založil také Josef Hercl, takže je zde patrný důvod propojení obou těles. A jako druhý zmíníme Dívčí pěvecký sbor Střední pedagogické školy v Karlových Varech. Díky propojení s tímto sborem bylo možné uvést hudební díla typu Otvírání studánek od Bohuslava Martinů aj.. .

Svůj první zahraniční zájezd sbor uskutečnil 31. října 1964, zavítal do Bernbachu v bývalé Německé demokratické republice.<sup>138</sup> Sbor zde navázal nový kontakt s místním šedesátičlenným pěveckým sborem Volkschor.<sup>139</sup> Tento sbor následně přijal pozvání

---

<sup>137</sup> Cit. podle: PACHOVSKÝ Zdeněk PhDr.: bližší určení článku se v kronice nedochovalo.

<sup>138</sup> Cestování uměleckých těles do ciziny v této době nebylo zcela samozřejmé a možnosti byly velmi omezené.

<sup>139</sup> Pěvecký sbor Volkschor v tu dobu slavil své 100. výročí.

do Karlových Varů, kde obě tělesa vystoupila na společném koncertě a nezůstalo pouze u jednoho zájezdu. Roku 1965 se oslavovalo výročí 200 let od narození Jakuba Jana Ryby a sbor předvedl v předvánočním čase jeho Českou mši vánoční. Po tomto koncertě následovalo několik dalších samostatných koncertů a další dva zájezdy do zahraničí. Sbor hostoval například na koncertě v divadle v německém lázeňském městě Bad Elster.<sup>140</sup> Stalo se již pravidlem, že sbor mezi jednotlivými koncerty a koncertními výjezdy po západních Čechách nadále rozšiřoval svůj repertoár. Do stálého seznamu nastudovaných skladeb přibyla dvě nová závažná kantátová díla - Amarus Leoše Janáčka a Píseň o lesích Dmitrije Šostakoviče. Rok 1966 byl obecně pro sbor velmi pracovně nabitý. Sbor uspořádal 15 samostatných koncertů. Oproti roku 1965 šlo o navýšení o osm koncertů. Takového počtu vystoupení bylo dosaženo rozšířením dosavadních možností, sbor začal vystupovat nově v koncertní síni lázeňského sanatoria Imperial<sup>141</sup> a byla zahájena i tradice sborových a varhanních koncertů v klášteře Teplá.<sup>142</sup> Jak již bylo zmíněno, KPS spolupracoval s Dívčím sborem Střední pedagogické školy<sup>143</sup> a společně nastudovaly kantátu Kytice Bohuslava Martinů a Händelovo oratorium Juda Makabejský.

V roce 1967 na Dvořákově karlovarském podzimu uvedl Josef Hercl se sborem Dvořákovu kantátu Svatební košile a také oblíbenou Korunovační mši C dur W. A. Mozarta. Objevil se však problém, který trápí i v dnešní době řadu pěveckých těles. Starší členové ukončili kvůli vysokému věku své působení a nastal tak nedostatek zkušených zpěváků, zvláště v mužské části sboru. Byl opětovně zahájen nábor nových mladých zpěváků, kteří se zařadili do zaběhlé práce, ovšem čekalo je postupné dostudování starého repertoáru.

Rok 1968 se vyznačoval výraznou změnou politické situace,<sup>144</sup> avšak ani v této nelehké době nebyla omezena samostatná činnost sboru ani spolupráce s KSO. I nadále se konaly tradiční koncerty s Dívčím sborem Střední pedagogické školy v Lázních III.,

---

<sup>140</sup> Tento koncert se konal 4. září 1966.

<sup>141</sup> Lázeňské sanatorium Imperial je jeden z nejkrásnějších karlovarských hotelů, jeho sál je akusticky velmi příznivý ke komorní hudbě a sborovému zpěvu.

<sup>142</sup> Klášter Teplá byl založen šlechticem bl. Hroznatou v 9. století. Ovlivnil vývoj ve svém okolí, mimo jiné založení Mariánských lázní. Jedná se o premonstrátský klášter Strahovské větve premonstrátského řádu.

<sup>143</sup> Dívčí sbor střední pedagogické školy v Karlových Varech vedl Jiří Štrunc.

<sup>144</sup> V Československu nastala doba politického uvolnění a snah o urychlení procesu demokratizace, tzv. Pražské jaro, které ovšem brzy vystřídala sovětská okupace a následná normalizace.

na karlovarské kolonádě nebo např. v Mariánských lázních. V dramaturgii se myslelo na některá díla, která se v loňském roce setkala s úspěchem a jako nový repertoárový přírůstek bylo provedeno Haydnovo oratorium Čtvero ročních období.<sup>145</sup> I přes náročnou politickou situaci došlo k druhé návštěvě spřáteleného sboru Volkschor z německého Bernsbachu.<sup>146</sup> Na základě bohaté činnosti KPS byla sboru a jeho sbormistrovi Josefu Herclovi udělena druhá cena v soutěži o Cenu lázeňského města Karlových Var.<sup>147</sup>

Sezóna 1969 se vyznačovala jedním vrcholem, na který KPS spolu s pražským Svatojakubským sborem a Dívčím sborem pedagogické školy nastudoval Dvořákovu oratorium Stabat Mater. Kromě této skladby obnovil KPS již nastudovanou kantátu Leoše Janáčka Amarus a opět reprízovali Mozartovu Korunovačnickou mši C dur. Druhou zahraniční cestou v tomto roce byla návštěva Německa, sbor přijal pozvání od místního sboru Harmonia k účasti na setkání pěveckých sborů „Tag der Chormusik“ v Olchingu.<sup>148</sup> Josef Hercl přizval ke spolupráci klavíristku Miladu Semerádovou a sólistu Zdeňka Šnaiberga, společně s KPS uvedli na zájezdě výběr z českých sborů B. Smetany, A. Dvořáka, J. Myslivečka, J. B. Foerster a některé sbory z německé tvorby R. Wagnera, G. F. Händela a W. A. Mozarta. Kontakt, který byl při této příležitosti navázán, se zúročil v roce 1970 - tato sezóna byla ve znamení koncertů se spřátelenými sbory. Na jednom z těchto spřátelených koncertů bylo provedeno Mozartovo Requiem při slavnostním koncertu v Grandhotelu Pupp.<sup>149</sup>

V roce 1971 slavil sbor jubilejní desátou sezónu. Při této významné příležitosti nastudoval a provedl Josef Hercl Beethovenovu mši C dur. Koncert se uskutečnil ve spolupráci se sólisty ND, pražským Svatojakubským sborem, Dívčím sborem Střední pedagogické školy a KSO. Sbor byl za dobrou reprezentaci města obdařen velmi praktickým darem od Městského národního výboru, zpěváci získali jednotné oblečení. V následujícím roce rozšířil sbor své zahraniční kontakty, došlo ke spolupráci s Polskou

---

<sup>145</sup> Před 124 lety bylo toto dílo uvedeno v karlovarském divadle Josefem Labitzkým spolu se 400 účinkujícími.

<sup>146</sup> Vystoupil na odpoledním kolonádním koncertě a večer obě tělesa společně zazpívala v Lázních III.

<sup>147</sup> Cenu udělala rada Městského národního výboru v Karlových Varech.

<sup>148</sup> Setkání se zúčastnilo také několik pěveckých sborů z německé spolkové republiky, z místního města Olching či dokonce i z Mnichova.

<sup>149</sup> Tehdejší název hotelu byl grandhotel Moskva, pojmenování Pupp se vrátilo až po sametové revoluci v roce 1989.

lidovou republiku. KPS zpíval na mezinárodním festivalu sborové písně a v rámci tohoto festivalu se představil v několika polských městech. Došlo i na navázání nové mezinárodní spolupráce s Pěveckým sborem Vysoké učitelství ve Štětíně.

Josef Hercl pro rok 1973 opětovně nastudoval velké oratorium A. Dvořáka *Stabat Mater*.<sup>150</sup> Na provedení díla se rozhodl využít stejný hudební aparát, s jakým připravil např. Beethovenovu mši C dur a koncert byl zařazen do programu koncertní sezóny KSO. O podpoře, kterou orchestr dodal pěveckému aparátu, píše i jedna z kritik na tento koncert: „*Karlovarský orchestr se citlivě a organicky začlenil do rozsáhlého reprodukčního aparátu (...) Oratorium řídil s pochopením pro výraz i formu Josef Hercl.*“<sup>151</sup> Dalším počinem a aktivitou sboru se staly výchovné koncerty,<sup>152</sup> které byly určeny pro školní mládež. Sbor tak žákům základních i středních škol zprostředkovával poznávání stěžejních skladeb hudební literatury. Dělo se tak buď samostatně, nebo v opětovné spolupráci s KSO.

V Mariánských Lázních mezitím vzniklo nové těleso, jednalo se o smíšený sbor Kulturního a společenského střediska Mariánské Lázně. I s tímto sborem se podařilo navázat velmi úspěšnou spolupráci. Hned první rok společně nastudovaly oratorium *Stvoření Josepha Haydna*, které provedly v dubnu roku 1973 v obou městech (nejprve v Karlových Varech a vzápětí v Mariánských Lázních). Stejným způsobem sbory provedly i kantátu *Píseň o lesích Dmitrije Šostakoviče*.<sup>153</sup> Zdeněk Pachovský ve své kritice napsal: „*(...) síla a patos oratoria jako díla posilujícího budovatelské snahy současné společnosti vyzněla, jak si zasluhuje.*“<sup>154</sup> Zahraniční styky se rozvíjely i tento rok. Nově se jednalo o spolupráci s mužským pěveckým sborem ze Stassfurtu, který se představil v září při koncertech v Karlových Varech.<sup>155</sup> Na oplátku, jak tomu bývalo a stále bývá zvykem, KPS přijal pozvání k vystoupení na koncertech k 24. výročí vzniku Německé demokratické republiky ve Stassfurtu. Při zpáteční cestě sbor využil možnosti a vystoupil ještě na kolonádním koncertě v lázeňském městě Bad Brambachu.

---

<sup>150</sup> Oratorium bylo sborem poprvé nastudováno už v roce 1969.

<sup>151</sup> Cit. podle: PACHOVSKÝ Zdeněk: *Koncertní sezóny KSO*, in: *Lázeňský časopis*, 1977/11, s. 14

<sup>152</sup> Mezi již tradiční koncerty patřily koncerty patientské, kolonádní operní koncerty a koncerty k významným státním svátkům a událostem.

<sup>153</sup> Josef Hercl miloval velké vokálně-instrumentální žánry. Pozval k oběma smíšeným sborům ještě Dívčí sbor střední pedagogické školy, takže při premiéře kantáty v Karlových Varech účinkovalo 260 zpěváků.

<sup>154</sup> Cit. podle: PACHOVSKÝ Zdeněk: *Koncertní sezóna KSO*, in: *Lázeňský časopis*, 1973/9, s. 12

<sup>155</sup> Pod vedením sbormistra Hanse Güntera Taubeho.

Rok 1974 byl nazván „Rokem české hudby“. I v dramaturgii sboru, kterou Josef Hercl vymyslel a připravil, se tato okolnost projevila. Sbor během roku uváděl a nastudoval nové skladby českých autorů a již nastudované české skladby znovu secvičil. Jako nové byly provedeny Čtyři balady od Vítězslava Nováka (Ranoša, Zakletá dcera, Vražedný milý a Nešťasná vojna). Pokud zmiňuji nacvičování nových skladeb připomínající české velikány, nesmím opomenout i určitou další „povinnost“. Jednalo se o tzv. budovatelské písně, které měly mít patřičný výchovný charakter pro posluchače. A tak roku 1975 nastudoval sbormistr téměř povinnou kantátu Václava Dobiáše Buduj vlast, posílíš mír, která se v dalších letech několikrát opakovala nejen v Karlových Varech.

Kromě častých návštěv východního Německa se v roce 1975 podařilo přidat zájezd do další cizí země. Tentokrát se jednalo o Lotyšsko,<sup>156</sup> kam sbor vyrazil ve dnech 12. - 22. srpna. Sbor se zde představil na několika zajímavých koncertech, zazpíval dokonce i pro řížskou televizi a během koncertu v Dómu soborském v Rize si KPS za doprovodu varhaníka Hanse Güntera Taubeho vyslechlo na 2500 posluchačů. S řížským sborem se opět jednalo o vzájemnou výměnu, tedy byli Lotyši pozváni do Karlových Varů. Společně sbory zazpívaly k oslavám 30. výročí osvobození Československa na několika koncertech.

Další akcí bylo účinkování v rámci XVIII. Dvořákova karlovarského podzimu, pro který si sbor po několikaleté odmlce osvěžil Requiem od W. A. Mozarta. Opět nekonzertovali karlovarští sami, ale přizvali ke spoluúčinkování pěvecký sbor Singakademia z Jenu<sup>157</sup> a sólisty z ND. Jedna z kritik nás o tehdejší koncertě informuje: „Josefu Herclovi se podařilo v krátké době sehrát rozsáhlý interpretační aparát k projevu přesvědčivému, náladově odstíněnému, který dal Mozartovi, co jeho jest. Nadšený výkon amatérských sborů se tu rovnoměrně podílel na celkovém úspěchu.“<sup>158</sup>

---

<sup>156</sup> V hlavním městě Rize se zkontaktovali s místním amatérským pěveckým sborem Daile.

<sup>157</sup> Spolupráce s tímto sborem byla navázána už v roce 1974. KPS navštívil Jenu v roce 1975 při 30. výročí znovuotevření univerzity Friedricha Schillera.

<sup>158</sup> Cit. podle: PACHOVSKÝ Zdeněk: Karlovarské září to je také Dvořákův karlovarský podzim, in: Lázeňský časopis, 1976/11, s. 14

V roce 1977 se sboru naskytl další příležitost k reprezentaci českého sborového umění v Polsku. KPS vystoupil během tohoto turné čtyřikrát a pokaždé se koncert konal v jiném městě.<sup>159</sup> Za zmínku stojí i to, že vše zaznamenávala polská televize a každý z členů sboru tehdy dostal graficky upravený děkovný list.<sup>160</sup> Dá se říci, že již tradičně vystoupil sbor během Dvořákova karlovarského podzimu, v tomto roce na jeho XIX. ročníku. Došlo k opětovnému provedení Dvořákovy kantáty Svatební košile<sup>161</sup> ve spolupráci se Smíšeným sborem z Mariánských Lázní a s KSO. I na tento koncert vyšla kritika: „(...) jejich vzorně připravený a nadšený projev byl inspirován podnětným gestem Josefa Hercla a znamenitým výkonem sólistů.“<sup>162</sup>

V dalších letech rozvíjel nadále sbor svoji bohatou činností a pomalu se blížilo výročí druhého desetiletí jeho trvání. I během tohoto období udržoval sbor své kontakty se zahraničními i západočeskými pěveckými sbory a byl stále aktivní na „domácí scéně“, což bylo město Karlovy Vary. Mezi nejzajímavější události lze opět zařadit koncert, na kterém spolupracovalo více spřátelených sborů s orchestrálním doprovodem. Josef Hercl znovu nacvičil Dvořákovu kantátu Stabat Mater a k českým zpěvákům se po vzájemné dohodě připojily ještě další dva sbory ze zahraničí, Singakademia z Jeny a Volkschor z Bernbachu. Tento velkolepý projekt měl premiéru v německém Thalbügetu u Jeny, hrála jenská filharmonie a role dirigenta se ujal Siegfrieda Nordmanna. Ani Karlovy Vary však o takovou velkolepou akci nepřišly. V říjnu 1979 se stejný program uvedl ve spolupráci s KSO za řízení Josefa Hercla v rámci Dvořákova karlovarského podzimu. Oba koncerty měly velký ohlas, o čemž svědčí i dobová kritika, která mj. píše: „Uvážíme-li, že pěvecké těleso (180 členů) bylo složeno ze tří různých pěveckých sborů, které zpívaly společně až na generální zkoušce, musíme jeho výkon obdivovat po všech stránkách jako např. technické zvládnutí, zvukovou vyrovnanost, čistotu atd. (...) provedení vynikající (...).“<sup>163</sup> Český sborový zpěv si v Německu natolik oblíbili, že byl v roce 1980 KPS požádán, aby pro jenské

<sup>159</sup> V zámku ve Štětíně, v domě kultury ve Swinoujscie, v klubu armády Goleniow a v aule lycea kamień Pomorski.

<sup>160</sup> Obsah děkovného listu: „Československé kulturní a informační středisko ve Varšavě Vám srdečně děkuje za Vaši účast a spolupráci na 6. dekádě československé kultury ve Štětíně, která se konala ve dnech 20. – 30. září 1977 a která významně přispěla k dalšímu prohloubení československo-polského přátelství.“

<sup>161</sup> Poprvé ji nastudoval před deseti lety.

<sup>162</sup> Cit. podle: PACHOVSKÝ Zdeněk: Dvořákův karlovarský podzim, in: Lázeňský časopis, 1978/12, s. 14

<sup>163</sup> Cit. podle: PACHOVSKÝ Zdeněk: Dvořákův karlovarský podzim, in: Pravda 60, 1979/232



publikum připravil celý vánoční koncert. Josef Hercl proto se sborem nově nastudoval Missu solemnis Antonína Filse a obnovil Českou mši vánoční J. J. Ryby.

V roce 1981 nastalo očekávané 20. výročí sboru a dne 20. června se uskutečnil slavnostní koncert. První polovinou večera zněly smíšené sbory Antonína Dvořáka a díla soudobých skladatelů Jiřího Matyase, Oldřicha Semeráka a Jana Slimáčka. V druhé části uvedl KPS společně s KSO kantátu Kytice Bohuslava Martinů. Dalším vrcholem sezóny se stal koncert, na kterém KPS spolu s pražským sborem Cantores Pragenses a za doprovodu KSO předvedli na Dvořákově karlovarském podzimu Mozartovo Requiem. Dalším velkým projektem uskutečněným v roce 1981 byla spolupráce dokonce čtyř pěveckých těles - KPS, Smíšeného sboru Kulturního a společenského střediska Mariánské Lázně, Cantores Pragenses a Dívčího pěveckého sboru Střední pedagogické školy. Byla provedena Dvořáková kantáta Stabat Mater a premiéra tohoto společného projektu se konala v Mariánských Lázních. Vzápětí byla skladba uvedena s velkým diváckým úspěchem na Dvořákově festivalu v Karlových Varech. Neměl bych opomenout i jiné aktivity KPS, například účasti na přehlídce sborů Západočeského kraje.<sup>164</sup> Odborná porota ocenila jak vystoupení sboru, tak i jeho umělecké vedení Josefem Herclem, dále se v kronice dočítáme toto: „*Karlovarští získali mimořádné ocenění poroty za dramaturgii a dokonalé zvládnutí soutěžního vystoupení a cenu za nejdokonalejší provedení skladby.*“

Další navštívenou zahraniční destinací se stalo Bulharsko. Několikadenní zájezd zavedl sbor na různá místa, a aby byla cesta plně využita, zpívali karlovarští během nejrůznějších příležitostí.<sup>165</sup> Zazněla díla českých autorů, skladby W. A. Mozarta, G. F. Händela a J. Brahmsa. I tento zájezd byl velmi úspěšný a zařadil se tak mezi další Herclovy velké umělecké úspěchy. Po návratu z Bulharska sbor nastudoval např. Haydnovu kantátu Čtvero ročních období a hymnus Gloria Antonia Vivaldiho.

Během druhé poloviny 80. let se částečně uvolnila politická situace v zemi a to pro sbor znamenalo větší možnosti výběru repertoáru k novému nastudování. Sbor nově svůj zájem zaměřil i na skladby duchovní tvorby, mezi nově nastudované patřila např. Missa pastoralis Františka Xavera Brixiho či závěrečný sbor kantáty O čtyřech živlech

---

<sup>164</sup> Sbor se přehlídky zúčastňoval pravidelně.

<sup>165</sup> Např. na hudebním festivalu ve Varně nebo v rekreačních střediscích na pobřeží Černého moře.

Františka Antonína Míči. K těmto skladbám přibíral Josef Hercl často svůj druhý sbor Cantores Pragenses. Na předvánočním koncertě 21. prosince 1984 tak mohl uvést zmíněnou skladbu Missa pastoralis a reges de Saba od Františka Xavera Brixiho. Pokud sbor zpíval během roku na samostatných koncertech, odehrávalo se tak většinou v Grandhotelu Pupp nebo v Lázních III.

Další soutěž, kterou Josef Hercl se sborem navštívil, byly Písně přátelství, a to v roce 1985. Sbor se probojoval až do ústředního kola. V témže roce sbor nastudoval se sborem z Mariánských Lázní Dvořákovo oratorium Svatební košile a toto dílo bylo poprvé představeno pod vedením Václava Nováčka v květnu v Karlových Varech. Repríza se konala následně na Mezinárodním hudebním festivalu v Mariánských Lázních. V tomto roce si také sbor připomněl oslavným koncertem své 25. výročí.<sup>166</sup>

V roce 1986 opětovně vystoupil sbor s pěveckým tělesem z Jenu. Josef Hercl se sbory nastudoval Requiem Antonína Dvořáka, které uvedl v rámci Dvořákova karlovarského podzimu. V roce 1987 se sbor účastnil v Plzni setkání sborových zpěváků a recipročně navštívil Jenu, kde s místním sborem Singakademia reprízuje Dvořákovo Requiem. V Karlových Varech vystoupil sbor opět s Rybovou Českou mší vánoční na předvánočním koncertě.<sup>167</sup> Kromě oblíbené mše zde ještě zaznělo pásmo lidových koled s dechovým kvintetem Jana Seidla a Mozartova Sonáta pro smyčce a varhany.<sup>168</sup> Na kantátovém večeru, který tento rok připravil KPS, vystoupil též Dívčí pěvecký sbor Střední pedagogické školy a jako hostující se představil Roztocký amatérský sbor z Prahy.<sup>169</sup> Zazněla zde Dvořákova Česká suita, kantáta V Čechách Věroslava Neumanna pro dívčí sbor a orchestr a Kytice Bohuslava Martinů. Sbor cestoval často i v rámci republiky a to nejen do západních Čech. Při cestě východním směrem zpíval například během Litomyšlských hudebních večerů nebo vystoupil v Lázních Velichovky či v Poděbradech. V roce 1988 se oslavovala v Karlových Varech dvě významná výročí. Dvořákův karlovarský podzim byl v tomto roce zahájen již po třicáté

---

<sup>166</sup> Jednalo se též o výročí 25. let působnosti J. Hercla v Karlových Varech. První polovinu koncertu sbor zpíval jen s doprovodem klavíru či a 'capella. Druhá část byla spolu s KSO, který doprovodil sbor a sólisty v Janáčkově kantátě Amarus.

<sup>167</sup> Ve spolupráci se sborem z Mariánských Lázní a Dívčím pěveckým sborem pedagogické školy.

<sup>168</sup> Na varhany hrál Otto Novák.

<sup>169</sup> Sbornistryní sboru byla v té době Miriam Němcová.

a oslavný koncert KSO, KPS a Cantores Pragenses byl věnován Josefu Herclovi jako pomyslný dárek k jeho šedesátinám.

Až do roku 1990 se konaly podobné koncerty a zájezdy.<sup>170</sup> Rok po revoluci se rozhodl Josef Hercl ukončit své aktivní působení u KPS, definitivní odchod však nastal až v roce 1991. Do té doby stačil ještě absolvovat se sborem přes 30 koncertů, včetně říjnového zájezdu do Vídně. Poslední zájezd absolvoval Josef Hercl se sborem v květnu 1991 do Dánska. Zde sbor vystoupil na šesti koncertech, které se konaly například ve městech Kodani, Billundu či Ribě.

Slavnostní rozloučení s dlouholetým oblíbeným sbormistrem a zakladatelem tělesa nastalo 7. června 1991 při galakonzertu v Grandhotelu Pupp. Tento koncert se konal k příležitosti výročí 30 let od založení a sbor zde důstojně poděkoval za všechna ta léta dřiny a usilovné práce Josefu Herzlovi. První polovinu koncertu vedl Zdeněk Janda a sbor zde zpíval a 'capella nebo za doprovodu varhan.<sup>171</sup> Zazněly skladby napříč hudební historií, počínaje Janem Campanem Vodňanským, přes Adama Michnu z Otradovic, W. A. Mozarta, S. Prokofjevea, Šimona Brixiho až po A. Dvořáka. V druhé půli se ujal taktovky sám jubilant Josef Hercl a pod jeho vedením zazněla Mozartova Korunovační mše C dur. Jednalo se vskutku o slavnostní zakončení jedné velké kapitoly historie sboru. Poděkování Josefu Herzlovi zaznělo nejen na samotném koncertu, ale i ve vydaném článku v novinách. Předseda sboru Lubomír Kovář zakončil celý článek symbolickým: „*Děkujeme, pane dirigente (...)*“.<sup>172</sup>

Vedení sboru Josef Hercl předal do ruky tehdejšímu řediteli KSO Zdeňku Jandovi. Volba to nebyla náhodná. Zdeněk Janda od roku 1986 u sboru asistoval při studiu repertoáru a na některých koncertech už dokonce plně zastupoval Josefa Hercla. Po nástupu pokračoval v práci svého předchůdce. Josef Hercl kladl sbormistru Jandovi na srdce toto moudro: „*(...) pokud se má sbor i nadále rozvíjet, nesmí se zůstat pouze u velkých kantátových děl a oratorií, ale je potřeba i nadále rozvíjet všechny oblasti sborového zpívání. Tedy i písní, motet a jiných menších forem.*“<sup>173</sup> Tento odkaz však

---

<sup>170</sup> Např. v roce 1989 v jihomoravském Znojmě vystoupil na koncertě spolu s místním pěveckým tělesem. Při zpáteční cestě v Třeboňských lázních sbor zpíval pro místní pacienty.

<sup>171</sup> Za varhany usedl dlouholetý spolupracovník Josefa Hercla a varhaník od sv. Jakuba Otto Novák.

<sup>172</sup> Článek je součástí kroniky KPS (období 1990-1995), bohužel není přesně označen.

<sup>173</sup> Z paměti tehdejšího předsedy KPS Lubomíra Kováře.

Zdeněk Janda nestačil dlouhodobě aplikovat. V únoru 1994 ho zasáhl infarkt, včasným příjezdem do nemocnice byl zachráněn a brzy vše vypadalo znovu nadějně, ovšem dne 14. března 1994 náhle umírá. U sboru působil samostatně necelé tři sezóny, během této doby nenacházíme v kronice žádné významné počiny, zájezdy ani ojedinělé koncerty. Za zmínku stojí snad jen zavedení nových pravidelných koncertů v kostele Sv. Máří Magdaleny v Karlových Varech, což nastalo v prvním roce po revoluci, tedy roku 1990. Prostor chrámu byl akusticky vhodný zejména pro moteta a oratoria, tedy skladby z duchovní oblasti, které v běžných koncertních sálech nenacházely potřebnou atmosféru.

Ke sboru přichází na zástup indisponovaného Jandy Jiří Štrunc, který po několika zkouškách a koncertech definitivně přebírá umělecké vedení. V této době se jedná již o člověka s více než třicetiletou sbormistrovskou praxí.<sup>174</sup> Sbor tak zůstává v dobrých rukou a může nadále pokračovat jeho činnost bez výrazných změn a omezení. Jiří Štrunc se naplno vložil do práce a již v květnu 1994 absolvoval se sborem koncertní zájezd do Francie. Sbor zde zazpíval na dvou koncertech v Paříži. První koncert byl dne 30. dubna v kostele sv. Rocha nedaleko slavné pařížské opery. Zazněly zde české písně, část Dvořákovy Lužanské mše D Dur i oratoria Stabat Mater a v druhé polovině koncertu byla provedena krásná Mozartova Korunovační mše C Dur. Spolu s KPS vystoupil místní sbor Choeur d'Antony.<sup>175</sup> Druhý koncert<sup>176</sup> byl celý věnován písňím a byl zakončen společným motetem od W. A. Mozarta Ave Verum. Celý zájezd dobře dopadl, o čemž se zmiňují dobové novinové články.<sup>177</sup> I toto dokládá, že Jiří Štrunc dokázal navázat na práci předchozích sbormistrů a neměl problémy i s většími formami. 9. září vystoupil sbor společně s KSO na 36. ročníku Dvořákova karlovarského podzimu. Byla provedena skladba A. Dvořáka Svatební košile. Na konci roku opět zazněla i Rybova Česká mše vánoční. Za rok 1994 tak sbor absolvoval přes dvě desítky koncertů doma i v zahraničí.

---

<sup>174</sup> Podrobněji v kapitole 4.3. *Sbormistři KPS*.

<sup>175</sup> Sbormistrem tohoto sboru byl Dominique Simonet.

<sup>176</sup> Tento koncert se odehrál v městské čtvrti Velké Paříže Ville d'Antony, odkud spřátelený sbor pocházel.

<sup>177</sup> V jednom ze článků je podrobný popis zájezdu, autorem je tehdejší předseda KPS František Náhlovský, kronika KPS (období 1990 – 1995).

Po určitém čase od svého nástupu si Jiří Štrunc postěžoval na již tradiční problém, zvyšování věkového průměru sboru a malý příchod nových zpěváků.<sup>178</sup> Tento problém se dařilo řešit pouze částečně, pravidelným doplňováním ženských hlasů z řad Dívčího pěveckého sboru Střední pedagogické školy, který Štrunc také vedl. Idea fluktuace zpěváků byla ale mnohem větší. Řídil totiž i dětský sbor na ZUŠ A. Dvořáka a chtěl dosáhnout určité sborové provázanosti, takže někteří zdatní odrostlí členové by plynule přešli do sboru dospělého.<sup>179</sup> Můžeme se pouze domnívat, že kdyby byla tato myšlenka realizována o 10 let dříve, mohla dojít zdárného cíle. Takto však nebyl dostatek času dokončit onu konjunkci, jelikož Jiří Štrunc u KPS skončil své působení v roce 2001.

S Jiřím Štruncem přichází i zásadní změna v podobě nové zkušebny KPS. Sbormistr přesunuje zkoušky do auly Střední pedagogické školy, kde působí jako učitel hudební výchovy. Výhodou tohoto prostoru bylo stupňovité uspořádání sedadel, takže zpěváci mohli být ve stejné pozici jako na koncertě. Navíc měl sbormistr lepší přehled, na všechny bylo vidět a všichni viděli dobře na svého sbormistra. Přibývá samostatných koncertů sboru, naopak počet vystoupení s KSO se snižuje. Pravidelně tak zůstává už jen jedno až dvě vystoupení za rok.<sup>180</sup> Sbor s příchodem Jiřího Štrunce získává i novou stálou korepetitorku. Tou se stala jeho manželka Jarmila Štruncová, která již se svým manželem spolupracovala u Dívčího pěveckého sboru a na ZUŠ A. Dvořáka.

Roku 1996 byl uspořádán koncert k 35. výročí trvání KPS za doprovodu KSO, sám zakladatel sboru Jiří Herzl byl tomuto významnému dni přítomen a dokonce celý program složený z operních děl dirigoval. I tehdy dokázal, jak moc mu Karlovy Vary s oběma tělesy přirostly k srdci.<sup>181</sup> Díky Jiřímu Štruncovi byla navázána v tomto jubilejním roce i spolupráce se sborem Svatobor ze Sušice.<sup>182</sup> V následujících letech se pravidelně oba sbory navštěvovaly a vystupovaly na společných koncertech.

---

<sup>178</sup> V této době čítá sbor okolo 65 členů.

<sup>179</sup> Tato myšlenka byla praktikována například u Kühnova pěveckého sboru.

<sup>180</sup> Většinou se jedná o Velikonoční a Vánoční koncert.

<sup>181</sup> Srov. Karlovarské noviny ze dne 26. března 1996.

<sup>182</sup> Město, kde Jiří Štrunc začínal svoji sbormistrovskou kariéru.

Následovaly roky 1997 až 2001, kdy sbor vystupoval na tradičních místech Karlových Varů,<sup>183</sup> pravidelně zpíval i v nedalekém Ostrově nad Ohří a Božím Daru, spolupracoval stále se sborem z Mariánských Lázní a absolvoval zájezdy do zahraničí, především do nedalekého Německa. Jiří Štrunc byl soutěživým typem člověka, a tak čas od času vyvezl sbor na některou soutěžní přehlídku<sup>184</sup> a většinou se vraceli s nějakým oceněním. V prostorách sálu Lázní III zachovával operní a operetní večery, které byly vždy nesmírně oblíbené a hojně navštěvované. Ve dnech 21. - 22. června 1997 se sbor zúčastnil společné pěvecké přehlídky západočeských sborů v Mariánských lázních pod názvem Svátek písní.<sup>185</sup>

V roce 1998 vzbudil dle kritiky<sup>186</sup> velmi kladný ohlas operní koncert, kde vystoupil spolu s KSO i omlazený KPS, v té době 75 členný, pod taktovkou sbormistrova syna Jiřího Štrunce ml. Ve stejném roce ukázal sbor i umělecký přesah směrem k populární hudbě, zpěváci nastudovali Missu Jazz<sup>187</sup> od Jaromíra Hniličky.<sup>188</sup> O hudební doprovod se postaral orchestr Gustava Brom a provedení zaznělo v rámci jazzového festivalu dne 2. dubna 1998 v Grandhotelu Pupp. Brzy po tomto koncertu sbor absolvoval zájezd do Zwickau, kde vystoupil spolu s místním sborem Chorvereinigung Sachsenrig Zwickau pod vedením Reinholda Stiebarta. Každému ze sborů patřila jedna polovina z koncertu a o této mimořádné události informovaly tamější noviny.<sup>189</sup> Jiří Štrunc se přátelil s mnoha osobnostmi hudebního světa a tak nebylo náhodou, že se Zdeněk Lukáš, známý hudební český skladatel a člen skladatelské skupin Quattro,<sup>190</sup> rozhodl oslavit své životní jubileum<sup>191</sup> právě s KPS. Na tomto koncertu došlo i k dalšímu mimořádnému počínu, a to k propojení všech tří sborů, které Jiří Štrunc vedl. Za sezónu 1997/1998 uspořádal sbor 14 samostatných koncertů, šest koncertů s orchestrem,

---

<sup>183</sup> Lázeňské koncerty na Zítkově kolonádě, koncerty v kostele sv. Máří Magdalény, v Grandhotelu Pupp atd.

<sup>184</sup> Například Pražské dny sborového zpěvu ve dnech 20.-23. února 1997.

<sup>185</sup> Západní Čechy byly tvořeny dnešními územněsprávními krajskými celky Plzeňský a Karlovarský kraj.

<sup>186</sup> Srov. Karlovarské noviny 24. února 1998.

<sup>187</sup> Tato mše byla napsána již v 60. letech. Jednalo se o mimořádně odvážný počín, protože skladby tohoto duchovního typu nebyly podporovány a jejich provedení bylo velmi složité.

<sup>188</sup> Toto dílo je zcela jedinečné i v současnosti. Autor na každé nové provedení lehce upravuje noty, hledá neustále ideální finální podobu a na každém koncertě tedy zaznívá prakticky nová verze skladby.

<sup>189</sup> Srov. Zwickauer Zeitung ze dne 23. dubna 1998.

<sup>190</sup> Dalšími členy byly dnes již zesnulí Luboš Fišer a Otmar Mácha, a v současnosti stále aktivní Sylvie Bodorová.

<sup>191</sup> Oslava skladatelových sedmdesátin.

tří kolonádní koncerty a ještě dva další. Dohromady tedy 25 vystoupení. Sbor v roce 1998 obdržel čestnou plaketu od města Karlovy Vary.<sup>192</sup>

V následující sezóně v pátek 16. října 1998 se konal gratulační koncert k sedmdesátinám zakladatele KPS Josefa Hercla. Na tomto koncertě zazněly mimo jiné operní sbory z Rusalky a Prodané nevěsty. V této sezóně absolvuje sbor další mimořádné koncerty v německém Zwickau, kdy ve dnech 7. a 8. listopadu 1998 společně s místním sborem a orchestrem provádí velké dílo Carla Orffa Carmina burana. V sobotu 5. prosince se konečně i karlovarskému publiku poštěstí vyslechnout si toto dílo na domácí půdě. Provedení se opět ujímají oba spřátelené sbory, bohužel ale jen v doprovodu dvou klavírů<sup>193</sup> a skupiny bicích nástrojů, koncert řídí Jiří Štrunc.<sup>194</sup> Již tradičně v adventním čase zaznívá Česká mše vánoční od J. J. Ryby.<sup>195</sup>

V roce 1999 absolvoval sbor další zájezd do Francie, tentokrát se jednalo o oblast kolem Saint Marcellin. I zde byl přijat velmi vřele a koncerty byly na vysoké úrovni. Za celou sezónu 1998/1999 vystoupil sbor na 24 koncertech. Blížilo se i další jubileum, a již v roce 2000 se v různých programech tento fakt připomíná a zdůrazňuje. Nebylo tomu jinak ani při velikonočním koncertu v pátek 21. dubna, kdy sbor vystoupil spolu s Mariánskolázeňským sborem Fontána<sup>196</sup> a Západočeským symfonickým orchestrem ve společenském sále Casina.<sup>197</sup> Na tomto koncertě zaznělo Dvořákovo oratorium Stabat Mater. I nadále pokračovala hudební spolupráce se sborem z německého města Zwickau.

Rok 2001 byl významný z několika důvodů. Prvním a tím nejdůležitějším bylo 40. výročí od založení sboru, a proto dne 12. května uspořádal KPS slavnostní koncert v prostorách historické Ondřejské kaple. Vrcholem koncertu byly jeho dvě poslední skladby, Jesus Bleibet Meine Freude od J. S. Bacha a Gloria in D od A. Vivaldiho. Doprovodu se zhostil komorní orchestr složený z hráčů KSO. Dalším důvodem k oslavám bylo ocenění práce sbormistra Jiřího Štrunce, který za svůj přínos hudební

---

<sup>192</sup> Plaketa byla udělena za zásluhy o rozvoj hudebního života a Dvořákovské tradice v Karlových Varech.

<sup>193</sup> Klavírních partů se ujaly K. Friesel a V. Müllerová, bicí skupina byla pod vedením J. Hasselbauera.

<sup>194</sup> Srov. Karlovarské noviny ze dne 8. prosince 1998.

<sup>195</sup> Tento rok došlo k provedení v Karlových Varech, v Lokti či v Klášterci nad Ohří.

<sup>196</sup> Sbor Fontána byl založen roku 1968 a navazoval na sborovou tradici v Mariánských lázních, sbormistrem je dodnes Pavel Urban.

<sup>197</sup> Jedná se o kulturní zařízení v Mariánských lázních.

kultuře ve městě obdržel Cenu města Karlovy Vary. Bylo to ocenění jeho dlouholeté obětavé práce, která ho stála mnoho energie a sil, i když se zdálo, že elán Jiřího Štrunce je nevyčerpatelný. Třetí významnou událostí, i když neveselou, se stalo nezvratné rozhodnutí Jiřího Štrunce ukončit své působení u KPS. Důvodem bylo přílišné pracovní vytížení, které s přibývajícím věkem bylo čím dál tím obtížněji zvládnutelné. Úbytek sil sbormistra můžeme poznat i na počtu koncertů, které sbor za tuto sezónu absolvoval. Bylo jich pouze 13, tedy skoro polovina toho, co dříve. Jiří Štrunc avizoval již delší dobu svůj odchod, bylo mu přes sedmdesát let a stále se naplno věnoval učení na škole, měl tři sbory a vedl orchestr na ZUŠ. Sbor tato avíza nebral moc vážně a slepě doufal, že se jedná o výhled do dalekého budoucna. Vážnost situace si zpěváci uvědomili až v momentu, kdy zůstala židle sbormistra na zkoušce neobsazena. Začalo tak horečné hledání nového sbormistra, ovšem nebylo to vůbec snadné. Sbornistr takového tělesa potřebuje mít větší znalosti a dovednosti, než jen „řadový vedoucí“ oblastního malého sboru, který se věnuje písňovému repertoáru. Karlovy Vary navíc neměly žádné své místní dirigenty a sbormistry, kteří by se tohoto úkolu mohli zhostit.

Nakonec se přece jen podařilo najít osobnost hodnou postu sbormistra KPS v podobě zkušeného muzikanta, dirigenta, výborného klavíristy a především skvělého hudebního skladatele Miloše Boka. Ten se v devadesátých letech přestěhoval z Prahy do malé vesnice Močidlec u Žlutic a začal působit v Karlových Varech na místní ZŠ a ZUŠ. Když přišla nabídka vést pěvecký sbor, rád souhlasil a bral to jako výzvu ve svém životě. Podobně jako Jiří Štrunc přesunul zkušebnu sboru na místo svého pracoviště, tedy do budovy ZŠ a ZUŠ. S příchodem Boka přišla i obměna repertoáru. Zatímco za Jandy se pokračovalo v nastaveném trendu od Josefa Hercla, za Štrunce se sbor soustředil více na samostatná vystoupení, za Miloše Boka zpíval sbor autorská díla svého sbormistra. Kromě toho KPS stále plnil i původní závazky, jakými byla např. pravidelná spolupráce s KSO či se Západočeským symfonickým orchestrem. Sbor se navíc již za působení Štrunce osamostatnil a stal se příspěvkovou organizací, tento statut za Boka stále trval. Častější spolupráce začala s dalšími amatérskými tělesy, jako např. s amatérským symfonickým orchestrem složeným ze žáků ZŠ a ZUŠ, se kterým Miloš Bok podnikl mnoho společných koncertů v Karlových Varech i v jiných



městech.<sup>198</sup> První dílo, které zaznělo od KPS pod taktovkou Miloše Boka, byla jeho Missa solemnis, část Credo. Skladbu, která vznikla roku 1986, sbormistr pravidelně uváděl i v následujících letech.<sup>199</sup> Dílo Miloše Boka, které sbor uvedl ve světové premiéře, bylo oratorium Svatá Zdislava. Velkolepá skladba, určená pro velký symfonický orchestr, smíšený pěvecký sbor, dětský sbor, varhany a sóla, má tři velké části a toto byla premiéra části druhé.

Za působení nového sbormistra došlo i na novou spolupráci se zahraničím, tentokrát se jednalo o pěvecký sbor z Japonska. Společný koncert se uskutečnil 29. dubna 2002 v Grandhotelu Pupp. Kromě jiných skladeb<sup>200</sup> bylo vrcholem večera oratorium<sup>201</sup> Stabat Mater od Gioacchina Rossiniho. V listopadu se uskutečnil společný koncert KSO a KPS pod vedením Martina Lebela. Jelikož se jednalo o den, kterému v Čechách říkáme „dušičky“,<sup>202</sup> byla uváděna skladba Requiem od W. A. Mozarta. V prosinci téhož roku začala též nová tradice Vánočních koncertů ZŠ a ZUŠ v Grandhotelu Pupp, kde se uváděla Rybova Česká mše vánoční.<sup>203</sup> Tento první společný koncert ZŠ a ZUŠ a KPS se uskutečnil 20. prosince 2002. Za rok 2002 sbor uskutečnil 17 koncertů, s orchestrem i samostatně. Tímto můžeme poměrně jasně doložit fakt, s jakou vervou a odhodláním se pustil Miloš Bok do práce.

V roce 2003 vyjížděl sbor koncertovat i do Německa a společně s tuzemskými koncerty vystupoval celkem 24krát. Počet koncertů tak opět rostl. Dalším oblíbeným dílem od W. A. Mozarta se pro Miloše Boka se stala Korunovační mše C Dur, KV 317, ovšem na většině koncertů stále zaznívala sbormistrova autorská tvorba. Následující roky probíhaly prakticky identicky, co do počtu koncertů i míst, kde byly provozovány. Proto zmíním jen události, které se udály nad rámec běžného sborového provozu.

V roce 2004 bylo ve spolupráci se Západočeským symfonickým orchestrem a sborem Fontána provedeno Dvořákovo oratorium Stabat Mater. Koncert se konal 28. června v kostele Nanebevstoupení Páně v Karlových Varech Staré roli. Stejně dílo zaznělo i na podzim, 28. října v Grandhotelu Pupp, tentokrát s KSO a Strahovským chrámovým

---

<sup>198</sup> Praha, Most, Plzeň, Ústí nad Labem a další.

<sup>199</sup> Několikrát ji dokonce i nahrál, ale k nahrávání vždy přizval i další sbory.

<sup>200</sup> V první polovině koncertu zazněly skladby autorů O. Respighiho a T. Albinoniho.

<sup>201</sup> Správně by se mělo uvádět jako sekvence, která byla odsouhlasena roku 1727.

<sup>202</sup> Oficiální název dle římskokatolické církve je Památka všech věrných zemřelých.

<sup>203</sup> Tato tradice skončila v roce 2016, kdy ze školy odešel Miloš Bok.

sborem.<sup>204</sup> V roce 2005 zavítal sbor do katedrály sv. Víta, Václava a Vojtěcha, kde společně s regenschorim místního kůru Josefem Kšicou a pod vedením Miloše Boka provedl Dvořákovu Lužanskou mši D Dur.<sup>205</sup> Další, tentokrát však smutnou upomínkou tohoto roku, se stalo úmrtí zakladatele sboru Josefa Hercla. Jmenujme ale i příjemnou událost,<sup>206</sup> která byla v této době pro sbor již výjimečná. Jednalo se o vystoupení na Zítkově kolonádě, kde sbor uvedl směs lidových a umělých písní. Za rok 2005 provedl sbor celkem 19 vystoupení.

V dalších letech nalézáme v kronice zajímavost až v roce 2008, kdy sbor absolvoval zájezd do lotyšské Rigy. Bylo to v srpnu, takže na cestování ideální počasí. V Lotyšsku sbor vystoupil celkem na třech koncertech, program byl tvořen písněmi a tvorbou Miloše Boka. Recipročně potom dorazil lotyšský sbor i k nám. Bylo to v červnu 2010 a společný koncert se konal v kostele sv. Anny v Karlových Varech Sedleci. Byla provedena Bokova Missa solemnis. V roce 2010 uspořádal sbor ještě jeden výjezd do ciziny a to v listopadu do německého města Schwarzberg. Na první adventní neděli dne 28. listopadu vystoupil s místním sborem a v nádherném protestantském kostele spolu provedli v českém jazyce Rybovu Českou mši vánoční. Sbor ze Schwarzbergu poté opětoval návštěvu, přijel do Karlových Varů a stejné dílo zaznělo 21. prosince 2010 v Grandhotelu Pupp. Pokud zde zmiňuji Českou mši vánoční, stojí za poznámku, že za dob éry Miloše Boka rapidně vzrostl počet provedení této mše během adventu a Vánoc, ať již koncertně či při bohoslužbách. V roce 2008 to byly skoro tři desítky provedení, v roce 2009 o něco menší počet (23 provedení) a v roce 2010 to bylo opět přes dvacet provedení.<sup>207</sup>

Miloš Bok působil u KPS do roku 2011. Za tu dobu sbor odzpíval doslova desítky provedení Rybovy České mše vánoční, prakticky každý rok bylo uvedeno Mozartovo Requiem a Korunovační mše a během celé jeho sbormistrovské éry tvořily drtivou majoritu repertoáru vlastní skladby, počínaje Missou solemnis, oratoriem Sv. Zdislava, symfonickými koledami, snovými koledami, Missou brevis atd. Repertoár byl především duchovní a s tím souviselo i přesunutí většiny koncertů sboru z koncertních

---

<sup>204</sup> Dohromady absolvoval KPS za rok 2004 16 koncertů.

<sup>205</sup> Koncert se konal v neděli 12. června 2005.

<sup>206</sup> Koncert se konal dne 13. září 2005.

<sup>207</sup> Tato provedení byla po celých západních a severních Čechách, občas se zavítalo i do střeďočeského kraje a Prahy.

sálů do kostelů. Zcela jistě byl pro sbor přínosem nácvik současné hudby se samotným autorem, avšak jiný sborový repertoár se nikterak více nerozvíjel. Miloš Bok ukončil své trvalé působení u sboru po deseti letech z důvodu uměleckého vyčerpání, a jak sám pravil při rozhovoru do novin: „(...) *potřebě dodat sboru změnu a nový impuls (...)*“,<sup>208</sup> avšak i v současnosti sbor oslovuje pro občasnou spolupráci. Pro svůj odchod si Miloš Bok zvolil rok, kdy slavil KPS své padesáté výročí od založení. Významné jubileum bylo připomínáno na sérii koncertů, které se během roku k tomuto výročí konaly. Jedním z vrcholných byl koncert 27. května 2011 v Lázních III, kde sbor spolu s KSO provedl Mozartovu Korunovační mši. To samé dílo bylo provedeno o dva dny později při slavnostní bohoslužbě v kostele sv. Máří Magdalény. Dalším vrcholem byl koncert v kostele sv. Anny v Sedleci, kde bylo provedeno Mozartovo Requiem. S KPS účinkoval opět KSO, koncert se konal 5. června 2011.<sup>209</sup> Poslední věcí, kterou sbormistr udělal, bylo na konci června „rozdání“ notového materiálu na Missu brevis pastoralis od Jiřího Pavlici. Tímto Miloš Bok ukončil symbolicky své působení u KPS.

V roce 2011 tedy musel sbor najít za odcházejícího Miloše Boka nového sbormistra a došlo k opětovnému hledání v karlovarských vodách. Jedna členka sboru přišla s návrhem na svoji bývalou spolužačku z vysoké školy v Ústí nad Labem, ta studovala obor sbormistrovství, určitý čas již vedla sbor i v nedalekém Sokolově a zdála se tak být vhodnou kandidátkou. Její jméno bylo Andrea Plachá, která v září ke sboru nastoupila a začala s ním pracovat. Již pod jejím vedením zakončil sbor své oslavy. Nejednalo se však o celkový vrchol, jak by se nabízelo, ale o symbolické setkání v aule školy ZŠ a ZUŠ, které proběhlo 8. října 2011. Bylo zazpíváno několik písní, proběhla módní přehlídka oblečení, ve kterém za dobu své existence členové vystupovali, a byly přečteny zdravice od hostů, kteří se nemohli zúčastnit (například M. Bok). Mezi přítomnými hosty byla dokonce i delegace Lotyšského pěveckého sboru. Po těchto posledních oslavách čekala sbor spousta práce a přípravy na další koncerty. Jedním z nich bylo spoluúčinkování na adventním koncertě v KV aréně<sup>210</sup>

---

<sup>208</sup> Srov. MF Dnes 22. ledna 2011.

<sup>209</sup> Den předtím, tedy 4. června, vystoupil sbor společně se sborem ze Schwarzbergu v Drážďanech a provedl zde Bokovu Missu solemnis.

<sup>210</sup> Multifunkční sportovní hala v Karlových Varech.

dne 18. prosince 2011.<sup>211</sup> V prosinci přichází opět série vystoupení s „Rybovkou“, některé z nich provádí sbor s Milošem Bokem.

Rok 2012 začal celkem poklidně, ovšem nikdo ze sboru netušil, že bude končit zcela opačně. Sbormistryně začala nacvičovat písňový repertoár, který jí byl velmi blízký. U některých písní šlo spíše o opakování a připomenutí si starého repertoáru. Zkoušely se však i opravdu nové písně, které byly z velké části v anglickém jazyce. Tento repertoár byl uveden na několika koncertech, například na setkání pěveckých sborů na hradě Locket. Blížily se prázdniny a ve sboru se objevovalo napětí mezi sbormistryní a výborem, které začalo velmi nenápadně. Byl vyzván výbor, aby předložil výsledky hospodaření, protože na několika předchozích valných hromadách nic nezaznělo. V červenci ještě spokojeně odjel sbor na svůj další zájezd do Černé Hory, kde byly naplánovány dva koncerty. V září však upozornila sbormistryně na postupné přezkušování členů sboru<sup>212</sup> a vyslovila i myšlenku, že se pravděpodobně s některými členy rozloučí. Mezi prvními vyloučenými byly dvě členky, které v červnu právě upozornily na nestandardní a neprůhledné hospodaření sboru.

V dlouhodobém plánu roku 2012 bylo nastudování skladby Magnificat od J. S. Bacha na společný koncert s KSO a již zmíněná Pavlicova Missa brevis na koncert se Západočeským symfonickým orchestrem. Sbormistryně se ujala úkolu přípravy repertoáru, avšak jiným způsobem, než sbor čekal a než bývalo zvykem. Plachá domluvila sboru ještě samostatný koncert v rámci festivalu „Plzeňské notování“<sup>213</sup> a pro ten bylo třeba nastudovat nejrůznější písně. Na ty se soustředila a Bachovo dílo stále odkládala. Je pravdou, že shodu nešťastných událostí možná odstartovalo i pozdní dodání notového materiálu od KSO, ale stále ještě zbývalo dost času na nácvik. Koncert se blížil a sbormistryně se rozhodla, že na nacvičení budou sboru stačit pouze tři zkoušky před samotným uvedením Magnificatu. I nadále pokračovala na zkouškách v nácviku písní, které byly pro sbor také nové, a přípravě tohoto koncertu věnovala veškeré své úsilí. Magnificat byl ovšem součástí koncertu s KSO, jednalo se tedy

---

<sup>211</sup> Sbor zde zazpíval Panis Angelicus C. Francka, Hallelujah z Mesiáše od G. F. Händela a dále vánoční písně Adeste Fideles, Stille Nacht a Narodil se Kristus Pán.

<sup>212</sup> Jako důvod bylo uvedeno ověřování správného hlasového zařazení jednotlivých členů.

<sup>213</sup> Tento festival se konal ve dnech 19. a 20. října 2012. Ale i na tomto sbormistryní preferovaném koncertu KPS nezazářil, protože nestačili nacvičit společné písně, které měly jako vrchol zaznít z úst všech sboristu festivalu. Sboristé z KPS jen otevírali svá ústa a zpěv markýrovali.

o historicky nejvýznamnější těleso, se kterým sbor spolupracoval a o kterém můžeme s určitou nadsázkou říci, že bylo „otcem“ sboru. Nastal den, kdy na zkoušku sboru dorazil šéfdirigent KSO Martin Lebel a se zděšením zjistil, že sbor nemá skladbu Magnificat vůbec nacvičenou a nebyla ani reálná šance, aby se „s praktikami nové sbormistryně“ skladba stačila řádně nastudovat. Lebel se tedy nakonec sám této práce ujal a s vypětím všech svých sil a dovedností se mu podařilo skladbu dovést do „provozuschopného stádia“.<sup>214</sup> Reakce sbormistryně na vzniklou situaci byla pro sbor zcela šokující. Oznámila, že se s repertoárem tohoto typu<sup>215</sup> musí rozloučit a do budoucna se budou zpívat již jen písně.

Pokračovalo se tedy v novém repertoáru, který obsahoval z velké části písně v anglickém jazyce. V této době byl věkový průměr sboru již poměrně vysoký a pro starší ročníky bylo velmi složité učení nového jazyka, kterým nikdy nehovořily a ani se nikdy nesetkaly se sborovou literaturou v angličtině. Vše ještě ztížil další požadavek sbormistryně, kterým bylo zpívání z paměti. Část členů se s tímto úkolem nedokázala adekvátně vypořádat. Navíc v rámci přezkušování sboristů opravdu došlo k ukončení spolupráce s těmi, kteří neobstáli. Deset let pod vedením Miloše Boka se sice zpěváci naučili mnoho nové soudobé hudby, avšak sbor postrádal hlasovou přípravu. To, co Josef Hercl i Jiří Štrunc považovali za nutnost, Miloš Bok bohužel opomněl. Dalším faktorem Bokovy hudby byla její pompéznost a sbor se tak postupem času ustálil na dynamikách od mezzoforte až po fortissimo. Tento způsob práce se samozřejmě s přibývajícím roky podepsal na pěveckých hlasech členů sboru a projev mnohých byl značně nekultivovaný. Andrea Plachá s tím chtěla něco udělat, ale jak se později ukázalo, zvolila metodu, která v dané situaci nebyla ideální. Individuální přezkušování se po čase opakovalo, a když mělo být již po třetí, vyvolalo to u velké části sboru podezření, že se jedná pouze o tendenční záležitost a záminku pro vyloučení neloajálních členů sboru. Někteří tak přestali sami od sebe docházet na zkoušky. Navíc tímto přezkušováním docílila dalšího „zeštíhlení“ sboru z původních 45 členů na 20 členný sbor. Reálně tak hrozil zánik původní myšlenky a původního

---

<sup>214</sup> Na koncertě dne 19. prosince 2012 ale nakonec byly vynechány z Magnificatu dvě části (č.7 a č.12), aby nedošlo k možným problémům během živého provedení a k případné ostudě chybného KPS, která by v důsledku počernila i dirigenta Lebela.

<sup>215</sup> Jedinou výjimku měla tvořit Rybova Česká mše vánoční.

poslání sboru. Postupně se ze sboru stával „tuctový“ sbor, kterých bylo v Karlových Varech a okolí poměrně hodně.

Při realizaci Rybovy mše na Božím Daru<sup>216</sup> se navíc ukázala další nemilá skutečnost. Andrea Plachá byla vystudovaná zpěvačka<sup>217</sup> a sbormistryně. Její sbormistrovské dovednosti však neodpovídaly potřebám sboru, který se věnoval v minulosti výhradně velkým oratorním či kantátovým dílům. Nebyla bohužel schopna tyto velké skladby nacvičit a neuměla si s nimi poradit po hudební ani dirigentské stránce. Mezi sbormistryní a členy sboru rostlo čím dál tím větší napětí. Velká část členů sboru se setkává na tajné schůzce dne 13. ledna 2013 a rozhoduje o ukončení spolupráce s Andreou Plachou. Začátek roku 2013 se tak nese ve znamení první (a snad i poslední) revoluce po 52 letech od založení sboru. Je možné, že se Plachá o tomto dění dozvěděla, protože již na následující zkoušce 17. ledna 2013 sama předstoupila před sbor a oznámila svůj odchod. Spolu s ní skončilo i dalších pět členů<sup>218</sup>, kteří odešli do jejího nově založeného pěveckého uskupení. Počet sboristů však paradoxně po jejím odchodu vzrostl, protože se vrátila drtivá většina členů, která ukončila dřív své působení ve sboru na základě nesouhlasu s kroky sbormistryně a vrátili se i někteří „vyhození“ sboristé.

Po necelém roce a půl se tedy opakovalo hledání nového sbormistra. Někteří členové přišli s nápadem oslovit karlovarského rodáka, vystudovaného dirigenta a v té době dirigenta plzeňského divadla J. K. Tyla souboru operety a muzikálu, Jana Rezka.<sup>219</sup> Po Novém roce 2013 jsem nastoupil ke sboru a pustil se do práce. Čekalo mne hned několik úkolů. Domluvit čas a místo zkoušek,<sup>220</sup> seznámit se s koncerty, které byly již domluveny a nacvičit na ně příslušný repertoár.<sup>221</sup> V neposlední řadě bylo nutné i uklidnit členy sboru a zmírnit jejich pocit nejistoty ohledně budoucnosti KPS.

---

<sup>216</sup> Nejvýše položená obec ve střední Evropě, ležící v Krušných Horách, v okrese Karlovy Vary, na hranicích s Německem.

<sup>217</sup> To se v pozitivním zobrazilo ve snaze pracovat se sborem po hlasové stránce.

<sup>218</sup> Jednalo se o skoro všechny členy tehdejšího výboru sboru.

<sup>219</sup> Tuto část diplomové práce budu psát v „ich formě“, jelikož se jedná o mou osobu.

<sup>220</sup> KPS skončila nájemní smlouva v ZŠ a ZUŠ. K neprodloužení smlouvy došlo nešťastnou shodou okolností, protože skončil původní výbor sboru (jeho členové v té době odešli), a tak neměl smlouvu kdo prodloužit.

<sup>221</sup> Sbor čekalo zopakování Mozartových skladeb Requiem a Korunovační mše, Lužanské mše D Dur od A. Dvořáka, dále nastudování skladby Gloria in D od A. Vivaldiho a na konec roku se již tradičně chystalo mnoho koncertů s Rybovou Českou mší vánoční.

Na první zkoušce v roce 2013 bylo zvoleno nové vedení KPS. To bylo nutné, aby mohl sbor začít opět řádně fungovat. První věc, kterou výbor zařídil, byla zkušebna sboru. Po jednání s ředitelem ZŠ a ZUŠ se sbor vrátil do prostor školy. Dále bylo nutné zajistit potřebnou administrativu: přebrání pokladny sboru, notového materiálu a majetku.<sup>222</sup> Díky rychlému vyřízení potřebných administrativních záležitostí jsme se mohli záhy pustit do práce. Sbor velmi uvítal mé ujištění, že bych rád navázal na práci svých mužských předchůdců, tedy že budu pokračovat ve velkých formách a žánrech doplněných o písně a písňové sborové cykly. Díky svým profesionálním osobním kontaktům jsem měl možnost přivést kvalitní spolupracující sólisty, podobně jak tomu činili mí předchůdci. Sbor se během roku 2013 podařilo sjednotit a počet členů přesahoval čtyřicet. Dokončil jsem převzatou koncertní sezónu 2012/2013 a mohl začít plánovat sezónu následující.

Jelikož se v roce 2014 připomínalo 110 let od úmrtí A. Dvořáka, padla volba na jeho kantátu *Te Deum*. Kromě toho čekala sbor další koncertní činnost samostatná,<sup>223</sup> koncerty s KSO a také s ZSO.<sup>224</sup> Na závěr roku nás čekala opět série „Rybovek“. Kromě nácvičku repertoáru mne čekal mnohem obtížnější úkol, který je i v současnosti velmi aktuální. Bylo třeba začít se sborem opětovně hlasově pracovat. Jako možnou metodu k růstu jsem se rozhodl při rozezpívání používat nová hlasová cvičení a dále jsem přizval odborníky na hlasovou výchovu. Zmínil bych příkladem aspoň dvě významná jména: Vladimír Petržilek a Alena Tichá. Oba navštívili KSO a sbor s nimi absolvoval pěvecký „workshop“. Tato spolupráce byla zcela jistě velmi přínosná a sami členové si ji velmi pochvalovali. V roce 2014 nastala ještě jedna podstatná změna. Sbor se musel, na základě nové vyhlášky v zákoně, přetransformovat v zapsaný spolek a došlo i na odsouhlasení nových stanov sboru.

I za mého působení se stále řeší problém s nedostatkem pěveckých hlasů, především těch mužských. Sbor sice vydal náborové letáčky, avšak bez valného úspěchu. V roce 2015 přišel hornista KSO Aleš Janoušek s nápadem uspořádat nábor členů

---

<sup>222</sup> Sbor vlastnil své koncertní praktikáble, koncertní smokingy, šaty a další věci spojené se sborem.

<sup>223</sup> Na samostatných koncertech se zpívala již tradičně písňová literatura, bylo nastudováno i Pergolesiho *Stabat Mater*, které zaznělo mimo jiné i na královském hradě Křivoklát. Zde vystupoval KPS vůbec poprvé.

<sup>224</sup> Západočeský symfonický orchestr v Mariánských Lázních uvedl Bachovo Velikonoční oratorium, kde zpíval KSO společně se sborem Fontána.

prostřednictvím koncertu, kde by se zpívala Česká mše vánoční. Akci kromě KPS zaštitil i KSO, vyšly letáky v programech KSO, v Radničních listech<sup>225</sup> a v karlovarských novinách. Dá se říci, že tato akce byla úspěšná, protože přišlo asi šestnáct nových zpěváků, z nichž jich dvanáct ve sboru zůstalo, což je na poměry Karlových Varů velmi pěkné číslo.

V roce 2015 jsem nacvičil se sborem mši, kterou KPS uvedl před více než dvaceti lety, tedy v živé paměti zpěváků již skladba dávno nebyla. Jednalo se o Requiem od Gabriela Faurého a k nastudování došlo na výslovné přání šéfdirigenta KSO M. Lebela. V tomto roce začal řešit sbor problém se zkušebnou, protože z akusticky příznivé auly byl odsunut do nové sborové třídy, kterou však byla pouze předělaná učebna. Jednalo se o velmi stísněné prostory pro velký sbor, navíc akusticky zcela nevyhovující. Došlo tedy opět ke změně místa zkoušení, kdy se sbor tradičně „nastěhoval“ za svým sbormistrem,<sup>226</sup> v tomto případě se jednalo o prostor hudební zkušebny Prvního českého gymnázia v Karlových Varech. Tento prostor byl projektován jako hudebna, takže zde byly opět adekvátní podmínky pro své zkoušení. Jelikož přibývalo koncertních vystoupení v prostorech, kde se nenalézal žádný klavír, pořídil sbor vlastní elektrickou clavinu,<sup>227</sup> aby mohl tento hendikep eliminovat a nebyl odkázán pouze na zpěv a capella.<sup>228</sup> V následujících letech byly přizvány k nové spolupráci další pěvecké sbory z tuzemska: kraslický sbor Vivat musica, loketský Kubitus, ostrovský Orbis Pictus, rakovnický Magistrae Raconenses, Lašský smíšený pěvecký sbor z Bašky. Spolupráce s některými sbory z dřívější doby pokračovala nebo se i po delší době znovu obnovila, byly to např. tyto: sbor Fontána z Mariánských Lázní nebo třeba Svatojakubský sbor.

Repertoár sboru se rozšířil o některé další písně a skladby: Truvérská mše od Petra Ebena, píseň Could we start again, please z rockové opery Jesus Christ Superstar od Andrewa Lloyd Webera, Ave Verum od Camilla Saint-Saëns, Locus Iste od Antona Brucknera a další.<sup>229</sup> Sbor se pravidelně zúčastňuje zahájení lázeňské sezóny

---

<sup>225</sup> Měsíčník vydávaný zdarma pro obyvatele Karlových Varů, obsahující veškeré informace o všech akcích na území města.

<sup>226</sup> Výjimkou bylo pouze nestěhování se v době působení A. Plaché.

<sup>227</sup> Tento nástroj mohl být pořízen díky dobrému hospodaření nového výboru.

<sup>228</sup> Na určitých akcích si pořadatelé přáli takové skladby, kde byl hudební doprovod nutností.

<sup>229</sup> Více v kapitole 4.5. *Repertoáru Karlovarského pěveckého sboru.*



v Karlových Varech, jakožto jedné z nejdůležitějších akcí města. Když jsem byl poprvé osloven, abych nacvičil a provedl „nějakou slavnostní mši“, která měla zaznít při slavnostní bohoslužbě celebrowané papežským nunciem, vybral jsem Missu solemnis C Dur od W. A. Mozarta. Nevědomky jsem tak navázal na dřívější dlouholetou tradici, kdy k této příležitosti byla prováděna právě tato slavnostní mše. Myslím, že mohu říci, že se podařilo se sborem obnovit to, co bylo dříve nedílnou součástí každé slavnostní bohoslužby.

Zatím poslední významnější akcí KPS bylo výročí 55 let od založení sboru. K této příležitosti byla přizvána současná spolupracující tělesa a sólisté. Pozvání tak přijaly sbory Vivat Musica Kraslice, Fontána Mariánské lázně a Svatojakubský sbor z Prahy, orchestr KSO, který doprovodil část první (výběr Vivaldiho Gloria in D) a celou druhou polovinu koncertu.<sup>230</sup> Pro slavnostní koncert se sboru podařilo zajistit krásný sál v Grandhotelu Pupp, místa byla téměř vyprodaná a události se zúčastnili i hlavní představitelé města a další významní hosté. Tento koncert se velmi vydařil a dokázal, že sbor má stále svoji sílu a odhodlání nadále pokračovat v činnosti. V současnosti se sice daří udržet některé dlouholeté tradice,<sup>231</sup> avšak nedostatek kvalitních zpěváků je rok od roku čím dál tím více znatelnější.

### **4.3. Sbormistři Karlovarského pěveckého sboru**

#### **Josef Hercl (sbormistr 1961-1991)**

Josef Hercl, dirigent a sbormistr, který stál za obnovením sborové tradice v Karlových Varech. Narodil se 7. října 1928 v Praze, kde absolvoval gymnázium v Londýnské. Již od dětství měl k hudbě blízko, a tak během studií zpíval v Kühnově dětském pěveckém sboru. Následně jako třináctiletý sestavil již svůj vlastní sbor ze studentů gymnázia.<sup>232</sup> Byl duchovně založen, což ho dovedlo i k dalšímu působišti v kostele u sv. Ignáce na Karlově náměstí. Zde často řídil sbor pod dohledem prof. Hlucháně a poznával duchovní hudební literaturu. Po maturitě na gymnáziu se rozhodl dále rozvíjet své hudební vzdělání, a proto si jako další školu vybral Pražskou konzervatoř. Složil úspěšně zkoušky a byl přijat. Nejdříve studoval varhany u Jana Bedřicha

---

<sup>230</sup> V druhé polovině koncertu zazněly známé operní sbory Dvořáka, Smetany a Verdiho, a na závěr slavnostní Dvořákovy Te Deum.

<sup>231</sup> Jednou z nich je uvedení Mozartova Requiem po dlouhých pěti letech.

<sup>232</sup> Zpíval s nimi v kapli gymnázia.

Krajse,<sup>233</sup> později se začal věnovat i dirigování ve třídách Bohumila Špidry a Metoda Doležila. Konzervatoř úspěšně absolvoval roku 1954 a následně se přihlásil k dalším studiím na Akademii múzických umění v Praze. I tyto přijímací zkoušky úspěšně složil a stal se tak žákem dirigentů Dr. Václava Smetáčka, Aloise Klímy a Roberta Brocka. U Jana Kühna studoval na téže škole sbormistrovství.

Jeho první dirigentské zkušenosti a praxe nastaly již během vysokoškolských studií. Získával je u lázeňského orchestru v Trenčianských Teplicích. Od roku 1950 vedl jako sbormistr Sdružení pro duchovní hudbu v Praze. V pozdějších letech se toto uskupení přejmenovalo na Pěvecký sbor chrámu sv. Jakuba. Tehdejší režim však kladl sboru určité překážky, protože spojení s vírou a duchovnem mu bylo velmi „proti srsti“. Josef Hercl tak vymyslel nový název, pod kterým začal na veřejných koncertech vystupovat. Tento název zněl Cantores Pragenses.<sup>234</sup>

V roce 1959 absolvoval AMU koncertem, kde dirigoval Symfonický orchestr hl. města Prahy FOK.<sup>235</sup> V témže roce se zúčastnil konkurzního řízení na místo druhého dirigenta Karlovarského symfonického orchestru. V této době byl v šéfdirigentské funkci Vladimír Matěj. Při konkurzním řízení byl na Josefa Hercla vznesen dotaz, zdali je ochoten obnovit sborovou tradici v Karlových Varech. Jeho odpověď byla kladná. Pravděpodobně i díky tomuto faktu byl u konkurzu úspěšný a od roku 1960 plně zastával funkci druhého dirigenta.<sup>236</sup> Od první chvíle se v Karlových Varech seznamoval s místním uměleckým prostředím a již ke konci roku 1960 začal projednávat základní požadavky pro chod sboru s organizátory hudebního života ve městě.<sup>237</sup> Zjistil, že sborové umění zde bylo určitou dobu v krizi a jako možné řešení viděl obnovení činnosti karlovarského Hlaholu.<sup>238</sup> Pomocí poutačů, letáků a článků v novinách, kterými se milovníci zpěvu vyzívali ke vstupu do sboru, začal nábor

---

<sup>233</sup> Profesor J. B. Krajs navrhl například dispozici varhan v Bazilice Nanebevzetí Panny Marie v premonstrátském klášteře.

<sup>234</sup> Od roku 1992 je tento název registrován na Tomáše Čechala, který určitý čas sbor vedl.

<sup>235</sup> Jeho profesor Dr. Václav Smetáček zde byl od roku 1942 na postu šéfdirigenta a působil zde prakticky až do své smrti.

<sup>236</sup> V této době byly obnoveny cykly abonentních koncertů, nadále se konaly koncerty pro lázeňské pacienty a koncerty pro školní mládež. Většinu kolonádních a populárních koncertů určených lázeňským pacientům řídil Josef Hercl.

<sup>237</sup> Těmi byly Kulturní a společenské středisko a KSO.

<sup>238</sup> Sbor Hlahol existoval v Karlových Varech od roku 1947 do roku 1959, ovšem po odchodu dirigenta Jaroslava Gotharda nebyl nikdo, kdo by sbor mohl vést, a ten se tak postupně rozpadl.

zpěváků<sup>239</sup> a dne 23. ledna 1961, mohl uvést do budovy Lázní III<sup>240</sup> nový sbor na první zkoušku.

Díky tomuto měl většinou možnost řídit koncerty, na kterých ve spolupráci s orchestrem vystupoval KPS nebo sólisté. Byly to například tzv. operní večery a symfonické koncerty Dvořákova karlovarského podzimu. Obnovená činnost samotného pěveckého sboru byla i pro karlovarský orchestr velkým přínosem. Možnost častějšího provádění skladeb vokálně - instrumentálních se promítla do dramaturgie orchestru. Velká podpora a obliba se našla i u posluchačů. Při jednom z operních koncertů, věnovaným slavným mileneckým dvojicím z hudební literatury, si Herclova dirigentského umění povšimla i kritika: „*Josef Hercl věnoval novince všemnu péči a také zbývající provedl s dobře disponovaným orchestrem na pěkné úrovni.*“<sup>241</sup>

Koncem 70. let zařadil mezi své aktivity u karlovarského orchestru také zahraniční zájezdy.<sup>242</sup> Josef Hercl měl v oblibě uvádění nových a méně známých skladeb současných skladatelů. V roce 1978 např. poprvé uvedl předehru Jiřího Pauera Canto festivo, podle kritiky při koncertě skladba navodila slavnostní náladu. „*Dirigent Josef Hercl dal skladbě potřebnou gradaci a orchestr, citlivě reagující na gesta dirigenta, zněl znamenitě.*“<sup>243</sup> Několikrát od roku 1982 měl Josef Hercl s KSO také možnost účinkovat na festivalu v německém Alsfeldu za spoluúčasti sólových interpretů. Pravidelná se stala účast na galakoncertech ve Frankfurtu nad Mohanem, kde byly tyto koncerty považovány za vyvrcholení celoroční práce místních amatérských sborů.<sup>244</sup> V sezóně 1985/1986 se Josefu Herclovi naskytla příležitost dirigovat slavnostní koncert k jubileu orchestru, který vstoupil do 150. koncertní sezóny. V první polovině zazněla předehra ke Smetanově Libuši a Koncert pro housle a orchestr Antonína Dvořáka, sólového partu se ujal Ivan Ženatý. V druhé polovině si posluchači vyslechli kantátu Lidice Bohuslava Martinů a Sinfoniettu Leoše Janáčka. Tento koncert byl pod drobnohledem kritiky, která jej popsala následovně: „*Hercl nezapřel v programu lásku*

---

<sup>239</sup> Podrobněji v kapitole 4.1. *Založení a první roky sboru*

<sup>240</sup> Lázně III: budova byla postavena roku 1867 (arch. G. Hain, E. Labitzky); od doby svého vzniku je střediskem léčebných procedur, ale i hudebním. Lázně mají svou koncertní síň Antonína Dvořáka a od roku 1961 se zde nachází i hudební zázemí KSO.

<sup>241</sup> Cit. podle: PACHOVSKÝ Zdeněk PhDr.: Jarní hudební kronika, in: Lázeňský časopis 1962/4, s. 12

<sup>242</sup> V roce 1979 koncertoval orchestr pod Herclovou taktovkou ve východním Německu.

<sup>243</sup> Cit. podle: PACHOVSKÝ Zdeněk PhDr.: Obecenstvo bylo spokojeno, in: Pravda 59, 1978/56

<sup>244</sup> Řízení těchto koncertů si střídavě dělili Josef Hercl a Winfried Ziegler.

*k českým mistrům a zaujetím, opřeny o znalost věci, inspiroval i orchestr. Dlouhý potlesk vyjadřoval spokojenost publika a byl uznáním jak za povznášející okamžiky, tak za všední a mravenčí uměleckou práci.* <sup>245</sup>

Za práci s orchestrem se mu dostávalo častého uznání, ale nutno říci, že jeho práce se sborem byla oceňována snad ještě více. Po jednom z prvních koncertů KPS, který byl kladně přijat publikem i kritikou, bylo v jedné kritice napsáno: „*Sympaticky působilo vystoupení sboru. Za půl roku od jarního koncertu vzrostl na sto členů, objevují se nové mladé hlasy, hudební projev vyzrává po intonační, dynamické a výrazové stránce a je podněcován nadšením a radostí za zpěvu. Vzdejme všichni čest Josefu Herclovi za jeho obětavou, pedagogicky citlivou práci s amatérským tělesem, s nímž podstupuje ještě nejdělné zkoušky.*“ <sup>246</sup>

V dnešní době je též velmi často hrána skladba klasicistního mistra J. J. Ryby Česká mše vánoční. A právě úprava Josefa Hercla je velmi často užívaná, protože je instrumentována pro velký symfonický orchestr. Tato úprava však vznikla až v 70. letech. Nemohla tak být využita samotným Josefem Herclm vzhledem k přicházejícímu významnému výročí 200 let od narození J. J. Ryby, které se připomínalo v roce 1965. Josef Hercl ji nastudoval se sborem a ve spolupráci s KSO byla uvedena v předvánočním období. Úspěch tohoto prvního karlovarského provedení započal každoroční předvánoční tradici koncertů. O velmi kladném přijetí premiéry svědčí i pochvalná kritika, která vyzdvihovala především přirozenou muzikálnost všech účinkujících a zaujatou pokoru před tvůrčím Rybovým odkazem.

Rok 1968 naštěstí neznamenal omezení samostatné činnosti sboru i přes aktuální politickou situaci. Nadále fungovala i spolupráce s orchestrem. Novým elementem v práci Josefa Hercla však bylo přizvání ke spolupráci Dívčího pěveckého sboru pedagogické školy, pod vedením Jiřího Štrunce. Neustálá aktivita a práce s KPS vedla v témže roce k udělení druhé ceny v soutěži o Cenu lázeňského města Karlovy Vary. <sup>247</sup>

---

<sup>245</sup> Cit. podle: PACHOVSKÝ Zdeněk PhDr.: Trojí loučení s jubilejní sezónou, in: Lázeňský časopis, 1986/2, s. 14

<sup>246</sup> Cit. podle: PACHOVSKÝ Zdeněk PhDr.: bližší určení článku se v kronice nedochovalo.

<sup>247</sup> Cenu udílela rada Městského národního výboru v Karlových Varech.

V roce 1973 přišla další aktivita. Kromě tradičních koncertů, na kterých účinkoval Josef Hercl s KPS,<sup>248</sup> vymyslel a začal uplatňovat výchovné koncerty pro školní mládež.<sup>249</sup> V témže roce navázal i další spolupráci, tentokrát se sborem z Mariánských lázní.<sup>250</sup> Prvním společným nastudováním bylo oratorium Stvoření Josepha Haydna. Oba sbory kolektivně provedly skladbu v dubnu 1973 nejdříve v Karlových Varech, vzápětí i v Mariánských Lázních. Josefu Herclovi se tak podařilo další dílo, vznikla nová tradice v podobě spolupráce mezi oběma lázeňskými městy. To dokládá hned následující počín, kdy stejným způsobem byla provedena i kantáta Píseň o lesích Dmitrije Šostakoviče. Ke smíšeným sborům se navíc ještě připojil Dívčí sbor pedagogické školy. Při premiéře kantáty v Karlových Varech tak účinkovalo úctyhodných 260 zpěváků. „(...) síla a patos oratoria jako díla posilujícího budovatelské snažení současné společnosti vyzněla, jak si zaslouhuje.“<sup>251</sup>, napsal Zdeněk Pachovský ve své kritice.

Kromě orchestru se Josef Hercl snažil o nové kontakty v cizině i se sborem. Ve dnech 12. - 22. srpna roku 1975 vycestovali do hlavního města Lotyšska Rigy. Zkontaktoval se zde s místním amatérským pěveckým sborem Daile.<sup>252</sup> Společně sbory zpívaly i na několika koncertech v Československu<sup>253</sup>, kdy byl na oplátku přizván řížský sbor do Karlových Varů.

Josef Hercl v plné pracovní vytíženosti oslavil 50. narozeniny - pochopitelně toto jubileum nezůstalo bez povšimnutí. Následně v roce 1981 slavil i KPS 20 let od svého založení. K výročí nachystal Josef Hercl se sborem na 20. června slavnostní koncert<sup>254</sup>, který provedl ve spolupráci s KSO. Vrcholem sezóny se potom stal koncert, na kterém spolu s pražským sborem Cantores Pragenses a za doprovodu KSO zaznělo Mozartovo Requiem na Dvořákově karlovarském podzimu. „(...) na provedení velkolepého

---

<sup>248</sup> Mezi tradiční koncerty patřily: patientské, kolonádní operní koncerty a koncerty k významným státním svátkům a událostem.

<sup>249</sup> Sbor, buď ve spolupráci s orchestrem, nebo sám, žákům základních i středních škol zprostředkovával základní skladby hudební literatury.

<sup>250</sup> Celý oficiální název sboru byl Smíšeným sbor Kulturního a společenského střediska Mariánské Lázně.

<sup>251</sup> Cit. podle: PACHOVSKÝ Zdeněk: Koncertní sezóna KSO, in: Lázeňský časopis, 1973/9, s. 12

<sup>252</sup> Sbor se zde představil na několika zajímavých koncertech, např. zpíval pro řížskou televizi a při zpáteční cestě v Dómu soborském s varhaním doprovodem před 2500 posluchači.

<sup>253</sup> Ve stejném roce se slavilo 30. výročí osvobození Československa.

<sup>254</sup> V první polovině večera byly smíšené sbory Antonína Dvořáka a díla soudobých skladatelů Jiřího Matyase, Oldřicha Semeráka a Jana Slimáčka. V druhé části sbor společně s KSO uvedl kantátu Kytice Bohuslava Martinů.

*Mozartova Requiem se vedle sólového, ne plně vyrovnaného kvarteta, podílely dva amatérské sbory, karlovarský a Cantores Pragenses. Dirigent večera Josef Hercl je svou dlouholetou a zasvěcenou sbormistrovskou prací pozvedl na ojedinělou profesionální úroveň. Především díky jim patřilo Requiem k vrcholům podzimu.*<sup>255</sup> chválila kritika.

V roce 1985 si Josef Hercl připomněl 25 let svého působení v Karlových Varech<sup>256</sup> a s KPS na koncertě hudebně oslavil i 25. výročí sboru. Poté následovaly další úspěšné roky spolupráce a zájezdů. Dalším „rokem oslav“ byl rok 1988. Kromě Dvořákova karlovarského podzimu,<sup>257</sup> v jehož rámci uspořádal oslavný koncert KSO spolu s KPS a s Cantores Pragenses, to byl i slavnostní rok šedesátin uznávaného dirigenta. Pod oslavencovou taktovkou uvedla tři zmíněná tělesa společně pro posluchače z Karlových Varů neznámé Magnificat Šimona Brixioho a zopakovaly kantátu Amarus Leoše Janáčka.<sup>258</sup> Kritika tehdy napsala: „(...) spojení sborů se ukázalo jako zvukově šťastné a Josef Hercl byl ve svém nejvlastnějším živlu (...) Ohlas koncertu byl projevem uznání Josefu Herclovi, který se takřka tři desetiletí výrazně podílel na formování karlovarského hudebního života.“<sup>259</sup>

Roku 1990 přijel na pozvání Rostocký amatérský sbor. Oba sbory si na společném koncertě, který se konal v březnu, zazpívaly Kytici Bohuslava Martinů. Byla to pro Josefa Hercla poslední akce tohoto typu. Chystal se totiž již ukončit své stálé působení v Karlových Varech. Podnikl ještě se sborem svůj poslední zájezd do severních Čech. Těleso koncertovalo v Oseku a Mostě. Na tento výjezd si Josef Hercl sebou přibral pomocníka Josefa Jandu,<sup>260</sup> který řídil některé části koncertu. Po roce 1990 tak zůstal Josef Hercl nastálo už jen u Svatojakubského sboru.

Svatojakubský sbor, Karlovarský pěvecký sbor a Karlovarský symfonický orchestr, tyto tři aktivity se staly v životě Josefa Hercla na třicet let oblastmi nesmírného úsilí,

---

<sup>255</sup> Cit. podle: PACHOVSKÝ Zdeněk: Po třiadvacáté, in: Lázeňský časopis, 1981/11, s. 7

<sup>256</sup> K této příležitosti vyšlo několik článků, které tuto událost vyzdvihují. Např. Hudební nástroje (č. 6, s. 237-238), karlovarská Stráž míru (1. 4.), plzeňská Pravda (28. 4. a 8. 5.).

<sup>257</sup> V tomto roce byl festival uveden již po třicáté.

<sup>258</sup> Sólistou večera byl violoncellista Daniel Veis, který doplnil večer o Koncert h moll pro violoncello a orchestr od Antonína Dvořáka.

<sup>259</sup> Cit. podle: PACHOVSKÝ Zdeněk: Dvořákův jubilijní podzim mezinárodně, in: Hudební rozhledy 40, 1989/1, s. 26 - 27

<sup>260</sup> Josef Janda se stal nástupcem Josefa Hercla u KPS.

pracovitosti a srdce. Jeho práce u nich měla i určitý duchovní rozměr. K počátkům práce s KPS uvedl: „*Neznal jsem ani stav sboru, ani podmínky a prostředí, nicméně jsem přislíbil obnovení činnosti pěveckého sboru Hlahol. Práce jsem se nebál, protože ke sborovému zpěvu mám vřelý vztah.*“<sup>261</sup>

S Karlovarským symfonickým orchestrem a s Karlovarským pěveckým sborem ukončil oficiální spolupráci, jak již bylo zmíněno, v roce 1990, přesto i v dalších letech byl vícekrát vyzván k opakovanému hostování. Cantores Pragenses aktivně vedl po celá 90. léta, ze zdravotních důvodů pak v roce 2002 odstoupil definitivně. Svůj umělecky i lidsky naplněný život opustil ve svém malostranském bytě dne 25. května 2005.

### **Zdeněk Janda (sbormistr KPS 1991-1994)**

Narodil se 11. dubna 1940 v Lukavci u Hořic (okr. Jičín).<sup>262</sup> Po ukončení základní školní docházky byl přijat na Vojenskou hudební školu<sup>263</sup> a později své hudební vzdělání prohloubil ještě na Akademii múzických umění v Praze. Jako hudebník měl poměrně široký záběr. Působil jako klavírista a flétnista, hrál také na varhany, byl dirigentem a sbormistrem, své zkušenosti a talent uplatnil jako pedagog a také hudební skladatel. Z jeho skladeb je známý např. Liberecký valčík a různé úpravy lidových písní.

Pedagogické působení začal na Vojenské hudební škole Víta Nejedlého v Roudnici nad Labem. Zde byl starším důstojníkem školské skupiny a učitelem nástrojové hry.<sup>264</sup> Vyučoval hru na akordeon a flétnu, současně působil i jako dirigent žákovského tělesa. Z Roudnice přešel do Karlových Varů, kde se stal v roce 1980 ředitelem KSO. Jako ředitel v něm působil až do roku 1989. V souvislosti se změnou politického klimatu v republice zřizovatel orchestru Magistrát města Karlovy Vary vypsal konkurs na nové obsazení vedení orchestru. Současně s vedením KSO pokračoval i v pedagogické činnosti na Střední pedagogické škole v Karlových Varech, vyučoval hudební předměty. V roce 1986 se stal druhým sbormistrem KPS a po odchodu Josefa Hercla z Karlových Varů se stal jeho hlavním sbormistrem.

---

<sup>261</sup> Takto vzpomínal Josef Hercl na svůj první krok ve sborové oblasti Karlových Varů, kdy se ujal milovníků zpěvu, kteří byli zklamáni z ukončení činnosti pěveckého tělesa Hlahol.

<sup>262</sup> V některých pramenech jsou chybně uváděny Hořice.

<sup>263</sup> Jedná se o Vojenskou konzervatoř založenou ve 20. letech minulého století, která se v průběhu let ze školy připravující hráče vojenských hudeb rozvíjela až po šestiletou konzervatoř.

<sup>264</sup> Zařazení podle vojenské terminologie.

Jako sbormistr držel stávající repertoár sboru, který rozšířil nacvičením některých koled a lidových písní v jeho úpravách. Pro sbor byl důležitý a podnětný další rozvoj zahraničních cest za „železnou oponu“, samozřejmě pod dohledem orgánů státu do roku 1990. Mimo své hudební činnosti se zasloužil jako vedoucí pracovník i o nutnou rekonstrukci správní budovy a ubytovny KSO. Jeho činnost jako sbormistra, ale i v jiných oblastech hudebního umění, ukončila nečekaná a náhlá smrt 14. března 1994 v Praze.

### **Jiří Štrunc st.<sup>265</sup> (sbormistr KPS 1994-2001)**

Jiří Štrunc se stal velmi výraznou hudební osobností západočeského regionu. Jako sbormistr byl znám a uznáván celorepublikově. Narodil se 19. dubna 1931 v Plzni, kde získal i první základy hudebního vzdělání. Učil se hře na housle na soukromé hudební škole, kterou tehdy vlastnil člen operního orchestru Jan Vlček. Nedlouho poté však přišla potřeba, aby hrál na violu. Začal se tedy učit hře i na tento nástroj a nakonec si přibral i violoncello, na které se učil u koncertního mistra skupiny violoncell pana Bílka. Svá středoškolská studia absolvoval též v Plzni. Rád se věnoval hře na nástroje a obecně muzicírování a to ho dovedlo ke komorní hře v různých uskupeních, dále byl členem gymnaziálního studentského orchestru a jeden čas byl i violoncellistou poloamatérské Plzeňské filharmonie. Aktivně se zapojoval i do sborového života jako zpěvák. Stal se členem různých plzeňských pěveckých sborů. Tato oblast se nakonec stala pro jeho život osudovou.

Po ukončení středoškolských studií podal přihlášku na Pedagogickou fakultu do Prahy, hlásil se na obor Hudební výchova. Splněním přijímacího řízení se na univerzitu dostal a začal dále rozvíjet své hudební schopnosti a dovednosti. V rámci výuky například navštěvoval také hodiny dirigování u Františka Sýkory. Tato studia ukončil jako promováný pedagog roku 1953, ale své vzdělání si nadále prohluboval. V padesátých letech se rozhodl pro dálkové studium na tehdy nově zřízeném studijním oboru hudební výchova a hra na hudební nástroje na Vysoké škole pedagogické v Praze.

Krátce učil na základní škole v Nýřanech. Poměrně záhy však zamířil do Sušice, kde se stal pedagogem na nově otevřené střední škole pedagogické pro přípravu učitelů prvního stupně základních škol. Zde působil do roku 1965. Právě na sušické škole

---

<sup>265</sup> Jeho synem z prvního manželství je známý houslista a dirigent Jiří Štrunc (mladší).



se začala psát nejpodstatnější kapitola jeho života, jeho životní profese sbormistra. Vedle činnosti pedagogické založil na škole dívčí pěvecký sbor, kterému se věnoval se vším hudebním nadáním a zápallem. Brzy se pod jeho vedením začal sbor prosazovat na veřejnosti a vzbuzoval zasloužený zájem pro své pěvecké a umělecké kvality. Sbor se tak začal zapojovat aktivně do kulturního života města a blízkého okolí. Nezůstalo ani u toho, a začaly koncertní výjezdy do dalších větších měst, například do Klatov. Jak přibývalo koncertů (ročně měl sbor i dvacet samostatných vystoupení), zvedala se jeho prestiž i prestiž sbormistra.

Jiří Štrunc pojmenoval sbor Mládí a začal spolupracovat s řadou soudobých skladatelů. Organizoval v Sušici autorské koncerty, většinou za účasti samotného autora. První z koncertů věnoval regionálním skladatelům, jedním z nich byl například Jindřich Jindřich z Domažlic, nebo Jaroslav Křička, který té doby bydlel v Červených Dvorcích u Sušice. Mezi tehdy oslovenými se našli i autoři, kteří později získali ve svém profesním životě mezinárodní renomé. Jedním z nich byl i mladý Petr Eben. Dále Jiří Štrunc, aby podpořil pestrost a zajímavost koncertů, zval významné hosty. Sbor měl vysokou uměleckou úroveň, proto s ním Jiří Štrunc jezdil i na soutěžní přehlídky po republice. Přihlásil sbor do tehdejší Soutěže tvořivosti mládeže a již napoprvé s ním postoupil do ústředního kola. Od té doby se této soutěži zúčastňoval pravidelně a v roce 1962 získal vytoužené první místo. Tehdy začal získávat své první vavříny, kterých následně výrazně přibývalo.<sup>266</sup> V roce 1962 navázal Jiří Štrunc spoluprací s plzeňským rozhlasem. V repertoáru sboru byly lidové písně ze Sušicka, které sbor zazpíval v literárně - hudebním pořadu o Šumavě s názvem Večer pod Kašperkem. Plzeňský rozhlas následně tyto písně i natočil.

V roce 1965 přišla změna působiště. Byla způsobena zrušením pedagogické školy v Sušici a jejím přesunem do Karlových Varů. V tomto momentě se Jiří Štrunc stává novou výraznou osobností lázeňského města. Spolu se školou jako institucí přešly do Karlových Varů i některé studentky, které zpívaly ve sboru v Sušici. I díky tomu bylo možné navázat na započatou práci sbormistra a nadále rozvíjet tuto činnost, jen

---

<sup>266</sup> Zde si dovoluji malou osobní vzpomínku. Když jsem byl v dětském věku a chodil do ZUŠ, jeli jsme na mezinárodní soutěž amatérských orchestrálních těles do města Neerpelt v Belgii. Tehdy Jiří Štrunc pronesl při jedné ze zkoušek větu, která parafrázovala známé rčení a olympijské motto: „není důležité vyhrát, ale zúčastnit se. Ta věta zněla takto: „Zúčastnit se jede jenom blbec, my jedeme vyhrát“. Vypovídala o jeho snaze dělat věci co nejlépe.

na novém místě. Můžeme se domnívat, že to bylo i určité štěstí. Lázeňské město skýtalo daleko více možností koncertů a kulturní činnosti. Byli zde obyvatelé lačníci po kultuře a především lázeňští hosté, kteří rádi navštěvovali koncerty KSO a KPS a nyní i Karlovarského dívčího pěveckého sboru. V Karlových Varech se Jiří Štrunc seznámil i se svojí druhou manželkou Jarmilou. Byla flétnistkou a mimo to i zdatnou klavíristkou a korepetitorkou. Stala se tak velmi vítanou pomocnicí sbormistra při vedení sboru. V 70. letech se navíc začal postupně měnit náhled na amatérská tělesa. Jejich úroveň rostla, přibýval i počet přehlídek a soutěží. Jak se rozvíjela hudební činnost, tak Jiří Štrunc nelenil a navazoval nové a nové kontakty.<sup>267</sup> Na konci šedesátých a v sedmdesátých letech dosáhl jím vedený sbor tak vysoké úrovně, že mu bylo umožněno koncertně vycestovat do zahraničí, do východního Německa a do bývalé Jugoslávie.

Jiří Štrunc byl nesmírně aktivní i ve vymýšlení nových aktivit. Stal se tak duchovním otcem a zakladatelem pořádání soutěže dívčích pěveckých sborů tehdejších pedagogických škol, pro kterou získal podporu i ministerstva školství. Návrh se zalíbil, a tak již nic nestálo v cestě, aby roku 1970 proběhl první ročník přehlídky. Původní Štruncův plán počítal s variantou, kde se sudé ročníky soutěže měly konat v Karlových Varech, liché v ostatních sídelních městech pedagogických škol. Tato myšlenka se nakonec nepodařila zcela realizovat a následujících deset ročníků proběhlo kompletně v Karlových Varech, což bylo možné díky organizačním schopnostem Jiřího Štrunce a především nezištné podpoře školy a jejích pedagogů. Později začaly hostovat na přehlídce i sbory ze zahraničí.

Díky vysoké prestiži a umělecké úrovni mohl dívčí sbor pod jeho vedením navázat spolupráci i se sbory dospělými, například s Pěveckým sborem KaSS (Kulturní a společenské středisko) Mariánské Lázně, nebo s KPS. A právě KPS byl dalším tělesem a významnou kapitolou v jeho životě. Než však převzal pomyslnou taktovku sboru, vedl spolu se sbormistrem Václavem Zemanem Karlovarský rozhlasový sbor. To bylo v letech 1968 až 1970. Kromě práce na pedagogické škole se věnoval i sborové práci s dětmi. Například v letech 1970 až 1973 vedl Karlovarský dětský sbor. Tento sbor fungoval při tehdejších Domě pionýrů a mládeže. Od roku 1982 byl též

---

<sup>267</sup> Například s předním pedagogem a pozdějším ředitelem plzeňské konzervatoře Karlem Frieslem.

sbormistrem Komorního ženského sboru učitelek mateřských škol Karlovarska. Později, v roce 1986, přišel na Lidovou školu umění,<sup>268</sup> kde vedl spolu se svou manželkou Jarmilou Karlovarský dětský sbor. Tím však výčet sborů zdaleka nekončí.

V roce 1994 nastoupil Jiří Štrunc po náhle zemřelém Zdeňku Jandovi ke KPS. V době jeho příchodu se paradoxně snížila četnost společných vystoupení s KSO, zato ale přibýlo koncertů samostatných. Nacvičil tak se sborem mnohá díla, na která v dřívější době nebylo dostatek prostoru. Často též propojoval spolupráci svých dvou sborů, tedy Karlovarského dívčího sboru a KPS. Díky tomu mohl provádět i velká kantátová či oratorní díla. Ve všech sborech byl znát jeho cit pro hudbu, jeho muzikalita.

A nezůstalo jen u sborů. Po dlouhé době se vrátil i k hudbě instrumentální. V roce 1992 zemřel Zdeněk Chochola. Byl violistou KSO a též dirigentem Žákovského smyčcového orchestru na stejné Základní umělecké škole, na které vedl Jiří Štrunc dětský pěvecký sbor. Tento orchestr již určitou dobu paralelně vedl druhý dirigent Vítězslav Hergesel, ovšem vedení školy hledalo náhradu právě za zesnulého dirigenta Chocholu. Jiří Štrunc se této role rád ujal. S jeho příchodem se změnil částečně i repertoár orchestru, který se posunul i směrem k soudobé hudbě. Orchester byl velmi kvalitní a ze soutěží vozil pravidelně první místa. Přínos Jiřího Štrunce tkvěl v rozšíření repertoáru, který obohatil o nové kusy. Časem propojil i obě tělesa, orchestr a pěvecký sbor.

V roce 2001 učinil rozhodnutí a pro velké pracovní zatížení<sup>269</sup> ukončil své působení v roli sbormistra KPS. Postupně odcházel i z ostatních těles. Jako poslední opustil i svou největší vášeň Karlovarský dívčí sbor. To vše pro pokročilý věk a určité zdravotní komplikace. Žít „bez sborů“ ovšem dokázal jen necelé tři roky. Když se zdravotně více zotavil, založil si ženský pěvecký sbor s bývalých absolventek pedagogické školy pod názvem Collegium vocale.<sup>270</sup> Se sborem pracoval ještě dalších pět let. Během tohoto období vážně onemocněl, avšak práce ho natolik vnitřně naplňovala, že pokud mu jen síly stačily, snažil se se sborem pracovat a koncertovat. Lidé z jeho blízkého okolí se skoro jednomyslně shodli na tom, že ho práce se sborem udržovala při životě. Poslední koncert provedl více jak měsíc před svou smrtí, v květnu

---

<sup>268</sup> Později známá pod názvem Základní umělecká škola Antonína Dvořáka.

<sup>269</sup> Vedl čtyři sbory, jeden orchestr a ještě stále pedagogicky působil na pedagogické škole.

<sup>270</sup> To se stalo v roce 2011, kdy Jiřímu Štruncovi bylo 80 let.

roku 2015. Jiří Štrunc získal cenu hejtmána Karlovarského kraje za celoživotní vynikající přínos v oblasti školství.

### **Miloš Bok (sbormistr KPS 2002-2011)**

Skladatel, dirigent, klavírista, varhaník a pedagog Miloš Bok se ujal vedení KPS po odchodu Jiřího Štrunce v roce 2001 a pracoval s ním celé jedno desetiletí. Na rozdíl od předchozích sbormistrů se věnoval zvláště hudbě duchovní. Jako skladatel se zaměřoval cílevědomě na komponování chrámové hudby. Se sborem provedl řadu duchovních děl jak při liturgii, tak koncertně. Spolupracoval s předními českými symfonickými a sborovými tělesy. Ve své činnosti preferoval zásadu dostupnosti a srozumitelnosti hudby pro široké publikum. Jako skladatel a dirigent je současnými špičkovými, nejen českými ale i zahraničními interprety velmi respektován a uznáván. Miloš Bok je stále činný jako dirigent i organizátor hudebního života na mnoha místech v severních i západních Čechách, působí také jako kostelní varhaník v plzeňské a litoměřické diecézi. Jak uvedl Jindřich Bálek „*Na duchovní mapě našich zemí je Miloš Bok zajímavý a autentický zjev, který odkazuje na venkovské zbožné kazatele barokních časů. Někdy je zajímavé jejich hlasu naslouchat.*“<sup>271</sup>

Narodil se 16. ledna 1968 v Praze.<sup>272</sup> Na Pražské konzervatoři vystudoval obor klavír, který absolvoval v roce 1988 u Jaromíra Kříže. V letech 1991-1993 si doplňoval hudební vzdělání o obor dirigování na téže konzervatoři u Maria Klemense. Na pražské Akademii múzických umění se zdokonaloval v oboru klavír u profesora Josefa Páleníčka.<sup>273</sup> Jako nadějný mladý klavírista získal několik cen na domácích i mezinárodních klavírních soutěžích. V devadesátých letech působil také jako učitel hudební výchovy na různých základních a základních uměleckých školách. Od roku 1999 vede Západočeskou symfoniettu Sv. Cecílie, což je soubor složený z jeho žáků z karlovarských škol, kde vyučoval v letech 1999-2016. Působení Miloše Boka je úzce spjato se severními Čechami, především pak s bohosudovskou bazilikou, kde již v roce

---

<sup>271</sup> Cit. podle: BÁLEK Jindřich. *Apokalypsa v postní době*. [online] Dostupné z WWW <https://operaplus.cz/apokalypsa-v-postni-dobe/>

<sup>272</sup> Nyní žije v obci Močidlec na Karlovarsku.

<sup>273</sup> Obor varhany ani skladbu nestudoval, přesto je úspěšným skladatelem a činným varhaníkem.

1986 jako student konzervatoře představil své první velké dílo Missu solemnis<sup>274</sup> v provedení jeho spolužáků z Pražské konzervatoře a za pomoci tehdejšího administrátora Patera Josefa Cukra SJ.<sup>275</sup> Do bohosudovské baziliky se Bok v následujících letech ještě mnohokrát vrátil.

V letech 1990-2000 působil Bok v Jablonném pod Ještědí jako poutní varhaník. U příležitosti svatořečení sv. Zdislavy zkomponoval velmi náročné monumentální oratorium, jehož části zazněly v klavírní verzi v Sále Martinů Hudební fakulty AMU v Praze 1 v roce 2005. Zde byla také poprvé v Praze provedena jeho Missa brevis Fis dur pro dětský sbor a klavír. Provedení připravilo Umělecké sdružení Elgar, u jehož zrodu stál Bok v roce 1998. S Uměleckým sdružením Elgar posléze nastudoval a uvedl mnohé skladby, z nichž velmi významná byla světová premiéra Credo fis moll a Hymnus k Duchu svatému,<sup>276</sup> provedená 28. května 2006 v kostele sv. Tomáše na pražské Malé Straně. Dílo je autorovým osobním vyznáním. Jeho kvalitu a konverzní účinek vyzdvihl ve svém dopise papež Benedikt XVI. Za chrámová díla a činnost pro katolickou církev se mu také dostalo uznání z České biskupské konference.

Miloš Bok připravil řadu vlastních nahrávek, natočil pořady pro Český rozhlas a Českou televizi. S Vysokoškolským uměleckým souborem Univerzity Karlovy spolu s Vysokoškolským uměleckým souborem Pardubice a Ústeckým dětským sborem za přispění Uměleckého sdružení Elgar nahrál a vydal v roce 2006 CD pod názvem Credo fis moll a Snové koledy. Mezi známé mešní kompozice patří také Missa brevis Es dur (1987) a celá řada menších děl určených k doprovodu liturgie, jako jsou slavnostní mešní zpěvy (Hospodine, ulituj nás, 1996; Alleluja, živ buď, 2007; Věřím v jednu církev, 2008), zhudebněné žalmy a chvalozpěvy (Hymnus k Duchu svatému, 2005; De profundis, 2009; Psalm 131, 2010; Magnificat, 2011), nebo cykly vánočních koled (Symfonické koledy, 1998; Snové koledy, 2006).

---

<sup>274</sup> Missa solemnis se dočkala více než padesáti provedení v domácím i zahraničním prostředí. Pro soudobou českou hudbu a kulturu bylo nejvýznamnější její koncertní uvedení v newyorské Carnegie Hall v roce 1999 před 2.500 posluchačů a v Dómu Sv. Víta, Václava a Vojtěcha v Praze v roce 2015.

<sup>275</sup> SJ označení pro Továřstvo Ježíšovo (Societas Iesu)

<sup>276</sup> Této skladbě a osobě Miloše Boka byl věnován celovečerní dokumentární film Credo fis moll v režii Přemysla Havlíka, 2006. O tři roky později odvysílala Česká televize Bokův portrét, ve stejné režii.

Za vrchol Bokovy dosavadní tvorby se považuje oratorní trilogie pro sóla, dětský a smíšený sbor, varhany a velký symfonický orchestr. Trilogii tvoří oratorium Skřítkové z Křínického údolí (1993), oratorium Svatá Zdislava (2001) a oratorium Apokalypsa v Kamenické stráni, jejíž první díl Bok dokončil v roce 2012 a který s velkým úspěchem zazněl v roce 2016 s Českou filharmonií v Dvořákově síni Rudolfiny.<sup>277</sup> Trilogie vytváří nový, moderní druh duchovní kompozice. Formálně se v nich pojí velkolepé sonátové rozvržení s principem attacca propojených částí, jejichž názvy a autorský, abstraktní text pomáhají posluchačově fantazii. Bokova ojedinělá oratorní trilogie prostoupená autobiografickými prvky je meditací o smrti a pocitu blížící se apokalypsy a zároveň oslavou římskokatolické církve.

Na kontě Miloše Boka jsou i originální duchovní skladby pro komorní dechové ansámbly s varhanami (Symfonické fanfáry, 1999; Vakovská litanie, 2002; Svatováclavská intráda, 2007; Svatodušní intráda, 2008; Smuteční hudba, 2008), z nichž každá je věnovaná konkrétnímu místu.<sup>278</sup>

Výrazným rysem Bokova díla je fakt, že většina jeho skladeb existuje v různých verzích: orchestrální, komorní, varhanní, klavírní atd., které vznikly především pro usnadnění provedení skladeb. Celou řadu úprav nebo orchestrací vypracoval pro své hudební přátele (Jaroslav Novák, Jaroslav Pelikán, Jean-Gaspard Páleníček, Václav Krahulík). Provedl úpravy děl velkých skladatelů minulosti, např. orchestraci Tria Es dur Op. 40 J. Brahmsa či motetů a částí symfonií A. Brucknera pro hornistu Radka Baboráka, dále úpravy smyčcových kvartetů L. van Beethovena a J. Haydna pro dechový soubor.

Další součástí Bokovy tvorby je filmová hudba. Ve spolupráci s režisérem Jiřím Strachem vytvořil hudbu pro filmy: Anděl Páně I z roku 2005, O dívce, která šlápla na chléb z roku 2007, Tři životy z roku 2007, Dáblova lest z roku 2008, Ztracená brána z roku 2011, nejnověji pak Svatojánský věneček z roku 2015. V interview pro Katolický týdeník o této nové činnosti řekl: „Režisér Jiří Strach mi dal vícekrát možnost vyzkoušet si něco nového. Nějaký rok před tímto filmem (rozuměj Anděl Páně I) mi říkal, že bude točit celovečerní pohádku a že by byl rád, aby v ní zazněla moje hudba

---

<sup>277</sup> Provedení je ujal světoznámý a renomovaný dirigent Manfred Honeck.

<sup>278</sup> Na poštovní směrovací čísla některých farností složil klavírní fugy.

(...) *Díky tomu, že mi dal Jirka prostor, umožnil mi růst, a za to jsem mu nesmírně vděčný.*<sup>279</sup>

### **Andrea Plachá (sbormistr KPS 2011 - 2013)**

Andrea Plachá se stala historicky první sbormistryní KPS. Poté, co Miloš Bok oznámil konec svého působení u sboru, přišla jedna členka z vedení sboru s návrhem nové sbormistryně, která nastoupila v roce 2011.

Andrea Plachá pochází ze Sokolova, kde vyrůstala a chodila i do místní hudební školy. Byla členkou dětského pěveckého sboru Zvonek pod vedením sbormistra Františka Steinfelda.<sup>280</sup> Poté, co dokončila svá studia v Sokolově, splnila přijímací zkoušky na Plzeňskou konzervatoř, obor sólový zpěv. Po úspěšném absolutoriu pokračovala ve svých studiích na UJEP<sup>281</sup> v Ústí nad Labem, obor sbormistrovství. Během těchto studií již přebírala po svém předchůdci Františku Steinfeldovi dětský sbor Zvonek, který vede od roku 2006 až do současnosti. Po dokončení studií začala na stejné základní umělecké škole, kde sídlí sbor, učit i sólový zpěv. Dalším pěveckým sborem, který Andrea vede, je sokolovský sbor JenTak. Tento sbor byl založen roku 2009 a jeho repertoár je čistě písňový. Z dob svých studií se Andrea znala s jednou členkou výboru KPS, která ji oslovila ohledně vedení KPS. Andrea tuto nabídku ráda přijala. Později se však ukázalo, že se jednalo o ne zcela šťastné rozhodnutí.<sup>282</sup> Sbormistryně neměla žádné zkušenosti s vedením sboru takového rozsahu (co do počtu členů) a ani nedokázala plně obsáhnout typ repertoáru, který sbor zpíval. Problém nebyl v písňových skladbách, ale v rozsáhlejších kompozicích (v oratoriích, kantátách aj.). Z hudebního hlediska se ukázala tato díla nad síly sbormistryně. Dalším velkým hendikepem byla sbormistrovská manuální zručnost, neboli taktovací technika rukou. Svůj hendikep se snažila potlačit směřováním sboru pouze k písňům, což nebylo šťastné rozhodnutí. Po postupném narůstání vzájemných neshod<sup>283</sup> došlo k vzájemnému ukončení spolupráce Andrey Plaché a KPS. Konec éry první sbormistryně datujeme

---

<sup>279</sup> MACHÁNEŽ Jiří. *Bokovo ordinárium? Až mě někdo požádá.* [online] Dostupné z WWW <http://www.katyd.cz/clanky/rozhovory/bokovo-ordinarium-az-me-nekdo-pozada.html>

<sup>280</sup> Prvním sbormistrem sboru byl Václav Zeman, po kterém F. Steinfeld převzal „taktovku“.

<sup>281</sup> Univerzita Jana Evangelisty Purkyněho.

<sup>282</sup> Podrobněji v kapitole 4.2. *Historický vývoj KPS.*

<sup>283</sup> Podrobněji v kapitole 4.2. *Historický vývoj KPS.*

do roku 2013 a tato éra je také nejkratší dobou sbormistrování u KPS, protože trvala jen rok a půl.

### **Jan Rezek (sbormistr KPS 2013 - nyní)**

Od roku 2013 mám tu čest zastávat funkci sbormistra KPS a být pokračovatelem významných dirigentů, kteří ovlivnili kulturu karlovarského kraje. S cílem kompletizace soupisu sbormistrů KPS a jejich životopisů, popíši i svoji osobu.

Narodil jsem se roku 1982 v Karlových Varech a stejně jako moji ostatní sourozenci jsem byl veden již od mala k hudbě. Mým nástrojem se stalo violoncello a nemalou roli při výběru nástroje hrál i fakt, že moji tři starší sourozenci hráli na housle a violu, a tedy k sestavení smyčcového kvartetu zbývalo najít hráče na violoncello. Nejprve jsem navštěvoval Lidovou školu umění v Karlových Varech<sup>284</sup> a postupně studoval u kantorů Dany Jakubčíkové, Petra Pitry, Lukáše Peterky<sup>285</sup> a svá studia jsem ukončil u Roxany Hradské, která mě přivedla na myšlenku studia na Pražské konzervatoři. Již napoprvé jsem úspěšně složil přijímací zkoušky a po maturitě na Prvním českém gymnáziu v Karlových Varech jsem se přestěhoval do Prahy, abych se věnoval studiu hudby. Pražskou konzervatoř jsem absolvoval ve třídě Vladana Kočího roku 2007,<sup>286</sup> ale rozhodl jsem se pro další studia a mým novým hudebním oborem se stalo dirigování. To jsem studoval na Konzervatoři Jaroslava Ježka ve třídě Hynka Farkače. Své druhé absolutorium, tentokrát dirigentské, jsem splnil roku 2012. Pro absolventský koncert jsem si vybral projekt s hudbou kapely Nightwish (symfonický rock) a filmové hudby. Koncert měl veliký úspěch, protože v té době se jednalo o velmi ojedinělý projekt,<sup>287</sup> který neměl na tehdejší hudební scéně obdoby. Po studiích na obou konzervatořích jsem se rozhodl přihlásit se na Katolickou teologickou fakultu Univerzity Karlovy, kterou jsem úspěšně zakončil s titulem Bc. Pro magisterský obor jsem si zvolil studium na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy, obor sbormistrovství a hudební výchova.

---

<sup>284</sup> Později Základní umělecká škola A. Dvořáka.

<sup>285</sup> Bratr slavné klarinetistky Ludmily Peterkové.

<sup>286</sup> První dva roky na konzervatoři jsem studoval violoncello u Renaty Strašrybkové.

<sup>287</sup> Hudba specifického žánru obohacená speciálními světelnými efekty, propojení muzikantů symfonického orchestru a rockové kapely, pěveckého sboru, sopranistky a DJ (dýdžeje). Pro tento účel jsem založil i speciální orchestr Rock Chamber Orchestra.



Již jako student Pražské konzervatoře jsem se stal členem komorního orchestru Quattro, spolupracoval jsem s komorním orchestrem Solisti di Praga, Českou komorní filharmonií, studentským orchestrem České filharmonie a různými komorními ansámblly (rodinné kvarteto sourozenců Rezkových, Thuri ensemble, J. R. Collegium, trio CeSiGui). Svoji dirigentskou praxi jsem zahájil jako šéfdirigent Pražského filmového orchestru<sup>288</sup>, se kterým jsme získali zlatou cenu festivalu Young Prague 2009. Od roku 2009 jsem se stal dirigentem Rakovnického komorního orchestru. Po ukončení studií roku 2012 jsem získal místo dirigenta v souboru muzikálu a operety Divadla J. K. Tyla v Plzni, ve kterém jsem působil jeden a půl sezóny.<sup>289</sup>

Na poli sbormistrovském jsem se poprvé ocitl jako student Ježkovy konzervatoře, kdy jsem převzal vedení ženského komorního sboru Charmone.<sup>290</sup> Roku 2008 jsem se stal vyučujícím předmětu hudební výchova na Prvním českém gymnáziu v Karlových Varech a s kantorským řemeslem se pojila i povinnost vést studentský sbor. Postupně jsem sbíral zkušenosti na poli dirigentském i sbormistrovském a od ledna 2013 jsem se stal dirigentem KPS. Místa jsem si velmi považoval a s chutí se pustil do práce s tímto tělesem. Moje radost se ale ještě zdvojnásobila, a to když jsem roku 2016 dostal podobnou nabídku i v Praze. Tou byla funkce sbormistra Svatojakubského sboru. V současné době jsem dirigent obou sborů, které ke slávě dovedl jejich zakladatel Josef Hercl. Je pravdou, že vrcholné období mají již oba sbory za sebou, protože současná společnost je provozování i poslechu klasické hudby méně nakloněna, ale i tak je tato práce krásná a naplňující a jsem za ni velmi vděčný.

#### 4.4. Rozhovory se členy sboru

Za 56 let trvání sboru se v něm vystřídaly desítky zpívajících členů. V současné době již bohužel nikdo ze zakládajících členů KPS není hudebně aktivní. Poslední pamětnicí a aktivní sborovou členkou byla Ludmila Wieserová, která ukončila své působení ve sboru v červnu roku 2017. Zastávala i funkci sborové kronikářky, což velmi ráda a svědomitě plnila. Když oznamovala konec svého působení u sboru, měla na členy i následující prosbu: „(...) *ale i nadále budu ráda sledovat kroky sboru. Jelikož však již*

---

<sup>288</sup> V letech 2008 - 2010.

<sup>289</sup> Nastudoval jsem operetu Járy Beneše Růže z Argentiny a muzikál Footloose aneb Tanec není zločin od skladatelů Deana Pitchforda, Waltera Bobbieho a Toma Snowa.

<sup>290</sup> Založený roku 1992 prof. Janem Kasalem. Sbor ukončil své působení roku 2011.

*nebudu součástí pravidelné aktivity, bylo by dobré, aby po mně někdo převzal vedení kroniky.*“ [Ludmila Wieserová]

Většina členů pamatujících všechny sbormistry, se shoduje v osobnosti, která je ze sbormistrů nejvíce oslovila. Byl jím zakladatel Josef Hercl. Členové na něj vzpomínají po stránce lidské: *„Pokud můžu i osobně. V roce 1986 mi zemřel při porodu chlapec. Nesmírně jsem si vážila krásného dopisu p. dirigenta Hercla, kterým mě znovu zval mezi přátele zpěváky s vírou, že muzika už mnohokrát pomohla zahojit bolest a smutek, a tak se také stalo.“* [Marie Nohová] Ale vzpomínají na oblíbeného sbormistra i po stránce profesní: *„K veškeré práci na nastudování skladeb se stavil vždycky zodpovědně a hlavně byl opravdový. I když nás někdy častoval různými, pro někoho nepřijatelnými, poznámkami, bylo to vždy k dobru věci. Zásadní bylo, že nás měl rád! Škoda, že mu byla práce tolik ztěžována zločineckou organizací.“* [Marie Nohová] Další z pamětníků uvádí toto: *„Ze všech sbormistrů nepochybně nejen mne zaujala osobnost zakladatele sboru pana dirigenta Josefa Hercla - perfektní organizátor, neuvěřitelně pracovitý a milý člověk.“* [Jindřich Urban]

V osobních rozhovorech se členy zazněla i další jména, například osoba Miloše Boka: *„Zároveň pro mne budou vždycky nezapomenutelné prožitky radosti z vystoupení s panem dirigentem Bokem. Hlavně maximálně pěvecky i instrumentálně obsazená provedení velkých hudebních děl. Jeho způsob navázání kontaktu s obecnstvem a propojení s účinkujícími je obdivuhodný a prospěšný věci.“* [Marie Nohová]

Našli se členové, kteří se nad touto otázkou zamýšleli po stránce repertoárové: *„Za Štrunce to bylo opakování stále těch samých písní na každém koncertě, občas přišla změna, když se zpívalo s orchestrem. Je pravda, že jsem pod ním zpívala jen necelé dva roky. Za Miloše (Boka) to bylo zase trochu jako jukebox ... cvak - zpívala se Mozartova Korunovačnická, cvak - byla jeho (Bokova) Missa solemnis, cvak - bylo Mozartovo Requiem. A tak to šlo pořád dokola.“* [Ivana Valentová]

A někteří uvažovali i nad vedením sboru a dirigentským řemeslem: *„Hercl to byla elegance a zkušenost, Štrunc praktik, který měl vše propracované do detailu. Miloš (Bok) nebyl puntičkář a detailista, ale byl vynikající klavírista, takže jsme měli odposlouchané skladby do detailu. Za Andrey (Plaché) to byly velké nervy, jestli dá*

*aspoň jeden nástup a jestli dozpíváme spolu. Pod tebou se nám zpívá výborně, máš krásně čitelné gesto a hlavně na nás obrovsky působí tvůj klid a pozitivní přístup.“*

[Hana Herianová]

Vesměs se většina shodla i v odpovědích na otázku, v čem byl pro ně sbor přínosem: *„Členství ve sboru ovlivnilo celý můj život a posléze i celé naší rodiny. Jako podstatné považuji to, že jsem za ta léta poznala velkou řadu výborných lidí s krásným vztahem k muzice, krásnému umění, ale hlavně k samotnému životu. Společné zkoušky, vystoupení, výlety a zájezdy, ve kterých prezentujeme skladby našich i světových autorů, od lidových písní, přes operní tvorbu, oratoria, symfonie a další hudební formy, to vše nás spojuje hlavně duševně a obohacuje celá léta náš život. Vzájemné propojení s posluchači, kdy člověk vnímá pozitivní atmosféru, kterou lze navodit provedením určitého díla, nebo i přímo radost a nadšení, které publikum projeví, to je vlastně podstata toho, proč tolik let zpívám.“* [Marie Nohová] Další člen k tomu ještě dodává:

*„Činnost sboru, toto šťastné využití volného času i poctivé přípravy na moderování koncertů, byla pro mne cesta k bližšímu poznání hudby i sebe sama.“* [Jindřich Urban]

Našly se ale i negativní vzpomínky, které se týkaly především působení jediné sbormistryně u sboru: *„(...) měla asi dobrou myšlenku a v otázce hlasové v něčem i pravdu, ale bohužel to vzala za špatný konec a asi potom tu situaci nezvládla zcela ustát (...).“* [Hana Herianová]

Je pravdou, že s určitými sbormistry někteří členové přicházeli a odcházeli, ale většina členů zůstávala a tvořila zdravé stabilní jádro sboru. Ti z nich, kteří jsou členy i v současnosti, se shodli v názoru, že čas strávený ve sboru s přáteli a s krásnou hudbou, se nedá ničím nahradit.

#### **4.5. Repertoáru Karlovarského pěveckého sboru**

##### **Anonym**

- DONA NOBIS PACEM
- LAUDATES OMNES GENTES
- ALTA TRINITA BEATA
- AM BRUNEN VOR DEM TORE
- KRAUKLÍT'S SÉŽ OZOLÁ (Lotyšská lidová)
- BÉDU MANU LIELU BÉDU (Lotyšská lidová)
- ADESTE FIDELES (Latinský hymnus)
- ZA MOREM JE BÍLÁ RŮŽA (Lidová ze Slovácka, ar. Michna P. V.)
- AMAZING GRACE (Americký tradiční)

##### **Arcadelt Jacob**

- AVE MARIA

##### **Bach Johan Sebastian**

- JESUS BLEIBET MEINE FREUDE, BWV 147
- WIE SCHÖN LEUCHTET DER MORGENSTERN, BWV 1

##### **Ludwig van Beethoven**

- MESSE C dur, op. 86

##### **Bok Miloš**

- MISSA SOLEMNIS, op. 3
- SNOVÉ KOLEDY, op. 29
- SVATÁ ZDISLAVA, op. 18

##### **Bortňanskij Dmitrij**

- CHERUVIMSKAJA

##### **Brixi Šimon**

- MAGNIFICAT - Gloria

##### **Bruckner Anton**

- OFFERTORIUM, GRADUALE, Messe für den Gründonnerstag, WAB 9
- LOCUS ISTE, WAB 23

##### **Černohorský Bohuslav Matěj**

- PRECATUS EST MOYZES

##### **Donizetti Gaetano**

- LUCIA DI LAMMERMOOR - I., II.

**Dvořák Antonín**

- V PŘÍRODĚ, op. 63
- STABAT MATER, op. 58
- MORAVSKÉ DVOJZPĚVY, op. 20
- MŠE D dur, Lužanská, op.86
- NEPOVÍM, op. 29
- RUSALKA - Květiny bílé po cestě, op. 114
- TE DEUM, op. 103

**Janáček Leoš**

- NEPOVÍM, op. 29

**Eben Petr**

- PROČ SI K NÁM NEPRIŠEU
- TRUVÉRSKÁ MŠE

**Fauré Gabriel**

- REQUIEM d moll, op. 48

**Fibich Zdeněk**

- JARNÍ ROMANCE, op.23

**Gruber Franz**

- STILLE NACHT, H 145

**Halma Oldřich**

- MIKULECKÁ DĚDINA
- VERU SI TY ŠOHAJÍČKU

**Händel Georg Fridrich**

- MESIÁŠ – Aleluja, HWV 56

**Hanuš Jan**

- HOLOUBCI
- MISSA PASCHALIS in d moll

**Hassler Hans Leo**

- TANZEN UND SPRINGEN
- CANTATE DOMINO

**Haydn Joseph**

- MARIAZELLER MESSE, Hob. XXII:8

**Janequin Clément**

- CE MOYS DE MAY

**Jelínek Stanislav**

- VELEBÍ MÁ DUŠE PÁNA

**Krček Jaroslav**

- ZNÁM JÁ JEDNU MLYNÁŘKU
- JEDE SEDLÁK

**Orlando di Lasso**

- MATTONA MIA CARA

**Jiří Pavica**

- MISSA BREVIS PASTORALIS

**Liszt Franz**

- VIA CRUCIS, S. 53

**Loewe Frederic**

- MY FAIR LADY

**Lukáš Zdeněk**

- PĚT PÍSNÍ O LÁSCE
- PATER NOSTER
- IN SEMITA IUSTICIAE VITA
- ÚPRAVA 4 LIDOVÝCH PÍSNÍ
- UŽ HO VEDOU MARTINA
- NA HORÁCH

**Málek Jan**

- TŘI ČESKÉ VÁNOČNÍ KOLEDY

**Martinů Bohuslav**

- AJ STUPAJ, STUPAJ

**Michna Adam z Otradovic**

- VÁNOČNÍ ROSIČKA
- VÁNOČNÍ NOC
- Ó VINŠOVANÁ HODINO
- PÍSEŇ SVATEBNÍ
- SVATÝ VÁCLAVE

**Mozart Wolfgang Amadeus**

- MŠE C dur (Korunovační), KV 317
- MISSA SOLEMNIS C Major, KV 337
- AVE VERUM CORPUS, KV 618
- REQUIEM, KV 626

**Mysliveček Josef**

- TŘI NOCTURNA

**Orff Carl**

- CARMINA BURANA

**Palestrina Giovanni Pierluigi**

- JESU! REX ADMIRABILIS

**Pergolesi Giovanni Battista**

- STABAT MATER

**Prokofjev Sergej**

- VOKALÍZA

**Rachmaninov Sergej**

- PRIIDITĚ POKLONIT SJA

**Rossini Gioacchino**

- STABAT MATER

**Ryba Jan Jakub**

- ČESKÁ MŠE VÁNOČNÍ

**Schubert Franz**

- AM BRUNNEN VOR DEM TORE, D. 911

**Slimáček**

- HYMNUS - Beáta es

**Smetana Bedřich**

- ČESKÁ PÍSEŇ
- PRODANÁ NEVĚSTA – sbory

**Stravinský I.**

- AVE MARIA

**Suchoň Eugen**

- AKÁ SI MI KRÁSNA

**Šesták Z.**

- CO TO MÁŠ, MÁ MILÁ

**Šmíd I.**

- V ŘEČENÉM MĚSTĚ BETLÉMĚ

**Tučapský Antonín**

- PĚT POSTNÍCH MOTET

**Verdi Giuseppe**

- NABUCCO – sbory
- TROUBADOUR – sbory

**Vivaldi Antonio**

- GLORIA in D dur, RV 589

**Vodňanský Jan Kampanus**

- RORANDO COELI

**Wagner Richard**

- LOHEGRIN – sbory, WWV 75

**Weber Andrew Lloyd**

- COULD WE START AGAIN, PLEASE

**Young G.**

- ALLELUIA



## 5. Závěr

Tato práce byla pro mne velkým obohacením. Původní domněnka, že Karlovarský pěvecký sbor je po Hlaholu historicky druhý nejstarší pěvecký sbor ve městě, brzy vzala za své. Sborové zpívání bylo dříve velmi populární a šlo i o jistý významný společenský akt. Během práce bylo zajímavé sledovat dějové linky osudů slavných hudebníků, kteří město navštěvovali nebo v něm přímo působili a pozorovat jejich vliv na rozvoj kultury v celém lázeňském kraji. Karlovy Vary se potýkaly i s problémem národnostního určení. Převládaly zde vlivy německé, které byly po určitý čas přínosné (např. během rozvoje lázeňství v 18. století a 19. století), v jisté době drobně problematické (období První republiky) a později během druhé světové války značně nepříjemné (město Karlovy Vary bylo jedním ze sídel nacistické SDP a pocházel odtud mimo jiné i jeden z nejvyšších hodnostářů nacistického Německa Karl Herman Frank). Odsunem německého obyvatelstva na čas utrpěl kulturní život ve městě. Ale brzy Češi dokázali, že i bez německých financí jsou schopni sami kulturu i život ve městě vrátit na vysokou úroveň.

U Karlovarského pěveckého sboru bylo zajímavé sledovat jeho vývoj pod jednotlivými sbormistry, rozvoj zahraniční spolupráce, vzrůstající popularitu sboru, pozměnění repertoáru a koncertních míst za působení Miloše Boka či současný návrat k původní myšlence směřování sboru. I díky této práci jsem si mohl uvědomit, že celá historie zdaleka nebyla jen jakousi samozřejmostí, ale že za každým úspěchem musela být nesmírná pracovitost nejen sbormistrů, ale i výboru sboru a všech, co sboru pomáhali. Jsem velmi rád, že díky všem výše zmíněným hudebním osobnostem máme v současnosti na co navazovat a můžeme i nadále rozvíjet sborovou tradici na Karlovarsku.

## 6. Seznam použitých informačních zdrojů

### Literatura:

1. KOLEKTIV AUTORŮ: *Hudební historie Karlových Varů a západočeského region ve XX. století*. První vydání. Karlovy Vary: Karlovarský symfonický orchestr, 2008, 78 stran, ISBN není (příspěvky z konference bez redakční úpravy)
2. BURACHOVIČ, Stanislav: *Karlovy Vary - Slavní návštěvníci*. První vydání. Karlovy Vary: Promenáda v.o.s., 2007, 121 stran, ISBN 80-86092-48-8
3. SMOLKA, Jaroslav a KOLEKTIV AUTORŮ: *Dějiny hudby*. První vydání. Brno: Nakladatelství TOGGA Agency ve spolupráci s Českým hudebním fondem, o.p.s., 2001, 657 stran, ISBN 80-902912-01
4. KOLEKTIV AUTORŮ: *Hudební minulost a současnost Karlovarského kraje*. Sborník. První vydání. Karlovy Vary: Mezinárodní pěvecké centrum A. Dvořáka, 2004, 159 stran, ISBN 80-239-4257-3
5. KOLEKTIV AUTORŮ: *Čtyřicet pěveckých soutěží Antonína Dvořáka*. První vydání. Karlovy Vary: Mezinárodní pěvecké centrum A. Dvořáka, 2005, ISBN není (jednotlivé statě ve sborníku)
6. ŠEFL, Vladimír: *Karlovarský symfonický orchestra 1835/1945/1975*. První vydání. Praha: Státní tiskárna, 1974, 108 stran, ISBN 59-335-73
7. KOLEKTIV AUTORŮ: *Dějiny Karlovarského kraje*. První vydání. Karlovy Vary: Karlovarský kraj, 2004, 207 stran, ISBN 80-239-3477-5
8. BEŠŤÁKOVÁ Kamila a GARGULA Milan: *Carlsbad - Karlovy Vary: ...místa známá i neznámá*, Karlovy Vary, 2005, 117 stran, ISBN ...
9. KOLEKTIV AUTORŮ: *Všeobecná encyklopedie Diderot*, Praha, 1999, osm svazků, ISBN 80-902555/-9-0/-0-4/-2-3/-3-1/-4-X/-5-8/-6-6/-7-4/-8-2
10. KOLEKTIV AUTORŮ: *Vzpomínání na hudební minulost s připomenutím novodobých tradic v Karlovarském kraji*, Karlovy Vary, 2014, 189 stran, ISBN 978-80-88017-09-7

### Noviny a časopisy, sborníky, kroniky:

1. BERAN Ladislav Josef, KRÝSTLÍK Tomáš: *Migrace Čechů ze Sudet v roce 1938*, CS Magazin. 2007, Ver. 8/16/07
2. FIALA Jaroslav: *Smetanova hudba a jeho pomník v Karlových Varech*, in: *XV. Historický seminář Karla Nejdla*, Karlovy Vary, 2006, strany 41-46
3. KOLEKTIV AUTORŮ: *Kronika Karlovarský Hlahol, Karlovy Vary 1947-1954*, Státní okresní archiv Karlovy Vary

4. KOLEKTIV AUTORŮ: *Kronika Karlovarského pěveckého sboru, Karlovy Vary 1961 - současnost*, Státní okresní archiv Karlovy Vary
5. KOLEKTIV AUTORŮ: *Kroniky farnosti při kostele sv. Máří Magdalény, kostel sv. Máří Magdalény*
6. KOLEKTIV AUTORŮ: Archivní pomůcka č. 311 EL NAD. 1472, Státní okresní archiv Karlovy Vary
7. PACHOVSKÝ Zdeněk: *Almanach školy k padesátiletému výročí*, ZUŠ Antonína Dvořáka
8. KOLEKTIV AUTORŮ: *Výroční zprávy školy*, ZUŠ Antonína Dvořáka
9. KOLEKTIV AUTORŮ: *Almanach školy k padesátiletému výročí*, Střední pedagogická škola
10. KOLEKTIV AUTORŮ: *Výroční zprávy školy*, Střední pedagogická škola

**Internetové stránky:**

<https://www.kso.cz>

<http://kvps.cz>

<https://www.mpcad.cz>

[http://www.inventare.cz/pdf/soap-kv/soap-kv\\_ap0311\\_01472\\_pevecky-spolek-karlovy-vary.pdf](http://www.inventare.cz/pdf/soap-kv/soap-kv_ap0311_01472_pevecky-spolek-karlovy-vary.pdf)

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Kraje\\_v\\_%C4%8Cesku](https://cs.wikipedia.org/wiki/Kraje_v_%C4%8Cesku)

<http://www.kr-karlovarsky.cz/samosprava/Stranky/karlov-kraj.aspx>

<https://karlovyvary.cz/cs/historie-karlovy-varu>

<http://700.karlovyvary.cz/>

<https://www.mistopisy.cz/pruvodce/obec/43/karlovy-vary/historie/>

[https://is.jamu.cz/th/16290/hf\\_b/text\\_prace.txt](https://is.jamu.cz/th/16290/hf_b/text_prace.txt)

<http://www.milosbok.com/zivotopis.htm>

<https://www.narodni-divadlo.cz/cs/umelec/jan-kucera>

<https://www.slavkovsky-les.cz/vyznamne-osobnosti-slavkovskeho-lesa/josef-labitzky-/>

[https://cs.wikipedia.org/wiki/Karlovarsk%C3%BD\\_symfonick%C3%BD\\_orchestr](https://cs.wikipedia.org/wiki/Karlovarsk%C3%BD_symfonick%C3%BD_orchestr)

[https://vary.idnes.cz/mestska-trznice-koncertni-sal-symfonicky-orchestr-kso-karlovy-vary-1ib-/vary-zpravy.aspx?c=A180224\\_385184\\_vary-zpravy\\_ba](https://vary.idnes.cz/mestska-trznice-koncertni-sal-symfonicky-orchestr-kso-karlovy-vary-1ib-/vary-zpravy.aspx?c=A180224_385184_vary-zpravy_ba)

<https://www.narodni-divadlo.cz/cs/umelec/jan-kucera>

<https://www.slavkovsky-les.cz/vyznamne-osobnosti-slavkovskeho-lesa/josef-labitzky/>

[https://vary.idnes.cz/mestska-trznice-koncertni-sal-symfonicky-orchestr-kso-karlovy-vary-1ib-/vary-zpravy.aspx?c=A180224\\_385184\\_vary-zpravy\\_ba](https://vary.idnes.cz/mestska-trznice-koncertni-sal-symfonicky-orchestr-kso-karlovy-vary-1ib-/vary-zpravy.aspx?c=A180224_385184_vary-zpravy_ba)

[https://karlovarsky.denik.cz/kultura\\_region/iniciativa-koncertni-sal-pro-karlovy-vary-chce-dustojne-zazemi-pro-symfoniky-20170528.html](https://karlovarsky.denik.cz/kultura_region/iniciativa-koncertni-sal-pro-karlovy-vary-chce-dustojne-zazemi-pro-symfoniky-20170528.html)

[https://www.musiklexikon.ac.at/ml/musik\\_K/Karlsbad.xml](https://www.musiklexikon.ac.at/ml/musik_K/Karlsbad.xml)

[https://karlovarsky.denik.cz/kultura\\_region/kv-vzpominka-na-mozartova-syna-20100729.html](https://karlovarsky.denik.cz/kultura_region/kv-vzpominka-na-mozartova-syna-20100729.html)

<https://operaplus.cz/apokalypsa-v-postni-dobe/>

<http://www.katyd.cz/clanky/rozhovory/bokovo-ordinarium-az-me-nekdo-pozada.html>

<https://www.cirkev.cz/archiv/111130-co-jsou-to-roraty>

<https://berusky-dpskv.webnode.cz/>

<http://pukv.opsforte.eu/archiv/01cl02.html>

<https://www.farnost-kv.cz/farnost-sv-mari-magdaleny/historie/liturgie-kv/>

## 7. Obrazová příloha

Aktuální fotografie KPS se sbormistrem J. Rezkem, listopad 2015



První oficiální fotografie KPS se sbormistrem J. Herclem, 1961



KPS se sbormistrem J. Herclem, 60. léta 20. stol.



KPS se sbormistrem J. Herclem (kolonádní koncert, Karlovy Vary), 1974



KPS spolu s dalšími tělesy (provedení Dvořákova Requiem, Grandhotel Pupp), 1986



KPS se sborníkem J. Štruncem (zájezd do Francie, město Voiron), 1999



KPS se sbormistrem M. Bokem (koncert v Lázních I), 2009



KPS se sbormistryní A. Plachou (festival Plzeňské notování), rok 2012





KPS se sbormistrem J. Rezkem (G. B. Pergolesi - Stabat Mater, Křivoklát), duben 2014



KPS se sbormistrem J. Rezkem  
(J. J. Ryba - Česká mše vánoční, kostel sv. Anny Karlovy Vary Sedlec), 2015



KPS při slavnostním koncertu k 55. výročí v Grandhotelu Pupp, 2016



KPS se sbormistrem J. Rezkem  
(W. A. Mozart - Korunovační mše C dur, kostel sv. Anny Karlovy Vary Sedlec), 2017

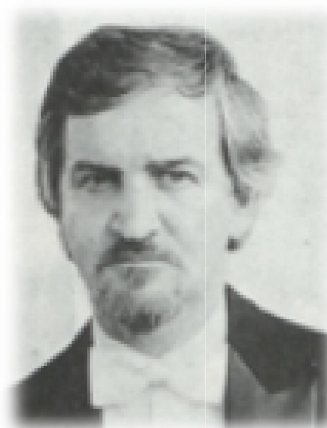


## Sbormistři KPS

Josef Hercl



Zdeněk Janda



Jiří Štrunc



Miloš Bok



Andrea Plachá



Jan Rezek



## První náborový leták do KPS

KARLOVARSKÝ SYMFONICKÝ ORCHESTR  
Kulturní a společenské středisko města Karl. Vary

---

Na počátku tohoto roku byla s dobrými výsledky obnovena činnost smíšeného amatérského pěveckého sboru při KSO ve spolupráci s KaSS.

### Karlovarský pěvecký sbor

(sbormistr Josef Hercl)

prokázal za půl roku své činnosti, že je schopen stát se závažnou složkou karlovarského koncertního života. Pod vedením svého sbormistra, Josefa Hercla, několikrát úspěšně vystoupil ve spolupráci s KSO a byl po těchto dobrých zkušenostech zařazen do obou řad předplatného na sezónu 1961—1962 se závažnými úkoly: Připravuje provedení Fibichovy Jarní romance, Smetanovy České písně, řadu operních sborů a uvažuje o nastudování některého oratoria. Ke splnění těchto úkolů se sbor dále rozšiřuje a

### přijímá nové členy

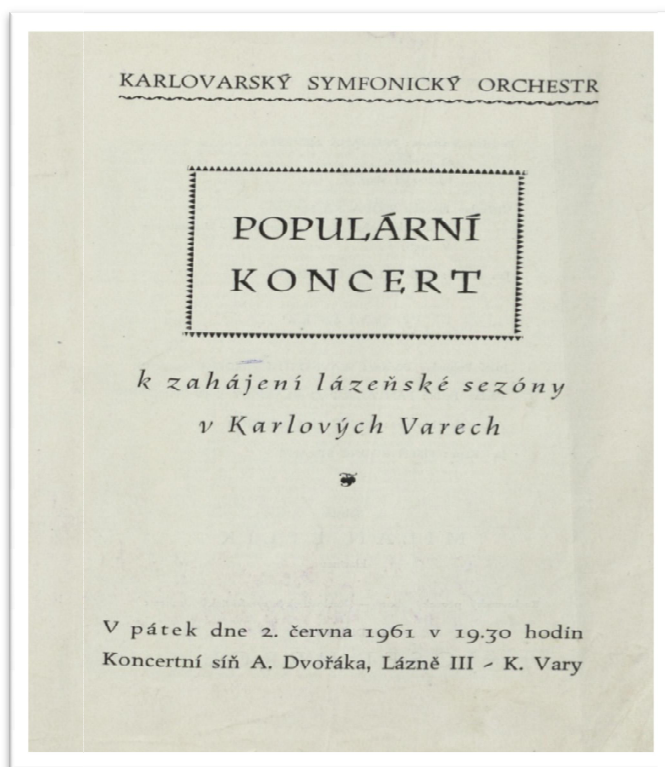
Přihlásit se je možno každé ponděli v 19.30 hod. na pravidelných zkouškách v Lázních III nebo kdykoliv přímo na ředitelství KSO, tel. 4407. Zejména mladí milovníci sborového zpěvu měli by využít této příležitosti a zařadit se do karlovarské pěvecké sbce, jejíž význam bude neustále vzrůstat.

### PŘIHLASTE SE CO NEJDŘÍVE!

„Stráž 301“ — P.11\*11008

*Ředitelství KSO*

## Program prvního koncertu KPS dne 2. června 1961



POŘAD KONCERTU

Bedřich Smetana: **PRODANÁ NEVĚSTA**  
a) předehra  
b) úvodní sbor

Vítězslav Novák: **SLOVÁCKÁ SUITA**  
(V kostele - Mezi dětmi - Zamilování - U muziky - V noci)

Jan Malát: **ZPĚVY LIDU ČESKEHO**

Přestávka

Josef Bohuslav Förster: **SLAVNOSTNÍ PŘEDEHRA**, op. 70

Václav Felix: **FANTAZIE PRO KLARINET S ORCHESTREM**

Alexander Moyzes: **PIEŠEŇ PRACUJÍCÍCH**

Jan Kapr: **PIEŠEŇ RODNE STRANĚ**

Solista  
**MILAN ETLIK**  
klarinet

Karlovarský pěvecký sbor - Karlovarský symfonický orchestr

Dirigent  
**JOSEF HERCL**

Nejznámější skladba Bedřicha Smetany, opera *Prodaná nevěsta*, je uváděna virtuózní předehrou, která na rozdíl od běžné praxe (předehra k opětě píse skladatel obvykle po dokončení celého díla) byla napsána daleko předtím, než vlastní opera. Ke kompozici této ouvertury přikročil totiž Smetana hned, jakmile byl seznámen s námětem opery, její podrobné libreto mu připravoval Karel Sabina. Byla také provedena pod neurčitým názvem „Předehra ke komické opeře“ již v roce 1864 na hudební zábavě Umělecké besedy, ačkoli premiéra celé opery se konala teprve 30. května 1866 z toho důvodu se také v předehře objevuje pouze několik témat z finále II. dějství (vlastní prodej nevěsty), vesměs živějšího rázu a kupodivu žádné téma lyrické, kterých je v opeře velmi mnoho. Předehra celým svým charakterem je velmi blízká známým italským předehrám, veseloherního typu (Rossini, Donizetti apod.). Proto také byla často prováděna jako samostatná skladba na koncertech předních slavnými světovými dirigenty (Toscanini, Molinari, Pedrotti aj.). Po léta opery. Není snad třeba se zde zmiňovat o typicky národním duchu této Smetanovy hudby a není snad jediného Čecha, který by tuto skladbu neznal.

Vítězslav Novák trávil letní prázdniny na Moravském Slovácku. Nejenže v tomto kraji vždy pookřál a zetavil se fyzicky, ale dovedl též bedlivě sledovat život prostého vesnického lidu, poslouchal a písně zapisoval lidové projevy hudební, přihlížel svědrným tancům a šerpal tak vlastní inspirační podněty pro svoji další tvorbu. Vzniklo tak postupně několik skladeb, z nichž nejznámější je *Slovácká suita*, symfonické tvorby (V Tardě, O věčné touze aj.), se velmi brzy rozšířilo - později i v klavírní úpravě - a dá se říci, že dnes je to Novákova skladba nejpopulárnější. Svita je pětidílná. První část - V kostele - začíná chorálovým tématem, které si Novák zapnul v evangelickém kostele v Javorníku. Téma je předneseno nástroj dřevěné harmonie po způsobu varhan. Při pozdější varlační práci se objeví zvuková barva, kterým Novák snad chtěl napodobit kázání evangelického pastora. Tato část není nějakou skladbou církevní, je spíše obrazkem klidu a pohody nedělního jitra. Tělovost dětských her je námětem části druhé - Mezi dětmi. Z toho také vyplyná úmyslná hudební rozdrbenost a pouze stíhá této věty (jakási dívčí uspávanka panenky) je poněkud melodicky soustředěný, po krátkém přechodu část třetí - Zamilování - je třídílná a její libozvě desetitaktové téma je ve středním dílu vystředěno vitupným žertovným motivem, který snad má být náznakem obědšného škádlení, ke kterému mezi milenci dochází. Čtvrtá část svity - U muziky - není ničím jiným, než mistrovým zpracováním tanečních prvků slovácké lidové hudby. I po stránce instrumentální se zde Novák neostýchal použít známého „cifrování“, barva napodobuje cimbál, přibližně „kondráši“ apod. Dá se říci, že tato věta je kompozičním vrcholem celé svity. Závěrečná část - V noci - je vlastně posticickým obrazem přírody, která se po rušném světečním dni uložila ke spánku. Stráské téma violoncelli je jakoby z dálky přerušeno motivem zamilování. Nočním tichem ještě se ozve hluk slavnice (říšana) a potom již vše se uklidňuje ve vzpomínání na krásu prožitého dne.

Jan Malát (1843-1915), známý český hudební pedagog a skladatel, pocházel ze staré učitelské rodiny a sám se také tomuto povolání plně věnoval. Jeho probohuslávští profesionálních i amatérských v ní našlo dobré základy pro další vzdokomnění. Hlavní zásluhy J. Maláta však spočívá ve sběratelství lidových písní. Nejznámější jeho sborníky jsou „Český národní poklad“ (700 písní opatřených klavírním ve sborové úpravě), „Předehrami a dohrami“ a „Národní písně českoslovácké“ (111 písní doprovodem). Zpěvy lidu českého“ Na dnešním koncertě zazní jedna z těchto sbírek, označená číslem 1. Instrumentace je od prof. Karla Moora.

Josef Bohuslav Förster je znám především jako skladatel útvárů vokálních, tj. sborů, písní a oper. Snad trochu neprávem je opomíjen jeho tvorba symfonická, která obsahuje 5 symfonií, 3 velké svity (Cyrus de Bergerac, Ze Shakespeara, Jlicínská), 2 houslové koncerty a několik skladeb menšího rozsahu, z nichž

Josef Labitzký



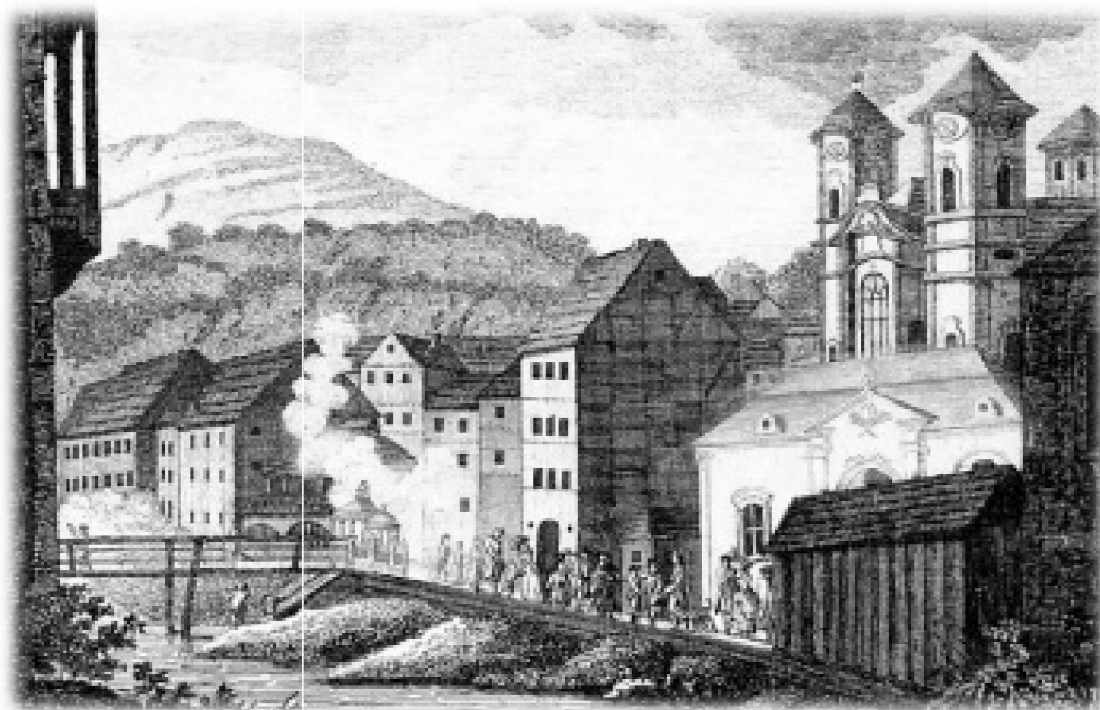
August Labitzký



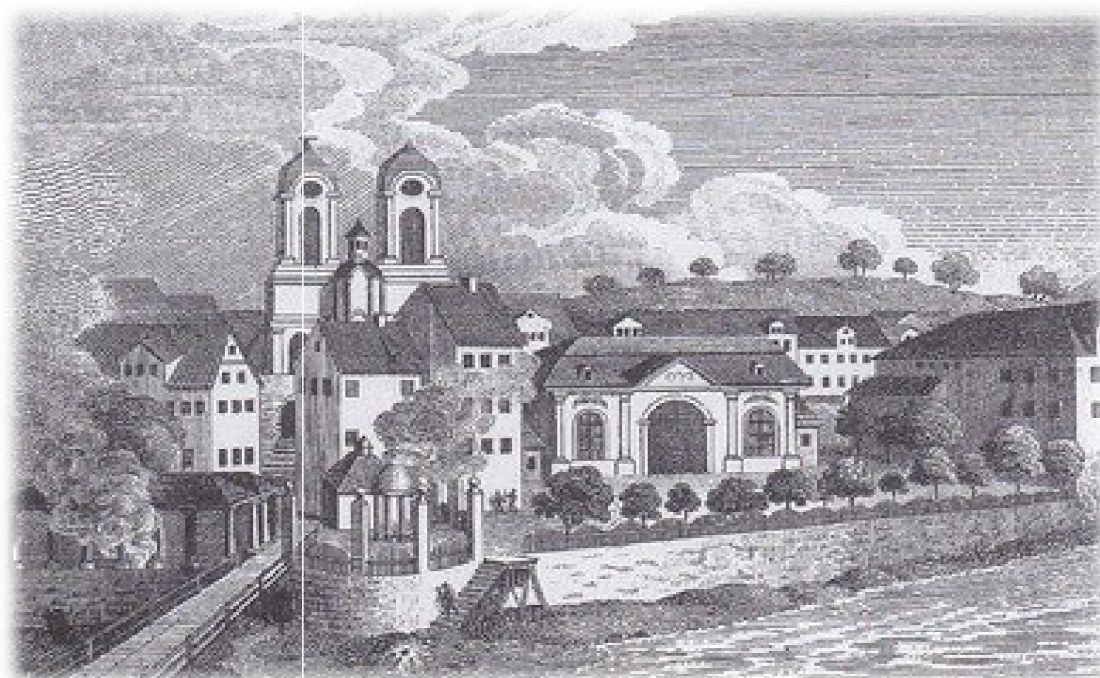
Labitzkého sál v Poštovním dvoře



Karlovy Vary v 18. století, dobová rytina



Vřídelní sál na dobové rytině. Jedno z prvních koncertních míst v Karlových Varech, které bylo postaveno roku 1774.



## Nejvýznamnější hudební událost v Karlových Varech

Plakát ke koncertu 20. července 1894, kdy zazněla v kontinentální premiéře symfonie „Z Nového světa“ od Antonína Dvořáka

Etablissement „POSTHOF“.

Freitag den 20. Juli 1894

Zwölftes

# Symphonie - Konzert

der Kurkapelle  
unter Leitung des  
Musikdirektors A. Labitzky.

**PROGRAMM:**

- Serenade Nr 2, D-dur, op. 46 von Jadassohn.**
  - Intrada e Notturmo.
  - Mennetto, alla Marcia, Mennetto da Capo.
  - Finale, Allegro molto e vivace.
- Andante und Variationen aus dem D-moll-Streich-Quartett von Frz. Schubert.**
- Eine Faust-Ouverture von R. Wagner.**

Der Gott, der mir im Busen wohnt,  
Kann tief mein Innerstes erregen;  
Der über allen meinen Kräften thronet,  
Er kann nach aussen nichts bewegen;  
Und so ist mir das Dasein eine Last,  
Der Tod erwünscht, das Leben mir verhasst.
- Aus der neuen Welt, Symphonie Nr. 5, E-moll, op. 95 von A. Dvořák.**

*Grosauführung in Europe.*

  - Adagio, Allegro molto.
  - Largo. 3) Scherzo, Molto vivace.
  - Finale, Allegro con fuoco

Anfang 4 Uhr. Entrée 50 kr.

Programme unentgeltlich.



## Koncertní místa v Karlových Varech

Velký a Malý sál hotelu Thermal



Slavnostní sál Grandhotelu Pupp



Slavnostní Sál Orpheum v nově zrekonstruovaném hotelu Ambassador



Koncertní sál Antonína Dvořáka, Lázně III.



Městské divadlo Karlovy Vary



Kostel sv. Anny, Karlovy Vary Sedlec



Kostel Nanebevstoupení Páně, Karlovy Vary Stará Role



Kostel sv. Máří Magdaleny, Karlovy Vary



Mlýnská kolonáda - orchestřiště



**Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta**

**M. Rettigové 4, 116 39 Praha 1**

**Evidenční list žadatelů o nahlédnutí do listinné podoby práce**

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Poř.č.	Datum	Jméno a příjmení	Adresa trvalého Bydliště	Podpis
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				

**Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta**

**M. Rettigové 4, 116 39 Praha 1**

**Prohlášení žadatele o nahlédnutí do listinné podoby práce před její obhajobou**

Závěrečná práce:

Druh závěrečné práce: Diplomová práce

Název závěrečné práce: Tradice sborového zpěvu v Karlových Varech se zaměřením na Karlovarský pěvecký sbor

Autor práce: Bc. Jan Rezek, DiS.

Jsem si vědom/a, že závěrečná práce je autorským dílem a že informace získané nahlédnutím do zveřejněné závěrečné práce nemohou být použity k výdělečným účelům, ani nemohou být vydávány za studijní, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost jiné osoby než autora.

Byl/a jsem seznámen/a se skutečností, že si mohu pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny závěrečné práce, jsem však povinen/povinna s nimi nakládat jako s autorským dílem a zachovávat pravidla uvedená v předchozím odstavci tohoto prohlášení.

Jsem si vědom/a, že pořizovat výpisy, opisy nebo rozmnoženiny dané práce lze pouze na své náklady.

V Praze dne .....

Jméno a příjmení žadatele	
Adresa trvalého bydliště	

.....  
Podpis